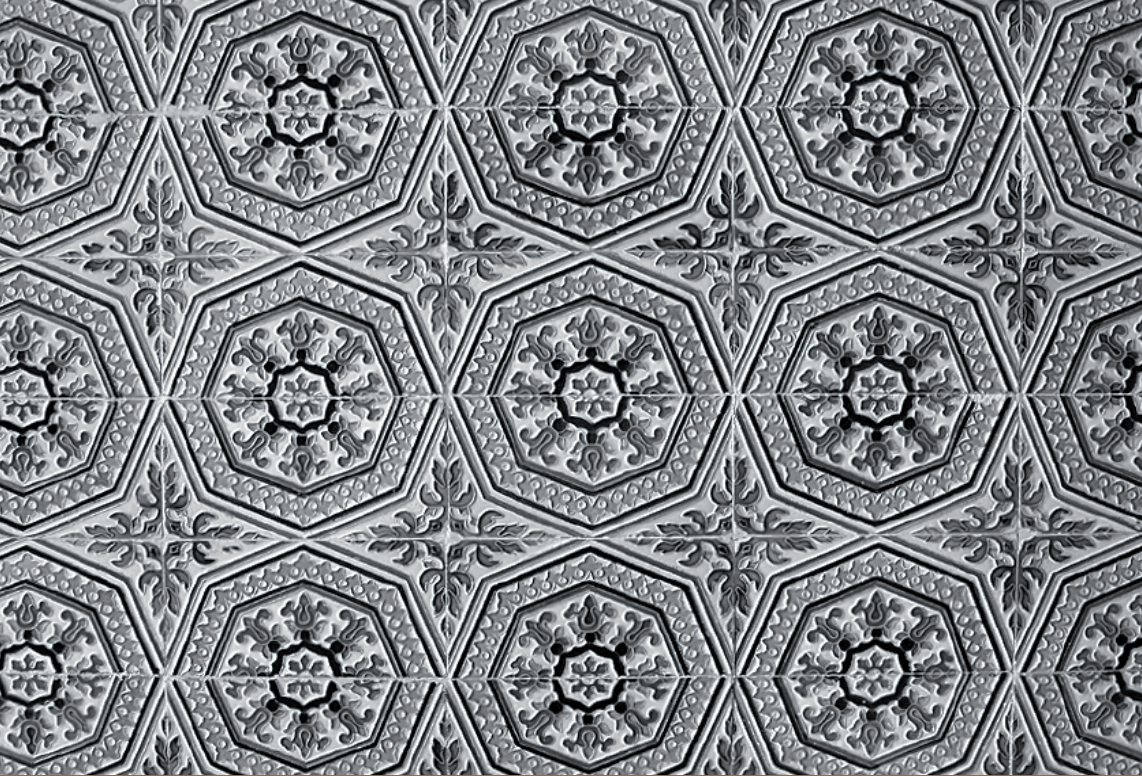

მეგობრობის შენება:
ისლამის ინტერკულტურული
გაცნობა

მეგობრობის
შენება:
ისლამის
ინტერკულტურული
ბაცნობა

შაუკათ მაკარი

*წიგნი იბეჭდება სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის
საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდის ინიციატივით*

© World Vision International 2011

შენიშვნა: გამოყენებულია World Vision International-ის ნებართვის საფუძველზე. აღნიშნული გამოცემა ქართულიდან ინგლისურად ითარგმნა World Vision საქართველოს მიერ. World Vision International-ი არ არის პასუხისმგებელი თარგმანის სიზუსტესა და სისრულეზე.

აკრძალულია ამ მასალის გამოყენება, გამრავლება ან ადაპტირება World Vision-ის რომელიმე სუბიექტის მიერ World Vision International-ის გლობალური ცენტრის სა-გამომცემლო განყოფილების წერილობითი ნებართვის გარეშე. ამ ნაშრომის დანი-შნულებაა, დაეხმაროს ისლამურ გარემოში მომუშავე World Vision-ის პერსონალს. ნებართვა გაიცემა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ეროვნული დირექტორი დაადასტურებს თანხმობას ამ მასალის გამოყენებაზე მის ქვეყანაში იმ პერსონალის მიერ, რომე-ლსაც მიღებული აქვს მონაწილეობა აღნიშნულ მასალასთან დაკავშირებით ფასი-ლიტერატურებისათვის ჩატარებულ სემინარებში. ეროვნული დირექტორი ასევე უფლე-ბამოსილია, გადაწყვიტოს, დართოს თუ არა ნება ადგილობრივ ორგანიზაციებსა თუ ეკლესიებს, გამოიყენონ ეს მასალა. კატეგორიულად აკრძალულია ამ მასალის (ნაწი-ლობრივ თუ მთლიანად) განთავსება გლობალურ ქსელში.

ავტორი: შაუკათ მაკარი

ყველა უფლება დაცულია. აკრძალულია წინასწარი ნებართვის გარეშე აღნიშნული გა-მოცემის რომელიმე ნაწილის რაიმე სახით რეპროდუცირება, გარდა მოკლე ნაწყვეტის მიმოხილვის ფორმით გამოყენებისა.

ამ გამოცემის ან World Vision International-ის სხვა ინგლისურენოვანი გამოცემების შესახებ დამატებითი ინფორმაციის ან ამ გამოცემის დამატებითი ასლების მისაღებად დავიკავშირდით შემდეგ მისამართზე: wvi_publishing@wvi.org.

World Vision International-ი მოხარული იქნება, მიიღოს დეტალური ინფორმაცია ამ მა-სალის ტრეინინგის, კვლევის ან პროგრამის შედგენის, განხორციელებისა თუ შეფასების მიზნით გამოყენების შესახებ.

ინგლისური ვერსიის რედაქტორები: ტიმ დირბორნი და შაუკათ მაკარი. მთავარი რედაქტორი: ედნა ვალდესი. უფროსი რედაქტორი: რებეკა რასელი. გამოცემის შენვეერი: კატი კლოპმანი, ანა აბრაჰამი. გამომცემი რედაქტორი: ოდრი დორში. ტექსტის კორექტირება: ჯო მარი დული. დიზაინი: ელის კონტერასი. გვერდების დაკაბადონება: ნატა ნოზაძე.
ყდის ფოტო © World Vision-ის პერსონალი

World Vision საქართველო მადლობას უხდის ბატონ მალხაზ სონღულაშვილს, ქართველ მუსლიმთა კავშირის თავჯდომარეს ბატონ ტარიელ ნაკაიძეს, დეკანოზ აბრაამ სოლომონიშვილსა და დეკანოზ დავით ციციშვილს წიგნის ქართულ გამოცემაზე გაწეული მუშაობისათვის.

ქართული ვერსიის გამოცემა: World Vision საქართველო

ISBN 978-9941-0-8903-9

იმ ქვეყნებს შორის, სადაც World Vision-ი ახორციელებს თავის საქმიანობას, ოცდაათობამეტ ქვეყანაში ქრისტიანობა უმცირესობის რელიგიაა და იქ ადამიანთა უმრავლესობა ერთი (ან მეტი) სხვა მსოფლიო რელიგიის მიმდევარია. ამგვარად, მეტ წილ ქვეყნებში იმ ადამიანთა უმეტესობა, ვისაც World Vision-ი ემსახურება, შეიძლება განსხვავებული რელიგიის მიმდევარი იყოს. World Vision-ი აგრეთვე ემსახურება განსხვავებული რელიგიური მრწამსის მქონე თემებს იმ ქვეყნებშიც, სადაც ქრისტიანული სარწმუნოება დომინირებს (მაგ.: აფრიკის მთელ ტერიტორიაზე, ფილიპინებსა და რუსეთის ფედერაციაში).

ეს, გარკვეულწილად, World Vision-ს აკისრებს პასუხისმგებლობას, სერიოზულად მოეკიდოს და გაითვალისწინოს რელიგიური ტრადიციები მოცემულ გარემოში, თუნდაც იმიტომ, რომ სარწმუნოება აზიისა და აფრიკის ხალხთა ცხოვრების ქვაკუთხედს წარმოადგენს.

რამდენად გასაკვირიც არ უნდა იყოს, არც თუ ისე ბევრ ქრისტიანს აქვს ადეკვატური წარმოდგენა საკუთარ ქვეყანაში არსებულ სხვა რელიგიურ ტრადიციებზე. ამის მიზეზი, შესაძლოა, ის იზოლირებული ქრისტიანული გარემო იყოს, სადაც ისინი იზრდებოდნენ. ამის გათვალისწინებით, ადგილობრივ თუ უცხოელ პერსონალს უნდა ჰქონდეს წარმოდგენა მრავალფეროვან ტრადიციებზე. ეს წიგნი არის ნაწილი იმ გამოცემებისა, ვიდრე თუ PowerPoint-მასალისა, რომელიც ქვეყნდება და ვრცელდება იმისათვის, რომ World Vision-მა დააკმაყოფილოს ისლამის შესახებ ცოდნის მიღებისა და მისი გაგების მოთხოვნილება, რათა უკეთ ემსახუროს მუსლიმურ საზოგადოებას.

ანალოგიურად, World Vision-ის განსახვავებული სარწმუნოებრივი ტრადიციების მქონე პერსონალმა იცის, რომ ეს ორგანიზაცია არის ქრისტიანული, თუმცა შეიძლება არ ესმოდეს, თუ რას ნიშნავს ქრისტიანული სარწმუნოება; ამგვარად, არსებობს იმის ალბათობა, რომ ორგანიზაციის არსი და იდეა, აგრეთვე მისი საქმიანობის პრინციპები, არასწორად იქნეს გაგებული. ეს წიგნი უმთავრესად გათვლილია ქრისტიანებზე, თუმცა მისი დანიშნულებაა, დაეხმაროს World Vision-ის თანამშრომლებს, დაამყარონ კონტაქტი და საერთო ენა გამონახონ სხვადასხვა რელიგიურ თემთან, რომელთაც ისინი ემსახურებიან.

World Vision-ი არ ცდილობს ადამიანთა ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე გადაყვანას და არც ქრისტიანთა ეკლესიური კუთვნილების შეცვლას. ღმერთის რწმენის ნიშნად, „გცივარდეს მოყვასი შენი“ მცნებისა და წითელი ჯვრის ქცევის კოდექსის მოთხოვნათა შესაბამისად, World Vision-ი არ იყენებს ადამიანთა საჭიროებებს (გაჭირვებას) ქრისტიანობის ან რომელიმე კონკრეტული იდეოლოგიისა თუ კულტურის ხელშეწყობისთვის.

რაც შეეხება ისლამის გაგების აუცილებლობას, World Vision-ი მუშაობს 19 ქვეყანაში, სადაც მუსლიმები უმრავლესობაა და აგრეთვე ემსახურება მუსლიმ თემებს მუსლიმური უმცირესობის ქვეყნებში, როგორიცაა, მაგალითად: ბოსნია, განა და კენია.

ქრისტიანებსა და მუსლიმებს ხშირად უწევთ ასეთ გარემოში მხარდამხარ მუშაობა და ხშირ შემთხვევაში მათ სარწმუნოებებს შორის განსხვავებებზე უფრო მეტი იციან, ვიდრე მსგავსებების შესახებ. ეს შესაძლოა უარყოფითად აისახოს მათ მუშაობასა და ურთიერთობებზე, მაშინაც კი, როდესაც თემებს საერთო მიზნები და საჭიროებები აქვთ, რაც გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა ჰუმანიტარულ კონტექსტში.

აქ წარმოდგენილი მასალა მსოფლიოს ორ უდიდეს მონოთეისტურ თემზეა ორიენტირებული და მათ შორის დიალოგის საშუალებას იძლევა. მისი მიზანია, საერთო საფუძვლების ხაზგასმა, გაუგებრობის მინიმუმამდე დაყვანა და ამ ორ რელიგიურ ტრადიციას შორის განსხვავებების ახსნა. ნაშრომში არაა წარმოდგენილი არგუმენტები რომელიმე მათგანის სასარგებლოდ, არამედ, შეგნებულად არის წარმოჩენილი თითოეული სარწმუნოება ისე, როგორც მას მისი მიმდევრები აღიქვამენ, იმის რწმენით, რომ ბუნებრივი განსხვავებები გულწრფელად და ურთიერთპატივისცემით იქნება მიღებული როგორც ქრისტიანების, ისე მუსლიმების მიერ; ხოლო საერთო საფუძვლების გაგება შესაძლებელს გახდის თანამშრომლობას ორივე თემის საკეთილდღეოდ. ვიმედოვნებთ, რომ ეს კვლევა ხელს შეუწყობს ხშირ დისკუსიებს და დაეხმარება ქრისტიანებსა და მუსლიმებს, უკეთ შეიცნონ და დაათვასონ ერთმანეთის აღმსარებლობა.

World Vision-ი ბავშვებზე ორიენტირებული განვითარების ორგანიზაციაა, რომლის თანამშრომლები ქრისტიანული და მუსლიმური სარწმუნოებრივი ტრადიციების წარმომადგენლები არიან. მათთვის ერთგვარი წახალისება იქნება, არა მხოლოდ მუსლიმებსა და ქრისტიანებს შორის არსებული

საერთო ზნეობრივი ღირებულებებისა თუ რელიგიური შეხედულებების დანახვა, არამედ იმის აღმოჩენა, თუ რამდენი საერთო არსებობს ამ ორ რელიგიას შორის კონკრეტულად ორ საკითხთან მიმართებით: ბავშვები და ის თეოლოგიური პრინციპები, რომელიც საფუძვლად უდევს მათ ჰუმანიტარულ საქმიანობას.

World Vision-ი გამოსცემს და ავრცელებს მასალათა კრებულს, სახელწოდებით „ნარკვევები ისლამზე: კონფესიათაშორისი ურთიერთობების მეგზური ისლამურ კონტექსტში“ იმ იმედით, რომ ის ხელს შეუწყობს ჰუმანიტარული განვითარების რთულ საქმიანობაში ერთობლივად ჩართული ქრისტიანებისა და მუსლიმების კეთილდღეობას. ის მოიცავს ოთხ გამოცემას, რომელიც გამოიყენება როგორც სემინარული, ისე ინდივიდუალური სწავლებისას. ისინი მომზადებულია ისლამურ გარემოში მომუშავე World Vision-ის თანამშრომლების კომპეტენციისა და პოტენციალის გაზრდის მიზნით:

- „მეგობრობის შენება: ისლამის ინტერკულტურული გაცნობა“ არის მსოფლიოს სიდიდით მეორე რელიგიური თემის მოკლე გაცნობა. ისლამის მრავალფეროვნება პრაქტიკულად შეუძლებელს ხდის ამ რელიგიის ყველა ასპექტის სათანადოდ შეფასებას; აქედან გამომდინარე, ეს მასალა აქცენტს აკეთებს ისლამის ძირითადი მიმდინარეობის სწავლებასა და წეს-ჩვეულებებზე. ცალკეულ მკითხველთა თუ მცირე ჯგუფებში მსჯელობის ხელშეწყობის მიზნით, თითქმის ყველა თავის ბოლოს მოცემულია კითხვები.
- „ქრისტიანის თვალთ დანახული ისლამი“ შეისწავლის იმ საკვანძო კითხვებს, რაც მუსლიმებს ხშირად უჩნდებათ ქრისტიანულ სარწმუნოებასთან დაკავშირებით. მიუხედავად იმისა, რომ ამ კითხვებმა გარკვეულ კონტექსტში შესაძლოა დავა გამოიწვიოს, ისინი მაინც იმსახურებენ სრულფასოვან და სამართლიან პასუხს. ჭეშმარიტი ტოლერანტობა სწორედ უთანხმოების შესაბამისად მოგვარებაში და არა მისთვის თავის არიდებაშია. სწორედ ეს არის წინამდებარე გამოცემის ძირითადი პრინციპი.
- „საერთო ღირებულებების აღმოჩენა. ქრისტიანობისა და ისლამის სასწავლო მეგზური“ განკუთვნილია მცირე ჯგუფებისთვის, რომლებშიც შეიძლება იყვნენ ან არ იყვნენ ჩართულნი მუსლიმი მონაწილეები.

იგი მოიცავს თორმეტ კვლევას, რომელიც ძირითადად ეფუძნება ზემოხსენებულ ორ გამოცემას და შესულია ისლამის ნარკვევების მასალათა კრებულში. მასში გაშუქებული თემები რელიგვანტურია, როგორც ქრისტიანებისთვის, ისე მუსლიმებისთვის, რომელთაც სურთ ღია და ურთიერთპატივისცემაზე დაფუძნებულ დიალოგში ჩართვა საკუთარი რელიგიური შეხედულებების თაობაზე.

- *WVI-ის ძირითადი დოკუმენტები კონფესიათაშორისი ურთიერთობების საკითხებზე* მოიცავს WVI-ის შესაბამის დოკუმენტებს, რომლებიც ხშირად არის მითითებული ისლამის ნარკვევების მთელ კრებულში.

და ბოლოს, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, კიდევ ერთხელ გვსურს გავიმეოროთ, რომ არც ერთი მასალა მიზნად არ ისახავს ადამიანის გაქრისტიანებას ან ისლამის რჯულზე მოქცევას. მისი მიზანია, დაეხმაროს ქრისტიანებსა და მუსლიმებს, უკეთ შეიცნონ საკუთარი და ერთმანეთის რელიგია; გააქარწყლოს არსებული მცდარი წარმოდგენები; დაუპირისპირდეს ცრურწმენებს და ხაზი გაუსვას იმ საერთო საფუძვლებს, რომელიც ხელს შეუწყობს მნიშვნელოვან თემთაშორის და ჰუმანიტარულ ურთიერთობებს თითოეული ადამიანის საკეთილდღეოდ.

წინამდებარე ნაშრომი ითვალისწინებს რეალურ განსხვავებებს ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის და ხაზს უსვამს ამ ორ უდიდეს მსოფლიო რელიგიას შორის მსგავსებებს და ზოგადად საზოგადოების საერთო კეთილდღეობისთვის ერთობლივად მუშაობის პრაქტიკულ შედეგებს. ამრიგად, როგორც ქრისტიანობის, ისე ისლამის მთავარი პრინციპია, გვიყვარდეს ღმერთი და მოყვასი, რაც გამოიხატება იმაში, რომ ვემსახუროთ საზოგადოებას, განსაკუთრებით კი მის ყველაზე გაჭირვებულ წევრებს.

ტიმ დირბორნი

პარტნიორობის ხელმძღვანელი ქრისტიანული
ურთიერთობების საკითხებში
World Vision International

სარჩევი

წინასიტყვაობა.....	i
არაბული სიტყვების ტრანსლიტერაცია	vi
1. რა არის ისლამი?.....	1
2. ისლამის ძირითადი პრინციპები.....	5
3. რელიგიური წეს-ჩვეულებები.....	8
4. ისლამის შვიდი დამახასიათებელი თვისება.....	18
5. მუჰამედი: ღმერთის უკანასკნელი წინასწარმეტყველი.....	23
6. ყურანი: ღვთის უკანასკნელი სიტყვა.....	30
7. იესო ისლამში.....	36
8. ისლამური საზოგადოების მრავალფეროვნება.....	40
9. ისლამური საზოგადოებისა და კულტურის დამახასიათებელი თავისებურებები.....	54
10. ქრისტიანულ-მუსლიმური ურთიერთობები.....	61
11. კითხვები, რომელსაც მუსლიმები ხშირად სვამენ ქრისტიანობასთან დაკავშირებით.....	73
12. კითხვები, რომელსაც ქრისტიანები ხშირად სვამენ ისლამთან დაკავშირებით.....	84
13. რატომ უშვებს ღმერთი ადამიანთა ტანჯვას?.....	104
განმარტებითი ლექსიკონი.....	114
ბიბლიოგრაფია.....	123

არაბული სიტყვების ტრანსლიტერაცია

ტრანსლიტერაციის ეს გამარტივებული სისტემა არ შეიცავს არაბულ ხმოვნებს (მოკლესა თუ გრძელს). თუმცა, მკითხველი, რომლისთვისაც ნაცნობია არაბული, ადვილად ამოიცნობს არაბულ სიტყვებს. ზოგმა სიტყვამ, რომელიც ინგლისური ენის ნაწილი გახდა (მაგ.: Hadith/ჰადისები), შეინარჩუნა მათი ჩვეული დამწერლობა. წინასწარმეტყველის სახელი იწერება, როგორც Muhammad, მაშინ, როცა ის ოდნავ განსახვავებულად იწერება (Muhammad) სხვა მუსლიმების მიერ.

ا	‘ალიფ	‘
ب	ბა	ბ
ت	თა	თ
ث	სა	ს
ج	ჯიმ	ჯ
ح	ჰა	ჰ
خ	ხა	ხ
د	დალ	დ
ذ	ზალ	ზ
ر	რა	რ
ز	ზაჲ ნ	ზ
س	სინ	ს
ش	შინ	შ
ص	სად	ს
ض	დად	დ
ط	ტა	ტ
ظ	ჟა	ჟ
ع	‘აჲ ნ	‘
غ	ღაჲ ნ	ღ
ف	ფა	ფ
ق	კაჲ	კ
ك	ქაჲ	ქ
ل	ლამ	ლ
م	მიმ	მ
ن	ნუნ	ნ
ه	ჰა	ჰ
و	ვაჲ	ვ
ي	დჰჰ	დ

1 რა არის ისლამი?

სიტყვა ისლამი (ღმრთისადმი) „თავის მიცემას“ ანუ „მორჩილებას“ ნიშნავს. ის მომდინარეობს იმავე არაბული ფუძიდან, რაც სიტყვა „სალამ“, მშვიდობა. აქედან გამომდინარე, სიტყვა „ისლამი“ გულისხმობს რწმენას. ადამიანის მიერ საკუთარი სიცოცხლის ღმრთისათვის მინდობას მოაქვს მისთვის მშვიდობა ღმერთთან მიმართებით და ასევე მოაქვს მშვიდობა მუსლიმურ თემში.

ისლამის მიღება, როგორც წესი, რწმენის გამოხატულებაა, იმანი, (*iman*), თუმცა, ხანდახან სურვილზე დამორჩილება წინ უსწრებს გულით რწმენას (ყურანი 49:14)¹. თუ ღმრთისადმი გარეგნული მორჩილება არ შეესაბამება ღვთის გამოცხადებისადმი შინაგან ერთგულებას, მაშინ ეს ადამიანები, უკეთეს შემთხვევაში, ნომინალურად მუსლიმები არიან ან, უარეს შემთხვევაში, ფარისევლები.

ყურანი მუსლიმებად მიიჩნევს ყველა იმ ადამიანს, რომელმაც ისლამის წინა პერიოდში ერთადერთი ჭეშმარიტი ღმერთი აღიარა. ეს გულისხმობს ებრაელებსა და ქრისტიანებს და, ფაქტობრივად, ყველას, ვინც დაემორჩილა ღმერთს მათი ეთნიკური წარმომავლობისა და რელიგიის მიუხედავად. მუჰამედის გამოჩენასთან ერთად სიტყვა ისლამმა ახალი მნიშვნელობა შეიძინა. ახლა ის გულისხმობს ყველა იმ ადამიანს, ვინც მუჰამედი ღმერთის უკანასკნელ წინასწარმეტყველად აღიარა და ერთგულია ამ სახელთან გაიგივებული რელიგიისა.

¹ ყურანზე მითითება მოიცავს თავის (სურა) და მუხლის (აია) ნომერს, ამ შემთხვევაში 49-ე თავი, მე-14 მუხლი. ინგლისურ ორიგინალში ყურანიდან მოყვანილი ციტატები ეფუძნება ავტორის მიერ ადაპტირებულ აბდულა იუსუფ ალის ინგლისურ თარგმანს. ყურანის ქართული ციტატები მოყვანილია გიორგი ლოზუანიძის თარგმანიდან, 2006. ბიბლიაზე მითითება მოცემულია ფრჩხილებში წიგნის სახელწოდების, თავისა და მუხლის ნომრის მითითებით. მაგ.: (მათე 7:15-23) გულისხმობს მათეს სახარების მეშვიდე თავის მუხლებს მეთხუთმეტედან ოცდამესამეს ჩათვლით. წიგნის ინგლისურ ორიგინალში თუ სხვა რამ არ არის მითითებული, ციტატები ბიბლიიდან მოყვანილია ბიბლიის შესწორებული სტანდარტული ვერსიიდან New Revised Standard Version (NRSV). ქართულ თარგმანში ბიბლიის ციტატები მოტანილია ბიბლიის საპარტიარქო გამოცემიდან, თბ., 1998, www.orthodoxy.ge. ჰადისებზე ან „წინასწარმეტყველურ ტრადიციებზე“ მითითება ხდება არაბული ტექსტის მიხედვით. მოცემულია შემდგენლის სახელი (მაგ.: ბუხარი), წიგნის სახელწოდების თარგმანი (მაგ.: ადაბ [კარგი მანერები] და თავის ნომერი.

ერთი ღმერთის რწმენა

ძალიან მარტივია, გახდე მუსლიმი. ეს არ მოითხოვს კომპლექსური დოქტრინის ან კატეხიზმოს სწავლას. ერთადერთი, რაც საჭიროა, სულ მცირე ორი მუსლიმის თანდასწრებით შემდეგი ფრაზის გამეორებაა:

*აშჰადუ ან ლა ილაჰა ილლა-ლლაჰ
ვა ანნა მუჰამადან რასულუ-ლლაჰ
(ashhadu an la ilaha illa-llah
wa anna muhammadan rasulu-llah)*

„ვამონმებ, რომ არ არსებობს ღვთაება გარდა ღმერთისა (ალაჰი) და მუჰამედი არის ღვთის მოციქული.“

ამ განაცხადის პირველი ნაწილი ერთადერთი ღმერთის არსებობას ადასტურებს, რაც ისლამური რელიგიის მთავარ პრინციპს წარმოადგენს.

ღმერთის აღსანიშნად მუსლიმები სიტყვა ალაჰ-ს იყენებენ. ფართოდ გავრცელებული შეხედულების მიუხედავად, სიტყვა ალაჰ არ აღნიშნავს მხოლოდ „იმ ღმერთს, რომელსაც მუსლიმები ეთაყვანებიან“ ან „ისლამურ ღმერთს“. სინამდვილეში, ალაჰ არაბულში ღმერთის აღმნიშვნელი ერთადერთი სიტყვაა. მუჰამედი არაბი იყო და არაბულად უქადაგებდა ღვთის სიტყვას თავის ხალხს. ასე რომ, ბუნებრივია, ის იყენებდა ალაჰს, როგორც ღმერთის აღმნიშვნელ სიტყვას. აღსანიშნავია ისიც, რომ არაბულში ეს სიტყვა ისლამამდე დიდი ხნით ადრეც არსებობდა. მუჰამედის მამას აბდულლაჰი (არაბ. ყაბდულლაჰ) ანუ „ღმერთის მსახური“ ერქვა. არაბი ქრისტიანები აგრძელებენ ამ სიტყვის გამოყენებას და ის ბიბლიის ყველა არაბულ თარგმანში გვხვდება.

ერთი ღმერთის იდეის გარდა, ისლამი ადასტურებს ღმერთთან დაკავშირებულ სხვა შეხედულებებსაც. ღმერთი სამყაროს შემოქმედია; უზენაესი უფალი; მისი ძალაუფლება და ავტორიტეტი უსაზღვროა; ის უნიკალურია და მისი არც ერთი ქმნილება არ ჰგავს მას (ყურანი 42:11); იგი მოწყალეა და მისი კურთხევა უღევეია; ის აგრეთვე უზენაესი მსაჯულია და განკითხვის დღეს თითოეული ადამიანი წარდგება მის წინაშე და წარადგენს ანგარიშს, თუ რა გააკეთა მან ცხოვრებაში. აი, რას ამბობს ყურანი ღმერთის თაობაზე:

„იგია ღმერთი, რომლის თვინიერ არა არს ღმერთი;
მცოდნე (ყოვლისა) დაფარულისა და გაცხადებულისა;
და იგია მონყალე და მწყალობელი.
იგია ღმერთი, რომელიც არა არს ღმერთი თვინიერ მისისა;

იგია ხელმწიფე უწმინდესი, მშვიდობისმყოფელი,
ჭეშმარიტი, მფარველი, ძლევამოსილი,
ძალგულოვანი და განდიდებული.

დიდი არს ღმერთი იმაზე, რასაც ზიარუქმნიან.
იგია ღმერთი შემქმნელი, შემოქმედი, გამომსახავი.
მას აქვს უმშვენიერესი სახელები.

განადიდებს მას რაც ცათა შინაა და რაც ქვეყანასა ზედაა
და სწორედ იგია ძლევამოსილი, ბრძენთა ბრძენი.“ (ყურანი 59:22-24)

ღვთის ანგელოზების, მისი წიგნების, მისი მოციქულებისა და უკანასკნელი სამსჯავროს რწმენა

ერთი ღმერთის რწმენიდან გამომდინარეობს სხვა რწმენა-წარმოდგენები. ისლამური რწმენა შეჯამებულია ოთხ „პუნქტში“. ისევე, როგორც მუსლიმებს სწამთ ერთი ღმერთის, მათ უნდა სწამდეთ „მისი ანგელოზების, საღვთოს წიგნის, მისი მოციქულებისა და უკანასკნელი სამსჯავროსი“ (ყურანი 4:136).

ანგელოზები ღვთის მსახურები არიან. მათი მისიაა, ღმერთის თაყვანისცემა, ადამიანებისთვის ღვთის სიტყვის გადაცემა და მისი ნების აღსრულება ამ ცხოვრებაში და მის შემდგომ. არსებობენ როგორც კეთილი, ისე ბოროტი ანგელოზები (ე.წ. დემონები), რომლებიც ცუდ ზეგავლენას ახდენენ ადამიანებზე, ანუ ეუფლებიან და აკონტროლებენ მათ. მუსლიმებს ასევე სჯერათ ჯინების, არსებების, რომლებიც არც ადამიანები და არც ანგელოზები არიან. არსებობენ კეთილი და ბოროტი ჯინები, მათ შორის სატანა.

საღვთო წიგნი – წმინდა წერილები, რომელიც კაცობრიობას მთელი ისტორიის მანძილზე გამოეცხადა: თორა, ფსალმუნები, სახარება და

ბოლოს, ყურანი, რომლებიც შესაბამისად გადაეცა მოსეს, დავითს, იესოსა და მუჰამედს. ამით აიხსნება, თუ რატომ უწოდებს ყურანი ებრაელებსა და ქრისტიანებს „ნიგნის ხალხს“ (აჰლ ალ-ჟიტაბ/ahl al-kitab). ყურანი ყველაზე სრულყოფილ და საბოლოო საღვთო წერილად არის მიჩნეული.

ღვთის მოციქულები – კაცობრიობისთვის, კერძოდ, არაბი და ებრაელი ხალხისთვის მოვლენილი წინასწარმეტყველები. ყურანი გადმოგვცემს 20-ზე მეტი წინასწარმეტყველის შესახებ, რომელთა შესახებ ცნობები ბიბლიაშიც არის დაცული. მათ შორის ყველაზე ცნობილი მოსე, დავითი, იესო და მუჰამედია. მათი შესაბამისი გზავნილები შემონახულია წმინდა წიგნში ადამთან, ნოესთან და აბრაამთან ერთად.²

უკანასკნელი სამსჯავრო (განკითხვის დღე) დადგება მაშინ, როდესაც მიცვალებულთა მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ ღმერთი განსჯის ყველა ადამიანს. მორწმუნეებს, რომელთა ცხოვრება კეთილი საქმეებით გამოირჩევა, ექნებათ საუკუნო ნეტარება სამოთხეში; ურწმუნო და ბოროტმოქმედნი კი სამუდამოდ მოხვდებიან ჯოჯოხეთში. განკითხვის დღეს ღმერთი გადაწყვეტს, ვის მიუტევებს და ვის – არა. ღმერთი არასოდეს მიუტევებს მათ, ვინც ღმერთს სხვა რამესთან გააიგივებს (ყურანი 4:48). ყველა მუსლიმი საბოლოოდ სამოთხეში მოხვდება, მაგრამ ზოგი ჯერ ჯოჯოხეთში მოხვდება, რათა გამოისყიდოს მოუწანიებელი ცოდვები, რომელიც ღმერთმა მას არ აპატიო.

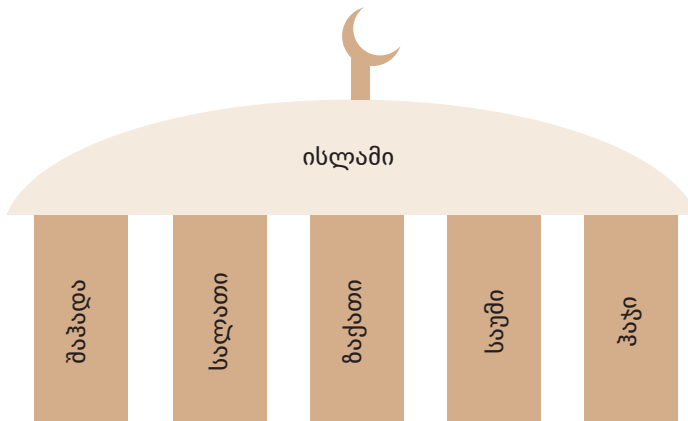
კითხვები მსჯელობისათვის

- ჩვენ მიერ წარმოდგენილი ისლამის შესახებ შესავალი ინფორმაციით, რა დამოკიდებულება გიჩნდებათ მუსლიმი ხალხისა და მათი რწმენისადმი?
- კიდევ ერთხელ გადაავლეთ თვალი ჩვენ მიერ მოყვანილ ციტატებს, რომელიც ასახავს ისლამურ შეხედულებას ღმერთთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით, ყურანის ტექსტს (59:22-24). როგორ შეადარებდით მას ღმერთთან დაკავშირებულ ქრისტიანულ შეხედულებას?
- რა უპირატესობას ხედავთ ისლამის სწავლებისა და მიმდევრობის უკეთ შეცნობაში?

² ყურანში ღვთის მაცნის აღსანიშნავად ორი სხვადასხვა სიტყვაა გამოყენებული: ნაბი (წინასწარმეტყველი) და რასულ (მოციქული). თუმცა ამ ორ სიტყვას შორის მკვეთრი განსხვავება არ არის, „მოციქული“, როგორც ჩანს, არის „წინასწარმეტყველი“, რომელსაც უფალმა წმინდა წერილი ჩააბარა.

2 ისლამის ძირითადი პრინციპები

ისლამში მარადიული ხსნა ერთდერთი ღმერთის რწმენაზეა დამოკიდებული. ჭეშმარიტი რწმენა გამოიხატება ღვთის კანონის მორჩილებაში. ისლამური კანონის საფუძველს არქან ად-დინი (*arkan ad-din*) ანუ ისლამის ხუთი ბურჯი წარმოადგენს. ეს ხუთი ბურჯი ისლამის სავალდებულო სასულიერო პრაქტიკას წარმოადგენს.

1. შაჰადა (*Shahada*): რწმენის დამოწმება ორი ფრაზის წარმოთქმით:

ვამოწმებ, რომ არ არსებობს ღვთაება გარდა ღმერთისა (ალაჰი) და მუჰამედი არის ღვთის მოციქული.

ამ ფრაზის წარმოთქმით მუსლიმები ადასტურებენ თავიანთ რელიგიურ კუთვნილებას, რომელიც მათ სხვა რელიგიური თემებისაგან განასხვავებს.

2. სალათი (*Salat*): ხუთგზის ლოცვა მექისკენ პირშეცევით:

ამ ლოცვას წინ რიტუალური განბანა უძღვის, რომლის საშუალებით ხდება ადამიანის განწმენდა და ის ღმერთთან ურთიერთობის ღირსი ხდება (ყურანი 4:103; 5:6). ლოცვა ამყარებს მუსლიმთა კავშირს მათ უფალთან და ეხმარება ცოდვების მონანიებაში. არსებობს

სავალდებულო ლოცვა, რომელიც დადგენილი ლოცვების ხმამაღლა გამეორებას გულისხმობს და, აგრეთვე, არის ნებაყოფლობითი ლოცვა და ვედრება – დუ`ა (*du`a*), რომელიც შეიძლება წარმოითქვას, როგორც სავალდებულო ლოცვისას, ისე სხვა დროს.

3. **ზაქათი (Zakat):** სავალდებულო მოწყალების გაღება:

ყურანის არაერთ ტექსტში ის ლოცვასთან ასოცირდება. თავისი ეტიმოლოგიიდან გამომდინარე, სიტყვა ზაქათ (მოწყალების გაღება) „განწმენდას“ ნიშნავს. მუსლიმთა შეხედულებით, ზაქათი არის საშუალება, რომ ადამიანი, რომელსაც ღმერთმა მიანიჭა მატერიალური დოვლათი, განიწმინდოს თავად და განიწმინდოს თავისი ქონებაც. ის გულისხმობს შემოსავლის 2,5%-ის ღარიბებისთვის გაღებას მათი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად. ის აგრეთვე გულისხმობს მეჩეთების მშენებლობასა და სხვა რელიგიური მიზნების განხორციელებას.

4. **საუმი (Sawm):** ყოველწლიური სავალდებულო მარხვა რამადანის თვეში:

რამადანი ისლამური კალენდრის მეცხრე თვეა (ყურანი 2:183-187). მომარხულე მუსლიმმა თავი უნდა შეიკავოს დღის განმავლობაში, გარიჟრაჟიდან მზის ჩასვლამდე, საკვებისა და სასმელის მიღებაზე, ასევე ხორციელი სიამოვნებისაგან. ისინი ყურადღებას ამახვილებენ თავიანთ სულიერ მოთხოვნილებებზე და ცდილობენ განივითარონ მორალური ფასეულობები. მარხვა არ არის სავალდებულო ბავშვებისთვის, ორსულებისთვის, მეძუძური დედებისთვის, მოგზაურებისა და ავადმყოფებისთვის.

5. **ჰაჯი (Hajj):** მექის მოლოცვა:

მომლოცველობა საუდის არაბეთის წმინდა ქალაქში, რომელიც ფიზიკურად ჯანმრთელმა და ფინანსურად შეძლებულმა მორწმუნემ ცხოვრებაში ერთხელ მაინც უნდა შეასრულოს (ყურანი 3:97). მუსლიმები მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან ღვთის სადიდებლად ჩადიან იქ, სადაც მისი უკანასკნელი გამოცხადება მოხდა. მომლო-

ცველთა ყურადღების ცენტრში არის ქაბაას მეჩეთი, რომელიც გადმოცემით აბრაამისა და მისი ვაჟის, ისმაელის მიერ არის აგებული.

ბევრი სხვა რამ არის მითითებული ისლამურ კანონში ანუ შარიათში. ის მუსლიმებს ავალდებულებს, სრულად მიუძღვნან თავი ღმრთის სამსახურს. ამ ვალდებულების შესრულება არც თუ ისე მარტივია. ის შეიძლება მოიცავდეს ჯიჰადს, „ბრძოლას“. ეს გულისხმობს სულიერ ბრძოლას (ცოდვის, ცდუნების და ეშმაკის წინააღმდეგ) და, უკიდურეს შემთხვევაში, საომარ მოქმედებებს (ე.წ. „წმინდა ომი“).

შარიათი ბევრ აკრძალვას მოიცავს, მათ შორის მცნებებს, რომელიც კრძალავს კერპთაყვანისმცემლობას, მკვლელობას, სიცრუეს და სექსუალურ აღვირაბსნილობას; გარკვეულ საკვებს (მაგ.: ღორის ხორცი, მკვდარი ცხოველისა და სისხლის შემცველი ხორცი); ფერმენტირებული სასმელი, აზარტული თამაშები (ყურანი 2:219); მევახშეობა და პროცენტიანი სესხის აღება (ყურანი 2:275) და ა.შ.

კითხვები მსჯელობისათვის

- როგორ უპასუხებდით შეკითხვას, თუ რა არის სიტყვა *შაჰადას* შესატყვისი ქრისტიანობაში?
- როგორ უპასუხებდით შეკითხვას, თუ რა არის ისლამის ხუთი ბურჯის შესატყვისი ქრისტიანობაში?
- თქვენი დაკვირვებით, როგორ იცავენ მუსლიმები რელიგიურ კანონებს რამადანის მარხვის თვეში?

3 რელიგიური წეს-ჩვეულებები

მუსლიმური თემისათვის დმახასიათებელია მთელი რიგი რელიგიური წეს-ჩვეულებები, რაც მას განსაკუთრებით თვითმყოფადს ხდის. ამ თავში რამდენიმე მათგანს განვიხილავთ და უპირველესად, ლოცვას შევხებით.

ლოცვა

ისლამის ხუთ ბურჯში რიტუალურ ლოცვას, სალათს (salat) მეორე ადგილი უკავია რწმენის დამოწმების შემდეგ. დოქტრინის მიხედვით მას არსებითი მნიშვნელობა აქვს. წინასწარმეტყველური მოძღვრების თანახმად, ეს არის გამყოფი ხაზი რწმენასა და ურწმუნოებას შორის.³ სოციალური თვალსაზრისითაც ლოცვა არის რწმენის ყველაზე საჯარო გამოხატულება ისლამურ საზოგადოებაში; ის აღნიშნავს დღის რიტმს მთელი წლის განმავლობაში. მარხვა საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე გავლენას ახდენს მხოლოდ რამადანის თვეში.

ლოცვისკენ მოწოდება, აზანი (adhan), გულისხმობს, რომ მეეძინი (mu'adhdhin) (ლოცვისკენ მომხმობი) მეჩეთის მინარეთიდან კითხულობს (ზოგჯერ ხმის გამაძლიერებლების საშუალებით) და ამით მოუწოდებს მორწმუნეებს, მიმართონ ღმერთს და თაყვანი სცენ მას:

„დიდი არს ღმერთი! დიდი არს ღმერთი!
ვმონმოვ, რომ არ არსებობს ღვთაება, გარდა ღმერთისა.
ვმონმოვ, რომ მუჰამედი არის ღვთის მოციქული,
მოდიტ სალოცავად! მოდიტ სალოცავად!
მოდიტ გადასარჩენად! მოდიტ გადასარჩენად!
დიდი არს ღმერთი! დიდი არს ღმერთი!
არ არის ღვთაება, გარდა ღმერთისა!“

3 მუსლიმი, იმან (Muslim, iman) [რწმენა] 37: „ლოცვის უგულვებელყოფა არის ის, რაც დგას, ერთი მხრივ, ადამიანსა და, მეორე მხრივ, ურწმუნოებასა და პოლითეიზმს შორის.“

მუსლიმებს სალოცავად, სულ მცირე, დღეში ხუთჯერ, ზუსტად დადგენილ დროს მოუხმობენ (მზის ამოსვლისას (*სუბჰ*; *subh*), შუადღეზე (*ზუჰრ*; *zuhr*), ნაშუადღევს (*ასრ*; *asr*), მზის ჩასვლისას (*მაღრიბ*; *maghrib*) და ღამე, დანოლის წინ (*იშა*; *isha*)).⁴ ზოგჯერ ლოცვისკენ მოწოდება გარიჟრაჟიდან ხდება (*ფაჯრ*; *fajr*).

ასეთი რეგულარული ლოცვები ახსენებს მუსლიმებს, რომ მათი სიცოცხლე და საქმიანობა უნდა მიედგნას შემოქმედის მსახურებასა და თაყვანისცემას. მათ ყველგან შეუძლიათ ლოცვა, მაგრამ სახით ყოველთვის უნდა იყვნენ მიმართული მექისკენ, სადაც ქააბას მეჩეთი მდებარეობს.

ისლამურ ლოცვაში ჩართულია როგორც სული, ისე სხეული. ფიზიკური პოზები (დაჩოქვა, დახრა, ძირს დამხობა) გამოხატავს მლოცველის შინაგან დამოკიდებულებას ღმრთისადმი მორჩილების თვალსაზრისით. ეს ფიზიკური გამოხატულებები გვხვდება ებრაულ და ქრისტიანულ თემებშიც. ყველა მუსლიმს, მამაკაცსა თუ ქალს, აქვს მეჩეთში ლოცვის უფლება, თუმცა მამაკაცები უფრო რეგულარულად ესწრებიან ლოცვას, ვიდრე ქალები. ისინი ლოცულობენ ერთსა და იმავე დროს, მაგრამ, როგორც წესი, სხვადასხვა ადგილას, რათა სრულად იყვნენ კონცენტრირებულნი ყოვლისშემძლე ღმერთის თაყვანისცემაზე.

პარასკევის ლოცვა – *სალათ ალ-ჯუმ'ა* (*salat al-jum'a*) თემის ყოველკვირეული ლოცვაა. ყველა მუსლიმის ვალდებულებაა, პარასკევის შუადღის ლოცვისას თაყვანი სცეს ღმერთს. ლოცვის გარდა, პაასკევის ღვთისმსახურებას ახასიათებს ხუტბა (*khutba*), ქადაგება, რომელსაც, როგორც წესი, იმამი (მეჩეთის წინამძღოლი) ატარებს. ქადაგება ჩვეულებრივ ეფუძნება ყურანის ტექსტებსა (ყოველთვის იკითხება არაბულად) და ჰადისის მოთხრობებს, ან წინასწარმეტყველურ ტრადიციებს. მქადაგებელი იყენებს ამ ქადაგებებს მიმდინარე საკითხების (მორალური, სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური) განსახილველად.

ლოცვის რიტუალი მოიცავს მეჩეთში შესვლამდე ფახსაცმლის გახდას ამ ადგილის სინმინდის მიმართ პატივისცემის გამოსახატავად და ლოცვამდე

⁴ ზოგი ქრისტიანული ტრადიციის მიხედვით ბერები დღეში შვიდჯერ ლოცულობენ. ებრაულ ტრადიციაში ადამიანები დღეში სამჯერ ასრულებენ ლოცვას.

განბანას, რიტუალური სინმინდის მდგომარეობაში შესასვლელად. არაბულში მეჩეთის აღმნიშვნელი ორი სიტყვა არსებობს: მასჯიდი (*masjid*), ანუ, თავყანისცემის ადგილი და ჯამი' (*jami'*), ერთად შეკრების ადგილი. ეს სიტყვები ასახავს მეჩეთის ორმაგ როლს – რელიგიურსა და სოციალურს, რომელსაც მეჩეთი ასრულებს მუსლიმ საზოგადოებაში.

დღესასწაულები

მუსლიმურ თემს აქვს ორი დიდი ყოველწლიური დღესასწაული (არაბ.: *'id*): მსხვერპლშენიშვნის დღესასწაული *'იდ ალ-აჰჰა* (*'id al-adha*) და რამადანის დასრულების დღესასწაული *'იდ ალ-ფიტრი* (*'id al-fitr*). ამ დღესასწაულების თარიღებს ადგენენ ისლამური მთვარის კალენდრის მიხედვით.

მსხვერპლშენიშვნის დღესასწაულის, *'იდ-ალ-აჰჰას*, დროს მუსლიმები იხსენებენ აბრაამის გაღებულ „დიდ მსხვერპლს“, რის გამოც ღმერთმა მის ვაჟს სიცოცხლე აჩუქა (ყურანი 37:100-111).⁵ ისინი აღნიშნავენ აბრაამის მორჩილ რწმენას, რომელმაც შეაძლებინა მას, ღვთის გამოცდისათვის გაეძლო. სხვადასხვა კულტურაში ამ დღესასწაულს განსხვავებულად აღნიშნავენ, თუმცა, როგორც წესი, ეს გულისხმობს საუკეთესო ტანსაცმელში გამოწყობას, ღია ცის ქვეშ საყოველთაო ლოცვის ჩატარებას, ცხოველის შეწირვას (როგორც წესი, ცხვრის), უამრავი კარგი კერძის დაგემოვნებას, ღარიბთათვის გაცემას და ოჯახთან და მეგობრებთან ერთად დროის გატარებას. დღესასწაულს ბევრი ადგილობრივი სახელი აქვს, მაგალითად, *'იდ ალ-ქაბირ* (*'id al-kabir*) („დიდი დღესასწაული“) არაბეთში და ტაბასკი (*Tabaski*) დასავლეთ აფრიკაში.

მეორე დღესასწაული, *'იდ ალ-ფიტრი*, აღნიშნავს მარხვის გატეხვას რამადანის თვის ბოლოს. მიუხედავად იმისა, რომ ის უფრო „მცირე“ დღესასწაულად არის მიჩნეული, იგი შეიძლება უფრო დიდი ზეიმითა და საზოგადოებრივი მანიფესტაციით აღინიშნოს, ვიდრე მსხვერპლშენიშვნის დღესასწაული. ყოველდღე, მზის ჩასვლის შემდეგ, ხალხი ახსნილებს მარ-

⁵ ყურანის ტექსტი ამ ბავშვის სახელს არ აკონკრეტებს, თუმცა ბევრი მუსლიმი სწავლული მიიჩნევს, რომ ეს ისმაილი იყო, ვინაიდან ეს ეპიზოდი წინ უსრებს ისააკის დაბადებას (ყურანი 37:112). ისინი აგრეთვე ამტკიცებენ, რომ ბიბლიაში ღმერთი აბრაამს სთხოვს „ერთადერთი ძის“ შეწირვას (დაბ. 22:2, 16) და სწორედ ისმაილი იყო ეს ძე, რადგან ისააკი ჯერ კიდევ არ ყოფილა დაბადებული. ბიბლიური ტექსტის მიხედვით კი, ეს ბავშვი ისააკია (დაბ. 22:1-19). ისმაილი და დედამისი აბრაამს წლებით ადრე ჰყავდა გამვებელი და ისინი აბრაამის სახლში აღარ ცხოვრობდნენ.

ხვას სეზონური საჭმლის მიღებით საყოველთაო საზეიმო ატმოსფეროში.

მუსლიმებს აქვთ რამდენიმე ნაკლებად მნიშვნელოვანი დღესასწაული, რომელიც უკავშირდება წინასწარმეტყველის დაბადებას, მის მოგზაურობას სამოთხეში იერუსალიმის გავლით (ყურანი 17:1), ახალი წელიწადის დაწყებას (ისლამური კალენდრის მიხედვით) და ყურანის გამოცხადებას.

წინადაცვეთა

ყველა მუსლიმს მოეთხოვება ახალდაბადებული ვაჟის წინადაცვეთა. ამ მოთხოვნას რელიგიური მნიშვნელობა არა აქვს. წინასწარმეტყველური გამონათქვამის მიხედვით, ეს არის ერთ-ერთი იმ ხუთი წეს-ჩვეულებათაგანი, რაც ბუნებამ გვასწავლა. ფიტრასთვის (*fitra*) დამახასიათებელი ხუთი წეს-ჩვეულებაა: წინადაცვეთა, ბოქვენის თმის პარსვა, ულვამის მოკლე გაპარსვა, ფრჩხილის მოჭრა და ილლიის დეპილაცია.⁶ ისლამის კანონში რეკომენდებულია მხოლოდ მამაკაცის წინადაცვეთა. ამ წეს-ჩვეულებას, ისევე როგორც მიცვალებულის ოცდაოთხ საათში დაკრძალვას, როგორც ჩანს, უფრო მეტად ჰიგიენის და არა რელიგიური საფუძველი აქვს.

ქალის წინადაცვეთა (ანუ ქალის გენიტალიების ამოჭრა) არ წარმოადგენს ისლამურ წეს-ჩვეულებას. არაბებს ეს წეს-ჩვეულება ისლამის აღმოცენებამდე დიდი ხნით ადრე ჰქონდათ. არც მამაკაცის და არც ქალის წინადაცვეთა ყურანში ნახსენები არ არის. როგორც ჩანს, წინასწარმეტყველი არ ეწინააღმდეგება ქალის წინადაცვეთის ნაკლებად ექსტრემალურ ფორმას, თუმცა ის აუცილებელ წესად არა აქვს შემოღებული.⁷ ამიტომ, „(ოჯახის) ღირსებისთვის მკვლელობის“ მსგავსად, ქალის წინადაცვეთა უნდა განვიხილოთ, როგორც მუსლიმ და არამუსლიმ საზოგადოებათა კულტურული წეს-ჩვეულება.⁸

6 ბუხარი, ლიბასი (*Bukhari, libas*) [სამოსი] 67. სიტყვა ფიტრა მიუთითებს შინაგან განწყობას, ანუ, ბუნებრივად რას გააკეთებს ადამიანი კონკრეტული საღვთო გამოცხადების მითითების გარეშე.

7 აბუ დავუდი, ადაბი (*Abu Dawud, adab*) [კარგი მანერები, ეტიკეტი] 180: „ქალი წინადაცვეთას ასრულებდა მედინაში. წინასწარმეტყველმა უთხრა: „ძლიერ არ მოკვეთო, რადგან ეს უკეთესი იქნება ქალისთვის და უფრო სასურველი ქმრისთვის.“ ეს წეს-ჩვეულება, გარკვეულწილად, შეიძლება მონობას შევადაროთ, რომელიც ცალსახად არ არის დაგმობილი არც ბიბლიაში და არც ყურანში. თუმცა, ორივე წმინდა წერილის სწავლება ადამიანთა თანასწორობისა და ღირსების შესახებ უპირისპირდება ამ მავნე წეს-ჩვეულებას. ქალის გენიტალიების ამოჭრა კანონით იკძალება ისეთ ისლამურ სახელმწიფოებში, როგორიცაა: მალი, ნიგერია და სენეგალი.

8 ვინაიდან ღირსებისათვის მკვლელობა შურისძიების აქტს წარმოადგენს, ის მიუღებელია ისლამური კანონისათვის, რადგან ეს უკანასკნელი სასამართლო დარბაზში აღსრულებულ საღვთო სამართალს ეფუძნება.

ღმერთის სახელების ზეპირად გამეორება

ისლამურ ტრადიციაში ღმერთს მინიჭებული აქვს 99 სახელი (ან ატრიბუტი, თვისება), რომელიც „ღმერთის უმშვენიერესი სახელით“ არის ცნობილი (ყურანი 7:180). ბევრი სახელი ყურანში გვხვდება: ბრძენი, მიმტევებელი, სიცოცხლისმომცემი, მაცოცხლებელი, ჭეშმარიტი, გულუხვი, პირველი, უკანასკნელი, მართალი და ა.შ.; სხვა სახელები მოყვანილია ჰადისებში ან წინასწარმეტყველურ ტრადიციაში.⁹ წინასწარმეტყველური გამონათქვამის თანახმად, სამოთხეში მოხვდება ის, ვინც ღმერთის ყველა შესამკობელი სახელი ზეპირად იცის.¹⁰ ტრადიციულად მუსლიმები ყოველთვის იყენებდნენ 33-ბურთულიან კრიალოსანს, რომელიც ღმერთის სახელების გამეორებაში ეხმარებოდა. ისინი სახელებს იმეორებენ კრიალოსანის ბურთების (სუბჰა; subha) სამჯერ გადატარებით.

ამ რელიგიურ წესს, რომელიც ისლამურ სამყაროში ფართოდ არის გავრცელებული, საერო ვარიანტიც აქვს. ბევრი მუსლიმი (და არამუსლიმი) კრიალოსანს უბრალოდ შთაბეჭდილების მოსახდენად ატარებს და ხელების დასაკავებლად იყენებს.

ყურანის დამახსოვრება

ყურანი ისლამის წმინდა წერილია. მუსლიმები მას უაღრესად დიდ პატივს სცემენ, როგორ კაცობრიობისთვის გარდმოვლენილ ღვთის უკანასკნელ სიტყვას. ყურანის მუხლების ზეპირად გამეორება ისლამური ლოცვის განუყოფელი ნაწილია. ის, ვისაც შეუძლია ყურანის თავიდან ბოლომდე ზეპირად დასწავლა, სამოთხეში მოხვდება. განკითხვის დღეს მუსლიმებს, რომლებსაც ყურანი დაზეპირებული ექნებათ, ეძლევათ პრივილეგია, უშუამდგომლონ ოჯახიდან ათ ადამიანს.¹¹ ამრიგად, ყურანის დამახსოვრება (ჰიფზი; *hifz*) ძალიან ღირსეული და გადამრჩენი

9 იბნ მაჯაჰი, *დუ`ა` (Ibn Majah, du`a`)* [ვედრება] 10; თირმიზი, *და`ავათ (Tirmidhi, da`awat)* [ვედრება] 87.

10 ბუხარი, *თავჰიდი (Bukhari, tawhid)* [მონოთეიზმი] 12.

11 იბნ ჰანბალი, *მუსნად ალ-`აშარა (Ibn Hanbal, musnad al-`ashara)* [ათი ადამიანის წიგნი] 4.

საქმეა. ამიტომ მუღსლიმები ცდილობენ, თავად დაიმახსოვრონ ღვთის სიტყვა და შვილებსაც ასწავლონ ის. ამ მიზნით ბევრი მუსლიმი შვილებს ისლამურ სკოლაში (არაბ.: მადრასა) აბარებს. ასეთი სკოლები, როგორც წესი, დაკავშირებულია ადგილობრივ მეჩეთთან. სკოლის მასწავლებელი იმავდროულად არის იმამიც (ანუ თემის წინამძღვარი). ისლამურ სამყაროში ასეთი სკოლები უფრო ფართო განათლების მიღების (წერა-კითხვის შესწავლის) შესაძლებლობას იძლევა. ზეპირსიტყვიერ კულტურაში ყურანის ზეპირად დასწავლას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, განსაკუთრებით იმ გარემოში, სადაც ხალხი წერა-კითხვის უცოდინარია.

ბევრი მუსლიმი ყურანს ზეპირად იმეორებს არაბული ენის საფუძვლიანი ცოდნის გარეშე. ამიტომაც მათ კარგად არც ესმით, თუ რას ამბობენ. ითვლება, რომ ყურანს აქვს თანდაყოლილი და ძლიერი უნარი, განწმინდოს გული, რომელშიც ის დაიდებს ბინას.

რელიგიური ენის გამოყენება

ზოგადად მუსლიმებს, მათ შორის იმათაც კი, ვინც არ იცავს წეს-ჩვეულებებს, აქვთ ღრმა რწმენა, რომ ღმერთი დედამიწაზე ყველაფერს აკონტროლებს, მათ შორის მათ ყოველდღიურ ცხოვრებას. ამან გავლენა იქონია არაბულ ენაზე და სხვა ენებზე, რომლებზეც მუსლიმები საუბრობენ. შედეგად, მუსლიმები მთელ მსოფლიოში მისაღმებისას ან ჩვეულებრივი საუბრისას იყენებენ მრავალ არაბულ გამონათქვამს, რომელიც ღვთის სახელს იხსენიებს. ზოგიერთ ასეთ გამონათქვამს მუსლიმურ ქვეყნებში მცხოვრები ქრისტიანებიც იყენებენ, მათ შორის ისინიც, ვინც არაბულის გარდა სხვა ენებზე საუბრობს. ქვემოთ მოყვანილია ყველაზე ხშირად გამოყენებული რელიგიური ფრაზები:

ბისმი ლ-ლაჰი რ-რაჰმანი რ-რაჰიმ (Bismi-llahi r-Rahmani r-Rahim)

– სახელითა ღმერთისა, მონყალისა, მწყალობლისა. ხშირად გამოიყენება შემოკლებული ფორმით *ბისმი-ლლაჰ* – „ღმერთის სახელით“. ეს ფრაზა, რომელიც მოუწოდებს ღმერთს კურთხევისკენ, დაცვისა და დახმარებისკენ, გამოიყენება საუბრის დაწყების, საკვების მიღების, მგზავრობის წინ და ა.შ. და ყოველთვის გამოიყენება ყურანის ზეპირად კითხვის წინ.

ალლაჰუ აჰბარ (Allahu akbar) – „დიდი არს ღმერთი“, გამოიყენება სხვადასხვა სიტუაციაში. ეს სიტყვა აღნიშნავს სხვადასხვა დამოკიდებულებას, მათ შორის: ნდობას, მორჩილებას, გაბედულებას, გამონევეას, ღმრთის განდიდებას, მისი დახმარების თხოვნას, მისი ღირსების დაცვას.

ინ შა'ა ლლაჰ (In sha'a Ilah) – „თუ ღმერთი ინებებს.“

ვა ლლაჰი (Wa Ilahi) – „ღმერთმანი“, „ღმერთს ვფიცავ“.

ალ-ჰამდუ-ლი-ლლაჰი (Al-hamdu lillahi) – „ქება-დიდება ღმერთს“, ეს არის პირველი ორი სიტყვა ყურანში. ამ ფრაზით ხშირად პასუხობენ კითხვას „როგორ ბრძანდებით?“

ას-სალამ `ალეიქუმ (As-salamu `alaykum) – „მშვიდობა თქვენ“. ეს არის ტრადიციული ისლამური მისალმება, რომელსაც ხალხი საიქიოში გამოიყენებს (ყურანი 7:46). ამ მისალმებას პასუხობენ ფრაზით: **ვა `ალეიქუმუ ს-სალამ (wa `alaykumu s-salam)**: „თქვენაც მშვიდობა“.

სალა ლ-ლაჰუ `ალაჰი ვა სალლამ (Salla Ilahu `alayhi wa sallam) – „დაე გადმოვიდეს მასზე ღვთის წყალობა და კურთხევა“. ამ ფრაზას (ძნელად სათარგმნია) მუსლიმები ყოველდღიურად იყენებენ მუჰამედ წინასწარმეტყველის ხსენებისას თავიანთი პატივისცემის გამოსახატად. ეს არის ღმრთისადმი მიმართვა, დალოცოს და წყალობა მისცეს წინასწარმეტყველს, როგორც მუსლიმი საზოგადოების წინამძღოლსა და წარმომადგენელს.

`ალაჰი ს-სალამ (`Alayhi s-salam) – „მშვიდობა მას“. სიტყვები, რომელსაც მუსლიმები მუჰამედ წინასწარმეტყველის ხსენებისას იყენებენ მისდამი პატივისცემის გამოსახატად.

მა შა'ა ლლაჰ (Ma sha'a Ilah) – „რაც ღმერთმა ინება!“ ეს არის გაკვირვების წამოძახილი: საოცარია!

სუბჰანა ლლაჰ (Subhana Ilah) - ეს გაკვირვების წამოძახილი შეიძლება ასევე ნიშნავდეს „ღმერთმა არ ქნას“ (ანუ, ღმერთი ამაზე უფრო მაღლა დგას).

ბი-ამანი ლლაჰ (*Bi-amani Ilah*) – „ღმერთმა დაგიფაროს“. ეს არის დასამშვიდობებელი ფრაზა.

სავარაუდოდ, ადამიანები ყოველთვის შეგნებულად არ იყენებენ ამ ფრაზებს. ხშირ შემთხვევებში მათ რელიგიური მნიშვნელობა არც ენიჭება, თუმცა, გააზრებულად წარმოთქმული ეს ფრაზები ადამიანის გულში ღმრთის შიშს ასახავს. ისეთი ფრაზა, როგორიცაა *სალამ 'ალეიქმ* და *შა'ა ლლაჰ* გვხვდება ბიბლიაშიც (იოანე 20:21; იაკობი 4:15); შა'ა ლლაჰ ზოგჯერ გამოიყენება, როგორც ფატალისტური ფრაზა: ფატალიზმი ერთმანეთს უპირისპირებს ღვთის უზენაესობასა და ადამიანის ქმედებებს. ყურანის შემთხვევაში ეს ასე არ ხდება – ის უკავშირებს ღვთაებრივ ძალას ადამიანის პასუხისმგებლობას: „ღმერთი არ შეცვლის იმას, რაც ხალხია, მანამ, სანამ არ შეიცვლიან, რაც თავიანთ თავშია“ (ყურანი 13:11).

ისლამის ძირითად მიმდინარეობაში არსებული განსხვავებული წეს- ჩვეულებები

ნებისმიერი სხვა რელიგიის მსგავსად, ისლამმა ასე თუ ისე გააერთიანა იმ ხალხთა კულტურული თუ რელიგიური ტრადიციები, სადაც ის არის გავრცელებული. აქედან გამომდინარე, სხვადასხვა გარემოში ისლამური წეს-ჩვეულებები განსხვავებულია. თეოლოგებისა და იურისტების განმარტებით, ისლამი ყოველთვის არ პასუხობს ადამიანთა აშკარა მოთხოვნილებებს. ეს ბევრს უბიძგებს, პრაქტიკულ და პრაგმატულ კითხვებზე (მაგ.: წინამძღოლობის, ხალხის განკურნებასა და ბოროტებისგან დაცვასთან დაკავშირებით) პასუხი ალტერნატიულ, ზოგჯერ არაორთოდოქსულ წყაროებში ეძებონ.

სუფიური საძმო (ანუ, მისტიკური ჯგუფები) დიდი წარმატებით ახორციელებენ თავიანთ საქმიანობას ტრადიციულ საზოგადოებებში, სადაც რიტუალურ ისლამს ადამიანთა სულის სიღრმეში ბოლომდე ჩანვდომა არ ძალუძს. ზოგ ქვეყანაში ამ სულიერ საძმოებს ფართო ქსელი აქვთ და უფრო დიდი გავლენა აქვთ, ვიდრე ოფიციალურ მეჩეთს. სპეციალური ვარჯიშით, რომელიც ხშირად მიმდინარეობს მასტიმულირებელი მუსიკისა და გალობის თანხლებით, მისი წევრები ცდილობენ, ისეთი პირადი და ემპირიული ურთიერთობა დაამყარონ მოსიყვარულე ღმერთთან, რაც აკლია კანონების მკაცრად დამცავ ისლამს.

ისლამური მოძღვრების მიხედვით, ადამიანს ღმერთთან ურთიერთობაში არ სჭირდება ადამიანის ან ანგელოზის შუამავლობა. თუმცა, ღმერთი ტრანსცედენტულია (ანუ, უაღრესად განსხვავდება ადამიანისაგან) და იმდენად მაღლაა ჩვენგან, რომ ადამიანი გრძნობს შუამავლის საჭიროებას. ზოგან ამ როლს ასრულებენ წმინდანები, როგორცაა ელია წინასწარმეტყველი, ღვთისმშობელი მარიამი ან იესო ქრისტე. ქრისტიანულ თემთან მჭიდრო კონტაქტში მცხოვრები მუსლიმები ხსენებულ პირებს პატივს მიაგებენ. სალოცავები და სასაფლაოები უკავშირდება ცოცხალ ან გარდაცვლილ წმინდანებს და ხალხი იქ სალოცავად და მათი დახმარების სთხოვნელად მიდის.

აფრიკის ზოგ ქვეყანაში ღმერთსა და მუსლიმებს შორის შუამავლის როლს ადგილობრივი სულიერი წინამძღვარი – მარაბუ (*marabou*) ან ფირი (*pir*) ასრულებს. მიჩნეულია, რომ ეს ადამიანი ფლობს და ავრცელებს ბარაკას (*baraka*) ანუ, ღვთის კურთხევას. კრიზისის, ავადმყოფობის ან სასონარკვეთილების ჟამს ხალხი მას დახმარებისათვის მიმართავს. ღარიბი მშობლები მას თავიანთ ვაჟებს აბარებენ, რათა მის მადრასაში, ანუ სკოლაში ბავშვებმა ზეპირად დაისწავლონ ყურანი. მასწავლებელი ამ ბავშვებს (რომლებიც სენეგალში თალიბების, ხოლო მალისა და ნეპალში გარიბოს სახელით არიან ცნობილნი) ხშირად ქალაქის ქუჩებში სამათხოვროდ და მისთვის ფულის შესაგროვებლად აგზავნის.

ღმერთი ყოვლისშემძლეა, თუმცა ზოგიერთი მუსლიმი გრძნობს უძლურებას ცხოვრებისეული გამოცდის წინაშე. ისინი ცხოვრობენ ბოროტებისა და ეშმაკისეულის შიშით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ეშმაკით შეპყრობილი ადამიანი მათთვის ნაცნობია. იმისათვის, რომ გადალახონ ეს შიში, ისინი ზოგჯერ მიმართავენ განსაკუთრებული ძალის მქონე ადამიანს, ქალსა თუ მამაკაცს, რომელიც ცნობილია, როგორ სასწაულმოქმედი ან ეგზორცისტი. ხშირ შემთხვევაში ეს ადამიანი ჩართულია ჯადოქრობაში და მაგიურ რიტუალებში. ბოროტებისგან დაცვა ასევე ასოცირდება გარკვეულ საგნებთან, როგორცაა წმინდანთა ნაწილები ან ფატიმას (ერთ-ერთი მოციქულის ქალიშვილი) ხელის გამოსახულება (ლურჯი ფერის). შურს მიიჩნევენ განსაკუთრებული ძალის მქონე და ზიანის მომტან ძალად, აქედან გამომდინარე, შურიანი ადამიანის ავი თვალისგან დასაცავად თვალის სიმბოლოს იყენებენ.

ისლამური წეს-ჩვეულებების ეს და სხვა თავისებურებები არის ხალხური ისლამის ნაწილი. პირველადქმნილი ისლამი (და ნებისმიერი სხვა რელიგია ამ კონტექსტში) არსად მოიძებნება მსოფლიოში. ის, თუ რამდენად ემიჯნება ხალხური ისლამი ორთოდოქსულ ისლამურ სწავლებას, დამოკიდებულია ამა თუ იმ ადგილზე. მუსლიმი ლიდერები, მეტად თუ ნაკლებად, შემწყნარებლები არიან ამ წეს-ჩვეულებების, თუმცა, ეს მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვინ არიან ისინი, რა გავლენა აქვთ საზოგადოებაზე და რა სახის რელიგიური განათლება აქვთ მიღებული.

კითხვები მსჯელობისათვის

- რა შეიძლება ქრისტიანებმა ისწავლონ მუსლიმებისგან ლოცვისა და ღმერთის თაყვანისცემის თვალსაზრისით? ხომ არ არის რომელიმე ქრისტიანული ღვთისმსახურება ზედმეტად ფამილარული ღმერთთან და სათანადოდ არ აღიარებს ღმერთის სინწინდეს, სიდიადესა და ძლევამოსილებას?
- რა შეიძლება გაკეთდეს იმისათვის, რომ უკეთ გავიგოთ, როგორ აღნიშნავენ მუსლიმები თავიანთ დიდ დღესასწაულებს? რამდენად სწორი იქნება თქვენი მხრიდან, რომ თქვენს მუსლიმ მეზობლებთან ერთად აღნიშნოთ მათი დღესასწაული?
- დააკვირდით იმ არაბულ ფრაზებს, რასაც ყოველდღიურ საუბარში აწყდებით. ამ თავში ჩამოთვლილი ფრაზებიდან რომელია მორგებული ადგილობრივ დიალექტსა და კულტურას?
- ხალხური ისლამის რა ფორმებია წარმოდგენილი იმ ქვეყანაში, სადაც თქვენ ცხოვრობთ ან მუშაობთ?

4 ისლამის შვიდი დამახასიათებელი თვისება

ისლამური სარწმუნოებისა და ადათ-წესების შემადგენელი კომპონენტების განხილვის შემდეგ, მოდით, განვიხილოთ ისლამის ძირითადი მახასიათებლები.

აბრაამული რელიგია

აბრაამი ისლამში ერთ-ერთი უდიდესი ფიგურაა. მუსლიმები მას მუჰამედ წინასწარმეტყველის პროტოტიპად მიიჩნევენ. ის ყველა მუსლიმის სულიერი მამაა (ყურანი 60:4). მიუხედავად იმისა, რომ ის პოლითეისტურ საზოგადოებაში (ყურანი 6:74-82) გაიზარდა, ის თავგამოდებული მონოთეისტი მორწმუნე იყო. აბრაამს ორი სხვადასხვა ცოლისგან (სარა და აგარი) ორი ვაჟი ჰყავდა: ისააკი და ისმაელი. ორივე მათგანი წინასწარმეტყველი იყო (ყურანი 2:136). ისმაელთან ერთად აბრაამა ქააბას მეჩეთი ააშენა მექაში და ღმერთს შეევედრა, თავისი შთამომავლებისთვის წინასწარმეტყველი მოველინა, რათა ესწავლებინა მათთვის შემოქმედის თაყვანისცემა (ყურანი 2:122-129). აბრაამის ლოცვის საპასუხოდ ქვეყანას მუჰამედი მოველინა, რომელსაც არაბებისთვის (და არაარაბებისთვის) უფლის სარწმუნოება უნდა ესწავლებინა.

ყოვლისმომცველი რელიგია

ისლამი აღიარებს იუდაიზმსა და ქრისტიანობას, როგორც უფლის მიერ ბოძებულ რელიგიებს. თუმცა, არც ერთი მათგანი უნაკლო არ არის. მუსლიმები იუდაიზმს განიხილავენ, როგორც ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე ორიენტირებულ რელიგიას, რაც საზიანოა საიქიო ცხოვრებისთვის. იმის გამო, რომ ქრისტიანობას, როგორც ჩანს, არა აქვს მკაფიო და თანმიმდევრული პოლიტიკური, სოციალური ან ეკონომიკური დღის წესრიგი, მუსლიმები აღიქვამენ მას არაამქვეყნიურ რელიგიად. ისლამი თავისი ყოვლისმომცველი კანონით კი, პირიქით, საიქიო ცხოვრებაზე ისევე ზრუნავს, როგორც ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე. ამდენად, ისლამი ტრადიციულად არის ერთდროულად რელიგიური, პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური სისტემა.

ზოგი მუსლიმი რეფორმატორი აღიარებს, რომ ისლამი ყოვლისმომცველი რელიგიაა, მაგრამ უპირისპირდება ისლამში არსებულ ტრადიციულ კავშირს – „რელიგია და სახელმწიფო“ (დინ ვა დავლა; *din wa dawla*). ისინი ამტკიცებენ, რომ წინასწარმეტყველს მექაში პოლიტიკური როლი არ ჰქონია, ხოლო მედინაში ის პოლიტიკური ლიდერი გახდა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის ყველაზე შესაფერისი იყო ამ ფუნქციის შესასრულებლად.

რაციონალური რელიგია

ვინაიდან ისლამი საღვთო გამოცხადებას ეფუძნება, ის არ არის რაციონალური რელიგია. ის აღიარებს, რომ არსებობს სულიერი სამყარო, რომელიც სცილდება ფიზიკური სამყაროს ფარგლებს. ისლამში გამოცხადება არა ღმრთის ვინაობის გამხელას, არამედ კაცობრიობისთვის ღვთის ნების გამხელას გულისხმობს. მისი მიზანია, გვასწავლოს შემოქმედისადმი თაყვანისცემა და ცხოვრება იმგვარად, რომ ღმერთს ვასიამოვნოთ. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ის, რაც უნდა ვიცოდეთ ჩვენი მარადიული ბედისწერისთვის, არ სცილდება ჩვენი შემეცნების უნარის ფარგლებს. ამ თვალსაზრისით, ისლამი რაციონალური რელიგიაა.

მუსლიმებისთვის გაუგებარია ქრისტიანული სარწმუნოების უდიდესი საიდუმლოებანი (სამება, გამოცხადება, ხსნა) სულ მცირე სამი მიზეზის გამო:

1. ღმერთს რომ თავი გამოეაშკარავებინა, ის ვეღარ იქნებოდა ტრანსცედენტული; ის გახდებოდა ჩვენთვის მისაწვდომი, იქნებოდა ჩვენი კვლევის საგანი და არსებითად არც თუ ისე განსხვავებული ჩვენგან.
2. ჩვენ, ადამიანებს, არ შეგვწევს უნარი და არც ვიმსახურებთ იმას, რომ ჩაწვდეთ ღვთის თვითგამოცხადების არსს.
3. არ არის აუცილებელი, პირადად ვიცნობდეთ ღმერთს. ერთადერთი, რაც უნდა ვიცოდეთ, ეს არის ღვთის ნება ჩვენთან დაკავშირებით.

უნივერსალური რელიგია

მუჰამედ წინასწარმეტყველი იყო არაბი და ის ყურანს არაბ ხალხს უქადაგებდა, თუმცა, ყურანში ხაზგასმულია, რომ მუჰამედისთვის გადმოცემული გზავნილი არა მხოლოდ არაბებისთვის, არამედ მსოფლიოს ყველა ხალხისთვის იყო განკუთვნილი. მასში ღმერთი ამბობს:

„შენ კი მხოლოდ მოწყალებად წარმოგგზავნეთ სამყაროთათვის“ (ყურანი 21:107, იხ. აგრეთვე 7:158).

ამგვარად, ისლამი საყოველთაო, უნივერსალური რელიგიაა, რომლის გავრცელებაც მუსლიმებს სხვადასხვა ხალხში დაევალებათ.

მისიონარული რელიგია

ისლამში მისიის აღმნიშვნელი სიტყვა „დავათ“ (da`wah) ზმნიდან მომდინარეობს, რომელიც სიტყვასიტყვით „მოწოდებას“ ან „მოწვევას“ ნიშნავს. მუსლიმმა მქადაგებლებმა დიდი წინასწარმეტყველის მსგავსად დამაჯერებლად და თავაზიანად უნდა იქადაგონ ღვთის სიტყვა:

„მოუწოდე მათ შენი გზისაკენ სიბრძნითა და კეთილი შეგონებით და ეკამათე იმით, რაც საუკეთესოა“ (ყურანი 16:125).

ყურანი ებრაელებსა და ქრისტიანებსაც მოუწოდებს, ეზიარონ ისლამს (3:20), ხოლო მუსლიმებისგან მოითხოვს, გამოიჩინონ პატივისცემა მათთან კამათის დროს:

„ნუ შეეკამათებით წიგნის ხალხს, თუ არა იმით, რაც საუკეთესოა, და ისიც მხოლოდ იმათ, ვინც მათგან უსამართლოდ მოიქცევა“ (ყურანი 29:46; იხ. აგრეთვე: 3:64).

თუ მუსლიმებს ხელი ეშლებათ მისიის განხორციელებაში, მათ უფლება აქვთ, საჭიროების შემთხვევაში, შეებრძოლონ მოწინააღმდეგეს სამხედრო ძალის გამოყენებით (ყურანი 9:29).

უკანასკნელი რელიგია

ისლამის მიხედვით იუდაიზმი და ქრისტიანობა ორივე გამოცხადებითი რელიგიაა, თუმცა, ზოგიერთი მუსლიმი ღვთისმეტყველი მიუთითებს, რომ ეს ორი რელიგია ძალაში იყო მანამდე, ვიდრე არ მოხდა ისლამის გამოცხადება. ისევე, როგორც ქრისტიანობამ დაიკავა იუდაიზმის ადგილი, ისლამიც ჩაენაცვლა ორივეს – იუდაიზმსა და ქრისტიანობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ტრადიციულ სწავლებას ყველა მუსლიმი სწავლული არ იზიარებს. ზოგი ამტკიცებს, რომ ქრისტიანობაც და იუდაიზმიც კვლავ

ლეგიტიმურ რელიგიებად რჩება. ნებისმიერ შემთხვევაში, ისლამური კანონის მიხედვით, ქრისტიანებსა და ებრაელებს ზიმმის (*dhimmi*) სტატუსი აქვთ, რაც დაცულ უმცირესობებს ნიშნავს. მათ უწევთ მუსლიმებისთვის სულადი გადასახადის, ჯიზიას (*jizya*), გადახდა და მუსლიმები, თავის მხრივ, ვალდებული არიან, დაიცვან მათი სიცოცხლე და ქონება. ეს სტატუსი მუსლიმ საზოგადოებაში იძულებით აღარ გამოიყენება, თუმცა მისი ზოგიერთი ასპექტი გარკვეულწილად ჯერ კიდევ შენარჩუნებულია.

ერთადერთი მხსნალი რელიგია

მუსლიმებს სწამთ, რომ იუდაიზმისა და ქრისტიანობისაგან განსხვავებით, ისლამი არის ღვთის ერთადერთი სრულყოფილი გამოცხადება, ამიტომ, მას საბოლოო და ერთადერთ მხსნელ რელიგიად მიიჩნევენ. ყურანი ადასტურებს, რომ ისლამი არის [ერთადერთი მისაღები] რელიგია ღმრთისთვის (ყურანი 3:19). მუსლიმთა ინტერპრეტაციით, ეს გულისხმობს, რომ მხოლოდ მუსლიმები გადარჩებიან:

„ხოლო ის, ვინც ისურვებს სხვა რჯულს ისლამის გარდა, არ შეინყნარება მისგან; და ზესთასოფელში წაგებულია თანა იქნება“ (ყურანი 3:85).

თუმცა, ყურანში უფრო მეტად ინკლუზიური ტექსტიც მოიპოვება, საიდანაც ჩანს, რომ მუსლიმებთან ერთად სამოთხეში ყველა მონოთეისტური რელიგიის მიმდევარი მოხვდება.

„ხოლო ისინი (მუსლიმები), რომელთაც ირწმუნეს და ისინი, რომელნიც იყვნენ იუდეველნი, ნაზარეველნი და საბიელნი, ვისაც სწამდა ღმერთი, დღე უკანასკნელი და იქმდა სიკეთეს – მათი საზღაური მათ უფალთანაა, შიში არ ექნეთ, არ ინალვლონ“ (ყურანი 2:62; იხ. აგრეთვე ყურანი 5:69).¹²

როგორც ვნახეთ, სიტყვა *ისლამი* ზოგადად ერთადერთი ღმერთის რწმენას, მორჩილებასა და თაყვანისცემას ნიშნავს. მუსლიმი რეფორმატორები მიიჩნევენ, რომ ყველა მონოთეისტური რელიგია, განსაკუთრებით, იუდაიზმი და ქრისტიანობა ფართო გაგებით ისლამს ქადაგებს.

12 საბიელები – ებრაელთა ჯგუფი, რომელიც თავს იოანე ნათლისმცემლის მიმდევრებს უწოდებს (ყურანში იაჰია; *Yahya*). ისინი ჯერ კიდევ შემორჩენილია ერაყის ტერიტორიაზე, თუმცა რიცხოვნობა ბევრი არ არიან.

კითხვები მსჯელობისათვის

- იმის გამო, რომ ქრისტიანობას, როგორც ჩანს, არა აქვს მკაფიო და თანმიმდევრული პოლიტიკური, სოციალური ან ეკონომიკური დღის წესრიგი, მუსლიმები აღიქვამენ მას არაამქვეყნიერ რელიგიად, – ეთანხმებით თუ არა მუსლიმთა მიერ ქრისტიანობის ამგვარ შეფასებას?
- თუ გინახავთ იმის მაგალითი, როგორ ცდილობენ მუსლიმები თავიანთი სარწმუნოების გავრცელებას? რითი ხასიათდება მათი მისიონერული საქმიანობა?
- რა პრობლემებისა თუ გამოწვევების წინაშე აყენებს ქრისტიანულ-ისლამურ თანამშრომლობას ისლამის ზემოთ ჩამოთვლილი შვიდი დამახასიათებელი თვისება? თუ იძლევა რომელიმე მათგანი უკეთესი ურთიერთგაგებისა და ურთიერთთანამშრომლობის შესაძლებლობას?

5 მუჰამადი: ღვთის უკანასკნელი წინასწარმეტყველი

როგორც გახსოვთ, ისლამის პირველი ბურჯი გულისხმობს შემდეგი ფრაზის ხმამაღლა გამეორებას:

„ვამონმბე, რომ არ არსებობს ღვთაება გარდა ღმერთისა (ალაჰი) და მუჰამედი არის ღვთის მოციქული.“

გემოაღნიშნული ადასტურებს, რომ მუჰამედი არის ღვთის მოციქული (რასულ; *rasul*). მუსლიმებისათვის ის არის ღმერთის უფლებამოსილი პირი, რომელმაც საბოლოო ფორმით უნდა დაამყაროს ისლამი; მისი გადამწყვეტი როლი გამოცხადების ისტორიაში მას უდიდეს წინასწარმეტყველად აქცევს, მიუხედავად იმისა, რომ ის მხოლოდ ადამიანია. მუსლიმები ყოველთვის ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ ისინი არა მუჰამედის, არამედ ღმერთის რელიგიის მიმდევრები არიან. ამიტომ მათთვის შეუსაბამო და შეურაცხმყოფელია, როდესაც ხალხი ხშირად მაჰმადიანებს უწოდებს. ყურანში მუჰამედი მოხსენიებულია, როგორც „წინასწარმეტყველთა ბეჭედი“ (ყურანი 33:40). ამ ფრაზის მნიშვნელობა ორაზროვანია, იქიდან გამომდინარე, რომ ბეჭდს ორი დანიშნულება შეიძლება ჰქონდეს: დადასტურება (დამოწმება) და დახურვა (დასრულება). მისი ქადაგება ადასტურებს მის წინაპართა გზავნილს (ყურანი 3:3) და მისით მთავრდება წინასწარმეტყველთა შტო.

მუჰამადის ცხოვრება

- 570წ. მუჰამედის დაბადება მექაში.
- 582წ. მუჰამედის პირველი გამგზავრება სირიაში ბიძასთან ერთად.
- 595წ. მუჰამედის ქორწინება ჰადიჯაზე, რომელიც გარდაცვალებამდე (619 წ.) მისი ერთადერთი ცოლი იყო.
- 610წ. პირველი გამოცხადება. მუჰამედს წინასწარმეტყველად არ აღიარებენ.
- 615წ. ზოგიერთი მუსლიმი აბისინიის ქრისტიანულ სამეფოს (ეთიოპია) აფარებს თავს.
- 621წ. მუჰამედის ღამის მოგზაურობა სამოთხეში იერუსალიმის გავლით.

- 622წ. ჰიჯრა, ანუ ემიგრაცია მექადან მედინაში. ისლამური კალენდრის პირველი წელი.
- 624წ. პირველი მნიშვნელოვანი წარმატება: მედინელ ებრაელთა დამარცხება. მუსლიმთა რიცხვი მატულობს. ისინი უკვე არა იერუსალიმისკენ, არამედ მექისკენ პირშეცევით ლოცულობენ.
- 630წ. დიდი წარმატება: მექას მოსახლეობა მუსლიმთა არმიას ნებდება. ქაბას ტაძარს კერპებისგან ათავისუფლებენ. მეტი არაბი ტომი ეზიარება ისლამს.
- 632წ. მუჰამედის გარდაცვალება მედინაში. არაბ ტომთა უმეტესობამ მიიღო ისლამი.

მუჰამედს მძიმე ბავშვობა ჰქონდა. ამის შესახებ ყურანი მოგვითხრობს (93:6-11). მამამისი მის დაბადებამდე გარდაიცვალა. ექვსი წლის ასაკში მან დედაც დაკარგა. მას მამის მამა ზრდიდა, თუმცა, ერთ წელიწადში ისიც გარდაიცვალა. ის ბიძამ, ვაჭარმა აბუ თალიბმა გაზარდა. სრულწლოვანი რომ გახდა, მუშაობა მდიდარ ქვრივ ქალთან, ჰადიჯასთან დაიწყო. მოგვიანებით ჰადიჯა მისი ცოლიც გახდა. ის მუჰამედზე 15 წლით უფროსი იყო.

მეჟა: ბამოცხადებების დაწყება

ისლამური ტრადიციის მიხედვით მუჰამედი ხშირად დადიოდა მექას მახლობლად მდებარე გამოქვაბულში, სადაც ფიქრს მიეცემოდა ხოლმე. ორმოცი წლის ასაკში მას ანგელოზი ჯიბრაილი პირველად გამოეცხადა. პირველი გამოცხადების შინაარსი გადმოცემულია 96-ე სურაში (თავი), 1-8 აიაში (ლექსი). ჯიბრაილმა უბრძანა: იყრა' (iqra'), ანუ: „გამოაცხადე“ (ან „გადმოეცი“); ამ სიტყვიდან მომდინარეობს ყურანი, „გამოცხადება“ (ღვთის სიტყვის). თავდაპირველად მუჰამედს შეეშინდა და არ სურდა, დამორჩილებოდა ანგელოზის სიტყვას, მაგრამ ბოლოს დათანხმდა, მიეღო ის, რაც ჯიბრაილს უნდა გადმოეცა მისთვის. ის აღელვებული დაბრუნდა სახლში. ჰადიჯამ თავის ბიძაშვილთან, ვარაკა ბინ ნავფალთან, წაიყვანა, რომელიც ქრისტიანი მღვდელი იყო და იმ პერიოდში ბიბლიას არაბულად თარგმნიდა. იმაში, რაც მუჰამედს შეემთხვა, მან ღვთაებრივი მონოღება დაინახა; ის უნდა გასულიყო ხალხში და გამოეცხადებინა ღვთის სიტყვა.

ჰადიჯა იყო პირველი, ვინც მისი ქადაგება ირწმუნა. თორმეტი წლის განმავლობაში მის ქადაგებას დიდი წარმატება არ მოჰყოლია და მას დიდი

დაპირისპირება შეხვდა. მას სხვადასხვა სახის შეურაცხყოფას აყენებდნენ, დასცინოდნენ (ყურანი 37:36); გულთმისანს, წინასწარმეტყველს, ცრუპენტელასა და კუდიანს უწოდებდნენ (ყურანი 37:36, 52:29, 51:39; 38:4). მუსლიმი თემი მცირერიცხოვანი იყო. მექას ხელისუფლება მას ხშირად ავიწროვებდა. ზოგიერთმა მუსლიმმა თავი ქრისტიანულ აბისინიას (დღევანდელი ეთიოპია) შეაფარა. ასეთ ჟამს ღმერთმა წინასწარმეტყველს მისი მოწინააღმდეგეების პატიება დაავალა (ყურანი 15:85; 43:88; 89).

მედინა: ჰიჯრა

622 წელი გადამწყვეტი აღმოჩნდა მუჰამედისთვის. ის თემთან ერთად მედინაში გადაიხვეწა. ეს მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელიც ჰიჯრას (ემიგრაცია) სახელით არის ცნობილი, ისლამური კალენდრის დასაბამს აღნიშნავს.¹³ მედინაში მუსლიმთა რაოდენობა სწრაფი ტემპით იზრდებოდა, რის შედეგადაც წარმოიქმნა კონფლიქტი ადგილობრივ ებრაულ თემთან, რომელსაც ქალაქის მმართველობა ხელში ჰქონდა ჩაგდებული. 624 წელს კონფლიქტი მუსლიმთა სასარგებლოდ განვითარდა. ამავე პერიოდში მათ შეწყვიტეს იერუსალიმისკენ პირშეცევით ლოცვა და მექისკენ შემოტრიალდნენ (ყურანი 2:142-150).

მუსლიმი თემის გაფართოების შედეგად წინასწარმეტყველს ახალი როლი მიენიჭა: ის პოლიტიკურ ლიდერად, საზოგადოებრივ რეფორმატორად და სამხედრო მეთაურად იქცა. მუსლიმთა აზრით, საღვთო გამოცხადება იმ ფორმით, რა ფორმითაც ის დაცულია ყურანში, უფრო ყოვლისმომცველი გახდა მუსლიმი საზოგადოებისთვის სოციალურ, ეკონომიკურ თუ ოჯახურ საკითხებთან დაკავშირებით.

13 ისლამურ კალენდარში 12 თვეა; თვეები 29 ან 30 დღეა; სულ წელიწადში 354 დღეა (11 დღით ნაკლები, ვიდრე დასავლურ წელიწადში). ამ ბროშურაში თარიღები მოცემულია დასავლური კალენდრის მიხედვით. თუ ორი თარიღია მითითებული, პირველი აღნიშნავს ისლამურ კალენდარს, მეორე კი – დასავლურს.

მუჰამედ წინასწარმეტყველის როლი ჰიჯრამდე და მის შემდეგ

ბეჰა: საბუნდოო გამარჯვება

მექას მოსახლეობასა და მუსლიმ თემს შორის არსებული კონფლიქტი სამხედრო დაპირისპირებაში გადაიზარდა. 630 წელს მექელები მუსლიმთა არმიას ჩაბარდნენ. მუსლიმებმა ქალაქი მშვიდობიანად დაიკავეს. ქაბას ტაძარში ყველა რელიგიური ქანდაკება (რომელიც კერპებად იყო მიჩნეული) განადგურდა და მონოთეისტური მსახურება აღდგა. ამ ტრიუმფალური გამარჯვების შედეგად (ყურანი 110:1-3) მეტი არაბული ტომი ეზიარა ისლამს. ორი წლის შემდეგ მუჰამედი მედინაში გარდაიცვალა. მან ფაქტობრივად ყველა არაბი ისლამის დროშის ქვეშ გააერთიანა.

მუჰამედის წინასწარმეტყველური მისიის დადასტურება

მუჰამედის წინასწარმეტყველურ მისიასთან დაკავშირებით მუსლიმ სწავლულებს რამდენიმე მტკიცებულება აქვთ, კერძოდ:

- **მან დამაჯერებელი გამარჯვება მოიპოვა მტერზე** (პოლითეისტი არაბები და ებრაელები): „ღმერთმა წარმოაგზავნა თავისი მოციქული წრფელი გზითა და ჭეშმარიტი სარწმუნოებითა, რათა გაამარჯვებინოს მას ყველა რწმენაზე, თუნდაც ეს სძაგდეთ წარმართთ“ (ყურანი 9:33).

- **მისი მისია წინასწარმეტყველები იყო ბიბლიაში**, როგორც ძველ, ისე ახალ აღთქმაში (ყურანი 7:157).
- **ღვთის მიერ მისთვის გამოცხადებული კანონი იყო სრულყოფილი**, ებრაული და ქრისტიანული სწავლებისგან განსხვავებით.
- **მან მოახდინა ბევრი სასწაული**, მათ შორის უდიდესი სასწაული თავად ყურანია. ეს სასწაული მიუთითებს ყურანის სრულყოფილებაზე, როგორც მისი შინაარსის, ისე ლიტერატურული ფორმის თვალსაზრისით (ყურანი 17:88). რაც კიდევ უფრო აძლიერებს ამ რწმენას, არის ის ფაქტი, რომ მუჰამედი წერა-კითხვის უცოდინარი იყო (7: 157-58).

სანიუზო მაგალითი ყველა მუსლიმისთვის

მუჰამედ წინასწარმეტყველი არ არის ისეთივე ცენტრალური ფიგურა ყურანში, როგორიც ქრისტეა სახარებებში. ყურანის ყურადღების ცენტრში ღვთის სიტყვაა, რომელიც სამართლებრივი ნორმების ფორმას იძენს. ის მოასწავებს ღვთის განაჩენის მოახლოებას; მოგვითხრობს ისრაელის ხალხსა და წინასწარმეტყველების შესახებ; უქადის სამოთხეს მორწმუნეებს და ჯოჯოხეთს – ურწმუნოებს; გვთავაზობს ლოცვებს; მოუწოდებს ხალხს სინანულისა და ღმერთის მორჩილებისკენ (ყურანი 33:21). მუსლიმები მიისწრაფვიან, მიჰყვნენ მის მაგალითს. ჰადისები (პირდაპირი მნიშვნელობით ნიშნავს „ამბავს“, „გადმოცემას“) ან წინასწარმეტყველური ტრადიცია მოგვითხრობს წინასწარმეტყველის საქმეებსა და გამონათქვამებზე, მის ადათ-წესებსა (სუნა) და სწავლებაზე მისი თანამოძმეების გადმოცემის მიხედვით. ეს ისლამური სარწმუნოების მეორე წყაროა და თავისი წონითა და ავტორიტეტით მხოლოდ ყურანს თუ ჩამოუვარდება. სუნიტ მუსლიმებს არაბულად დაწერილი კანონიკურად ქცეული ჰადისების ცხრა კრებული აქვთ. შიიტ მუსლიმებს თავიანთი კრებულები აქვთ (შიიტ და სუნიტ მუსლიმებს შორის განსხვავება მოგვიანებით იქნება ახსნილი). სუნიტთა ჰადისების კრებული, ერთის გარდა, დაწერილია ისლამური წელთაღრიცხვის III საუკუნეში. მუსლიმმა სწავლულებმა დაადგინეს ოთხი კატეგორია, რომლითაც განისაზღვრება ჰადისებში წინასწარმეტყველის შესახებ მოცემული ინფორმაციის სანდოობა: სანდო, საშუალო, სუსტი და

მოგონილი. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი მონათხრობის სანდოობის ხარისხი შეთანხმებულია, ბევრი სხვა ამბის სანდოობის ხარისხი მერყეობს. ყურანისგან განსხვავებით, ჰადისები შეიძლება ითარგმნოს ავტორიტეტის დაკარგვის გარეშე. ბუხარისა და მუსლიმის კრებულები სახელწოდებით საჰიჰ (*Sahih*) (უტყუარი), ხელმისაწვდომია მრავალ ენაზე.

მუჰამედი ბიბლიაში

ზოგი მუსლიმის განცხადებით, როდესაც მოსემ „მისი მსგავსი“ წინასწარმეტყველის მოსვლა აუწყა ხალხს, მან მუჰამედი იგულისხმა:

„წინასწარმეტყველს, როგორც მე ვარ, შენი წიაღიდან, შენი მოძმეებიდან, დაგიდგენს უფალი, შენი ღმერთი. მას უსმინე“ (მეორე რჯული 18:15).

ისინი ამტკიცებენ, რომ მოსესა და მუჰამედს შორის ბევრი მსგავსებაა მათი ბუნებრივი დაბადებისა და გარდაცვალების, პოლიტიკური როლის, მათი შესაბამისი გზავნილების სამართლებრივი შინაარსისა და ოჯახური მდგომარეობის თვალსაზრისით. ამის საპასუხოდ ქრისტიანი სწავლულები მიუთითებენ, რომ ის, ვინც მოსემ იწინასწარმეტყველა, იყო იესო (იოანე 5:46). იესოს ამ წინასწარმეტყველად მიიჩნევდნენ მისი მოწაფეებიც (მოციქულთა საქმენი 3:22,23; იხ. აგრეთვე: იოანე 1:44, 45). მოსეს მეტი მსგავსება აქვს ქრისტესთან. მან იხსნა ისრაელი პოლიტიკური ზეწოლისაგან, ხოლო იესომ იხსნა კაცობრიობა ცოდვებისა და სიკვდილისაგან.

ყურანში ნათქვამია, რომ ქრისტემ იწინასწარმეტყველა მუჰამედ წინასწარმეტყველის მოსვლა:

„და უთხრა ისამ, მარიამის ძემ: ჰეი, ისრაილის ძენო! უეჭველად, შუამავალი ვარ ალაჰისა თქვენთან მოვლენილი, დამმონებელი იმისა, რაც იყო ჩემამდე თევრათში და მახარობლად შუამავლისა, რომელიც მოვა ჩემს შემდგომ. მისი სახელია აჰმადი“ (ყურანი 61:6).

ზოგი მუსლიმის განცხადებით, იესომ ეს თქვა, როდესაც საუბრობდა პარაკლეტის მოსვლაზე (*parakletos* ბერძნული სიტყვაა და ნუგეშინისმცემელს, დამცავს, დამხმარეს, მრჩეველს ნიშნავს):

„ვთხოვ მამას და მოგივლენთ სხვა ნუგეშისმცემელს, რათა იყოს თქვენთან უკუნისამდე“ (იოანე 14:16).

ქრისტიანები პასუხობენ, რომ ამ მონაცვეთის კონტექსტიდან გამომდინარე იესო საუბრობდა სულიწმიდაზე (იოანე 14:26), რომელსაც ის „სული ჭეშმარიტებისას“ უწოდებს (იოანე 24:17; 15:26; 16:13). ქრისტე მოციქულებს სთხოვს, დარჩნენ იერუსალიმში, სადაც „რამდენიმე დღეში“ მათ სული მოევლინებათ (საქ. 1:4-5). მისი ამალლებიდან ათი დღის შემდეგ სულიწმიდა მართლაც მოევლინა მოციქულებს იმ ქალაქში, სადაც ქრისტე ჯვარს ეცვა და მკვდრეთით აღსდგა (მოც.საქ. 2:1-4).

კითხვები მსჯელობისათვის

- მუჰამედი ხალხს მოუწოდებდა, კერპების სანაცვლოდ ეწამათ ერთადერთი ღმერთი, თუმცა ის არ მიუთითებდა ქრისტეზე, როგორც მაცხოვარსა და სამყაროს მხსნელზე. როგორ შეაფასებდით მის წინასწარმეტყველურ თვისებებს?
- მუსლიმ მეგობარს ან თანამშრომელს რომ ეკითხა თქვენთვის, რას ფიქრობ მუჰამედ წინასწარმეტყველზე, რა პასუხს გასცემდით, რომ გამოგეხატათ პატივისცემა?

6 ყურანი: ღვთის უკანასკნელი სიტყვა

ისლამური დოქტრინა და წეს-ჩვეულებები ეფუძნება, როგორც ყურანს, ისე ჰადისებს, თუმცა, „ღვთის სიტყვად“ მხოლოდ ყურანია მიჩნეული.

ღვთის სიტყვა არაბულად

როდესაც მუსლიმები ყურანს ღვთის სიტყვად მოიხსენიებენ, ისინი მართლაც ამას გულისხმობენ. მათთვის ყურანი პირდაპირი გაგებით ღვთის სიტყვაა, ყოველგვარი ადამიანური ფაქტორის ჩარევის გარეშე. მუჰამედ წინასწარმეტყველს არანაირი წვლილი არ მიუძღვის ამ გზავნილში, რომელიც მას სიტყვასიტყვით ეკარნახა.

ყურანის სიტყვასიტყვით გამოცხადების შედეგი არის ის, რომ ღვთის სიტყვად ის მხოლოდ თავის ორიგინალურ არაბულ ფორმაში განიხილება. სხვა ენებზე თარგმანები სულ უფრო ხელმისაწვდომი ხდება, მაგრამ ეს უფრო ღვთის სიტყვის ერთგვარი პერიფრაზი ან მისი მნიშვნელობის ინტერპრეტაციაა. ის თავისთავად ჩამოუვარდება ორიგინალს, რომელიც შეუდარებელი და განუმეორებელია.

„ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი არაბულ ყურანად, რათა ეგებ კეთილ-განგესაჯათ“ (ყურანი 12:2).

„ზეგარდმოვევლინა მოწყალის, მწყალობლის წიაღიდან წიგნი, რომლის აიებიც განმარტებულან არაბულ ყურანად ხლხისათვის, რომელმაც იცის“ (ყურანი 41:2; 3).

ყურანის არაბული ენა არამარტო გამოცხადების უმნიშვნელოვანესი ნაწილია, არამედ, როგორც ამბობენ, მისი ავთენტურობა ადასტურებს მის ღვთიურ წარმომავლობასა და მუჰამედის წინასწარმეტყველურ მისიას.

ყურანის მთავარი გზავნილი

მუსლიმებისთვის ყურანი, უპირველეს ყოვლისა, ღვთის ნების გამოცხადებაა, ის, რისი აღქმაც ადამიანის გონებას ძალუძს. ის გვმოძღვრავს, თუ რისი უნდა გვწამდეს და როგორ ვიცხოვროთ ღვთის მორჩილებასა და მისადმი დაქვემდებარებაში.

„და არ ეგების, ადამიანი დაელაპარაკოს ღმერთს, თუ არა – მხოლოდ გამცხადებით ანდა საბურველს მიღმა, ანდა წარმოაგზავნოს მოციქული, რომელსაც გამოეცხადება მისი ნება, რასაც ის იწებებს. ჭეშმარიტად, იგი მაღალია, ბრძენთა ბრძენი. და ამგვარად გამოგიცხადეთ შენც სული ჩვენი ბრძანებისგან. არ იცოდი, რა არის წიგნი და არც რწმენა; მაგრამ დავადგინეთ იგი შექად, რომლითაც ვუწინამძღვრებთ, ვისაც ვინებებთ ჩვენს მონათაგან“ (ყურანი 42:51,52).

ყურანის შინაარსი

ყურანი შედგება 114 სურისგან (თავი), რომელიც წინასწარმეტყველს გამოეცხადა იმ ორ მნიშვნელოვან ადგილას, სადაც მას უცხოვრია: მექასა (610-622 წ.) და მედინაში (622-632 წ.). თითოეულ სურას თავისი შინაარსის შესაბამისი სათაური აქვს, მაგ.: მე-19 სურას სათაურია მარიამი, ვინაიდან მასში შესულია იესოს დაბადების ეპიზოდი (ყურანი 19:16-40). ყველა სურა (მე-9 სურას გარდა) იწყება შემდეგი ლოცვით:

ბისმი ლ-ლაჰი რ-რაჰმანი რ-რაჰიმ (*Bismi-llahi r-Rahmani r-Rahim*):
„სახელითა ღმრთისა (ალაჰისა), მონყალისა, მწყალობლისა.“

თავისი მოცულობით ყურანი შეიძლება ახალ აღთქმას შევადაროთ. მასში შესულია 7000 აია (მუხლი). ყველაზე მოკლე სურებს სამ-სამი მუხლი აქვთ (103-ე, 108-ე, 110-ე), ხოლო ყველაზე გრძელ სურას – 286 (მე-2 სურა). სურები, ზოგადად, სიგრძის მიხედვით არის განლაგებული, იწყება ყველაზე გრძელით და მთავრდება ყველაზე მოკლეთი. თუმცა, ქრონოლოგიური თვალსაზრისით, პირველად გამოცხადებული სურები ყველაზე მოკლე უნდა ყოფილიყო. გამონაკლისს წარმოადგენს პირველი სურა სახელწოდებით ალ-ფათიჰა (*al-Fatiha*), (გამსხნელი). მიუხედავად იმისა, რომ ის მხოლოდ შვიდი აიასგან შედგება, ის ყურანის დასაწყისშივეა

მოცემული, ვინაიდან ყველაზე მნიშვნელოვან სურად არის მიჩნეული და მთელი ყურანის გზავნილის შეჯამებას წარმოადგენს.

სახელითა ალაჰისა, მონყალისა, მწყალობლისა

ქება ალაჰს, უფალს სამყაროთა

მონყალესა, მწყალობელსა

სამსჯავროს დღის მბრძანებელსა

მხოლოდ შენ გმონებთ და მხოლოდ შენ გთხოვთ შეწვენას

გვინინამძღვრე პირდაპირი გზით

იმათი გზით, რომელთაც მიეცი მონყალებსა

არა შერისხულთა და არცა გზაბნეულთა

ამინ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

الرحمان الرحيم

ملك يوم الدين

إياك نعبد وإياك نستعين

اهدنا الصراط المستقيم

صراط الذين أنعمت عليهم

غير المغضوب عليهم ولا الضالين

أمين

ყურანი და ბიბლია

ყურანში, რომელიც მუსლიმთა რწმენით ღმრთის მიერ გარდმოვლენილი უკანასკნელი წმინდა წერილია, ძველი და ახალი აღთქმა მოხსენიებულია, როგორც თორა და ინჯილი (სახარება). ყურანის გზავნილი არსებითად ადასტურებს იმას, რაც ნათქვამია თორასა და ინჯილში: ღმერთი არის ერთი და შესაბამისად მისი სიტყვაც არსებითად იგივეა, მიუხედავად იმისა, თუ ვის გამოცხადდა ის: მოსეს, იესოს თუ მუჰამედს.

მუსლიმები მიიჩნევენ, რომ სხვადასხვა წმინდა წერილს შორის განსხვავებას არსებითი მნიშვნელობა არა აქვს. მათი მთავარი შეხედულებები ერთნაირია და განსხვავება მხოლოდ მეორეხარისხოვან საკითხებშია, როგორიც არის რელიგიური წეს-ჩვეულებანი. არაერთი ბიბლიური ამბავი ყურანშიც გვხვდება, მათ შორის დედამიწის შექმნის ამბავი და ადამისა და ევას დაუმორჩილებლობა, ისრაელის ხალხის არჩევა და დაგმობა, აგრეთვე ქრისტეს მოსვლასთან დაკავშირებული მოვლენები. თუმცა, ყველა ეს ამბავი ზედმიწევნით ისლამური გადასახედიდან არის მოთხრობილი, რათა შენარჩუნდეს ისლამის ძირეული რწმენა ტრანსცედენტული (არაგანკაცებული) ღმერთის მიმართ.

	ყურანი	ბიბლია
სტრუქტურა	114 სურა (თავი). პირველი სურას გარდა, ყველაზე გრძელი სურები მოცემულია დასაწყისში, მოკლე სურები - ბოლოში.	66 წიგნი. დაყოფილია ძველ და ახალ აღთქმად, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა ჟანრს: მოთხრობა, პოეზია, წერილი, წინასწარმეტყველება და ა.შ.
გზავნილი	ღვთის ნების გამოცხადება.	ღვთისა და მისი ხსნის გეგმის გამოცხადება: შექმნა, დაცემა, ისრაელი, ცოდვათა გამოსყიდვა იესო ქრისტეს მეშვეობით, ახალი სამყაროს შექმნა.
ავტორობა	საღვთო. გამოცხადდა მუჰამედ წინასწარმეტყველს, რომელმაც სიტყვასიტყვით გაიმეორა ის, რაც მას გადმოეცა. გამოცხადება მოხდა ანგელოზ ჯიბრაელის შუამავლობით.	ღმერთკაცობრივი. დაწერილია დაახლოებით 40-მდე ავტორის მიერ 1500 წლის განმავლობაში. პირადი სტილისა და ინდივიდუალობის გამოყენებით, ეს ავტორები წერდნენ სულიწმიდას შთაგონებით.
ენა	თავდაპირველად მისი გამოცხადება მოხდა არაბულ ენაზე. ნებისმიერი თარგმანი განიხილება, როგორც ინტერპრეტაცია. მუსლიმებს საშუალება ეძლევათ, ისწავლონ ყურანის არაბულ ენაზე გაცხადება.	თავდაპირველად დაიწერა ებრაულ, არამეულ და ბერძნულ ენებზე. ხდება ბიბლიის ადგილობრივ ენებზე თარგმნის ხელშეწყობა. ნებისმიერი თარგმანი მიჩნეულია ღვთის სიტყვად.

ბიბლიის გაყალბება

მიჩნეულია, რომ ყურანი არა მარტო ადასტურებს და განავრცობს ბიბლიას, არამედ კორექტივებიც შეაქვს მასში, ან იმ არასწორ ინტერპრეტაციაში, რასაც ებრაელები და ქრისტიანები გვთავაზობენ. ბიბლიისა და ყურანის ურთიერთგამომრიცხავი განცხადებების (ღმერთის, იესოს და მუჰამედის შესახებ) გათვალისწინებით, მუსლიმმა თეოლოგებმა შეიმუშავეს თაჰრიფის (*tahrif*) ანუ, გაყალბების თეორია, რომელიც ყურანის რამდენიმე, ერთობ ბუნდოვან ტექსტს ეფუძნება (ყურანი 2:75; 4:46; 5:13, 41). თეორიის მიხედვით, თავად ბიბლიის ტექსტი ან მისი განმარტება არის დამახინჯებული.

მეცნიერები, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ ბიბლიის ტექსტი შეცვლილია, ამტკიცებენ, რომ ებრაული წმინდა წერილის, თორას, ხელნაწერი განადგურდა იმ პერიოდში, როდესაც ნაბუქოდონოსორმა გაანადგურა იერუსალიმი და მისი ტაძარი (ძვ.წ.აღ.-ით VI საუკუნე). წლების შემდეგ ებრამ მახსოვრობით აღადგინა ეს ხელნაწერები, მაგრამ ის არასრულფასოვანი იყო, რადგან თავად ებრა წინასწარმეტყველი არ იყო. რაც შეეხება იესო ქრისტეს სახარებას, ის ოთხი სახარებით შეიცვალა, რომელიც ბერძნულად დაიწერა ქრისტეს ცათა სასუფეველში ამაღლებიდან რამდენიმე წლის შემდეგ, თუმცა, თავად იესო არამეულად საუბრობდა.

ყველა მუსლიმი თეოლოგი არ იზიარებს აღნიშნულ ბრალდებებს ბიბლიური ტექსტის უტყუარობასთან დაკავშირებით. ზოგი მიიჩნევს, რომ ამგვარი ბრალდება ძირს უთხრის თავად ღმერთის ბუნებას. მათი აზრით, ღვთის სიტყვაში ასახულია ღმერთის ატრიბუტები. ამგვარად, თუ ღმერთმა დაუშვა ის, რომ მისი სიტყვა (ბიბლიის) ყოფილიყო არასანდო, ეს ნიშნავს, რომ თავად ღმერთიც იქნებოდა არასანდო, რადგან მისი სიტყვა ასახავს მის ატრიბუტებს. ასე რომ, მათი მოსაზრებით, ერთადერთი მისაღები ახსნა ამ ფალსიფიკაციისა არის ის, რომ ებრაელებმა და ქრისტიანებმა არასწორად განმარტეს თავიანთი წმინდა წერილები. მუსლიმები ამტკიცებენ, რომ ყურანი აღადგენს ბიბლიის ჭეშმარიტ მნიშვნელობას და რომ ყურანის არაბული ტექსტი არის ზუსტად ის, რაც თავდაპირველად ჩაიწერა.

კითხვები მსჯელობისათვის

- თქვენი დაკვირვებით, როგორ გამოხატავენ მუსლიმები ყურანისადმი პატივისცემას? რა იქნებოდა მისაბაძი ქრისტიანებისთვის ბიბლიისადმი დამოკიდებულების თვალსაზრისით?
- მუსლიმ ბავშვებს ყურანის მეპირად დამახსოვრებას ადრეული ასაკიდანვე ასწავლიან. თქვენ თუ სწავლობთ და როგორ იმახსოვრებთ ნაწყვეტებს ბიბლიიდან?
- როგორ გააცნობდით ბიბლიას მუსლიმ მეგობარს, რომელიც შესაძლოა მოეღოს, რომ მას იგივე სტილი და სტრუქტურა აქვს, რაც ყურანს?
- როგორ უპასუხებდით მეგობარს, რომელიც გეუბნებათ, რომ ბიბლიაში მოყვანილი ფაქტები დამახინჯებულია?
- იმ გარემოდან გამომდინარე, რომელშიც ცხოვრება და მუშაობა გინევთ, თუ იქნებოდა თქვენთვის სასარგებლო ყურანის წაკითხვა?

7 იესო ისლამში

ყურანში იესო ერთ-ერთ უდიდეს წინასწარმეტყველად არის წარმოჩენილი და მასზე ყურანის არაერთ თავშია საუბარი (მაგ.: ყურანი 3:42-55). ყურანში იესო „ისა“ (*'Isa*) სახელით არის მოხსენიებული (და არა იასუ, როგორც ის ბიბლიის არაბულ თარგმანში გვხვდება).¹⁴ მუსლიმები პატივს სცემენ მას, ისევე როგორც მარიამს, მის ქალწულ დედას. ყურანში ორივე აღწერილია, როგორც კაცობრიობისთვის ღვთის მიერ ბოძებული ნიშანი (ყურანი 21:91).

იესოს შობა

თავისი სასწაულებრივი დაბადების გამო იესო ხშირად მოხსენიებულია, როგორც „ისა ბინ მარიამ“ (*'Isa bin Maryam*), ანუ, იესო მარიამის ძე. ყურანის მიხედვით, როდესაც ანგელოზი ჯიბრაილი მარიამს გამოეცხადა, უთხრა, რომ ის „წმინდა ყრმის“ დედა გახდებოდა (ყურანი 19:19). ისლამური წინასწარმეტყველური ტრადიცია ადასტურებს ქრისტეს გამორჩეულ ბუნებას შემდეგი თვალსაზრისით: „არავინ არის ადამის შთამომავალთაგან, სატანა რომ არ შეეხოს, მარიამისა და მისი ძის გარდა. სწორედ სატანას შეხების გამო ტირის ბავშვი დაბადებისას ასე ხმამაღლა.“¹⁵ თუმცა, იესოს უჩვეულო დაბადების მიუხედავად, ის მაინც ჩვეულებრივი ადამიანია. ღმერთმა ის შექმნა ადამის მსგავსად, პირდაპირ, ადამიანის ყოველგვარი მონაწილეობის გარეშე (ყურანი 3:59).

იესოს მოდაბები

ყურანი ქრისტეს რამდენიმე განსაკუთრებულ წოდებას ანიჭებს, რომელთაგან ორი ბიბლიაშიც გვხვდება:

იესო არის „**დასტური ღმრთის სიტყვისა**“ (ყურანი 3:39,45) და „**ღვთის სიტყვა**“ (ყურანი 4:171). ეს წოდება მუსლიმ თეოლოგთა ინტერპრეტაციით

14 „ისა“ (*'Isa*) სიტყვის წარმოშობა უცნობია. მუსლიმი მეცნიერები მას უბრალოდ ებრაული იეშუას (*Yeshoua*) არაბულ ეკვივალენტად მიიჩნევენ. სახელი იასუ (*Yasu*) მომდინარეობს ებრაული სიტყვიდან იეშუა (*Yeshoua*) და ბერძნული იესოდან (*Yesous*).

15 ბუხარი, ანბია' (*Bukhari, anbiya'*) [წინასწარმეტყველები] 45.

მიუთითებს იესოს სასწაულებრივ არსზე, როდესაც იგი შეიქმნა ღვთის ბრძანებით „იყავ“ (ყურანი 3:47), ან ღვთის სიტყვის მის მიერ წინასწარმეტყველურ ქადაგებას. ეს მოსაზრება შორს არის იმისგან, თუ როგორ აღიქვამენ იესოს ქრისტიანები: ადამიანის სახით ღვთის უშუალო გამოცხადება (განკაცება) (იოანე 1:1,14).

ყურანის რამდენიმე ადგილას ქრისტე მესიად არის წარმოდგენილი. ვინაიდან ყურანი არ განმარტავს ამ წოდების მნიშვნელობას, მუსლიმი სწავლულები ამ სიტყვის სხვადასხვა ინტერპრეტაციას გვთავაზობენ, თუმცა, არც ერთი მათგანი არ შეესაბამება მის ბიბლიურ მნიშვნელობას: ქრისტე არის ხელმწიფე, რომლის მისიაა საკუთარი სიკვდილითა და მკვდრეთით აღდგომით ღვთის მარადიული სასუფეველის დამკვიდრება (მათე 16:13–28).

იესოს ცხოვრება და მისია

ღმერთმა ისრაელიანებს მიუვლინა იესო და მიაბარა მას წმინდა წერილი, ინჯილი (სახარება).

„მათ კვალში ჩავუყენეთ ისა იბნ მარიამი, დამადასტურებლად თავრათისა, რაც იყო მასზე უნინ, მივუბოძეთ მას ინჯილი, რომელშიც ჭეშმარიტი გზაა და სინათლე, დამადასტურებლად იმ თავრითისა, რაც იყო მასზე უნინ, ჭეშმარიტ გზად და შეგონებად ღვთისმოშიშთათვის“ (ყურანი 5:46).

ღმერთმა მიანიჭა იესოს წინასწარმეტყველური მისიის განხორციელების უფლებამოსილება, მისცა საშუალება, რომ არაერთი სასწაული მოეხდინა (მაგ.: სნეულთა განკურნება, მიცვალებულთა გაცოცხლება). მიუხედავად ამისა, ხალხმა ის მაინც უარყო. ებრაელი ლიდერები მის წინააღმდეგ შეთქმულებას აწყობდნენ და მის მოკვლას გეგმავდნენ, მაგრამ ღმერთმა ჩაშალა მათი განზრახვა (ყურანი 3:54). მან გადაარჩინა იესო და თავისთან ზეცაში აიყვანა (ყურანი 3:55). ებრაელები (და თავად იესოს მოწაფეებიც კი) მცდარად მიიჩნევდნენ, რომ იესო ჯვარს აცვეს. სინამდვილეში ჯვარს მისი მსგავსი ადამიანი აცვეს, რადგან ღმერთმა ვილაც სხვა (ალბათ, იუდა) იესოს დაამსგავსა:

„და მათი [ანუ ებრაელების] სიტყვების გამო – ჩვენ მოვკალით ალ-მასიჰ ისა იბნ მარიამი (იესო მარიამის ძე) – მოციქული ღმერთისაო; მაშინ, როცა არც მოუკლავთ და არც ჯვარს გაუკრავთ, არამედ მათ ასე მოეჩვენათ... ის კი – ნამდვილად – არ მოუკლავთ! არამედ აღამაღლა ღმერთმა თავისთან და ღმერთი ძლევამოსილია, ბრძენთა ბრძენი“ (ყურანი 4:157-158).

ამჟამად ქრისტე ზეცაშია, მაგრამ სამყაროს დასასრულს ის დაბრუნდება დედამიწაზე. ის დაამარცხებს ანტიქრისტეს და მრავალი წელი იბატონებს დედამიწაზე. ის განამტკიცებს ისლამურ კანონს და ყველა ირწმუნებს მას, ისე როგორც მუსლიმებს დღეს მისი სწამთ (როგორც წინასწარმეტყველის).¹⁶ მაშინ ირწმუნებენ ებრაელები მას, როგორც ღვთის წინასწარმეტყველს და ქრისტიანები დარწმუნდებიან, რომ ის არ არის ძე ღვთისა. მაშინ გააცნობიერებენ ებრაელებიც და ქრისტიანებიც, რომ ის არ აცვეს ჯვარს. ის ჩვეულებრივად იცხოვრებს, ვიდრე ბუნებრივი სიკვდილით არ მოკვდება. მუსლიმები მას მუჰამედის გვერდით მედინაში დაკრძალავენ. მისი სიკვდილი განკითხვის დღის მოახლოების ნიშანი იქნება (43:61).

შეუთავსებელ აზრთა სხვადასხვაობა

მიუხედავად იმისა, რომ ქრისტეს ისლამი და ბიბლია ერთნაირად ახასიათებს, მისი პიროვნებისა და მისიის შესახებ მათ შორის შეურიგებელ აზრთა სხვადასხვაობაა:

ისლამში იესო არ არის ძე ღვთისა, რადგან ეს ძირს უთხრის ღვთის ერთადერთობის პრინციპს (ყურანი 2: 116; 112: 3). ქრისტეს, როგორც გამორჩეული წინასწარმეტყველის, მკვლელობა შეარყევდა ღვთის ერთგულებას (ამით ღმერთი დააღალატებდა მის წინასწარმეტყველს), მის ძლევამოსილებას (მტრებისგან მისი მსახურის გადარჩენა) და მის სამართლიანობას (დაუშვებდა უდანაშაულო წინასწარმეტყველის მკვლელობას). უპირველეს ყოვლისა, ისლამი არ ხედავს ცოდვებისთვის მსხვერპლის გაღების აუცილებლობას; ღმერთი არის უზენაესი მსაჯული და ერთადერთი, რაც მას სჭირდება ცოდვების მისატევებლად, არის ამის გაკეთების სურვილი (ყურანი 4:48).

16 მუსლიმი, ფიტან (Muslim, fitan) [ამბობისკენ მოწოდება] 23.

კითხვები მსჯელობისათვის

- რატომ არის მუსლიმთა რწმენისთვის მიუღებელი მოსაზრება, რომ იესო იყო ძე ღვთისა?
- რატომ უარყოფენ მუსლიმები ქრისტეს ჯვარცმას და, მეორე მხრივ, რატომ არის ქრისტიანებისთვის იესოს ჯვარზე სიკვდილი მნიშვნელოვანი მოვლენა მათ სარწმუნოებაში?
- როგორ დაეხმარებოდით თქვენს მუსლიმ მეგობარს, მას რომ ჰქონოდა სურვილი, მეტი გაეგო ქრისტეს ქადაგებისა და საქმიანობის შესახებ?

8 ისლამური საზოგადოების მრავალფეროვნება

ჩვენ უკვე განვიხილეთ ისლამის დოგმატები, მუჰამედ წინასწარმეტყველის მისია და ისლამური წმინდა წერილი. ყოველივე ეს მუსლიმებს აახლოებს და უზრუნველყოფს მათ კონცენტრირებას ერთიანობასა და ერთსულოვნებაზე. ისლამური საზოგადოება მონოთეისტურია, მაგრამ არა მონოლითური. მსოფლიოს სხვა საზოგადოებების მსგავსად, ისლამური საზოგადოებაც უაღრესად მრავალფეროვანია. ამ მრავალფეროვნებას ბევრი ასპექტი აქვს. მოდით, განვიხილოთ მათგან შვიდი.

ეთნიკური მრავალფეროვნება

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ისლამი საყოველთაო რელიგიაა. მიუხედავად იმისა, რომ ის თავდაპირველად მხოლოდ არაბებში გავრცელდა, ის არ იყო მხოლოდ არაბებისთვის განკუთვნილი რელიგია. მუსლიმი თემი მოიცავს როგორც არაბებს, ისე სხვა ეროვნების ხალხს. არაბი მუსლიმები მუსლიმთა საერთო რაოდენობის (1,57 მილიარდი) ოც პროცენტს წარმოადგენენ.¹⁷ რასაკვირველია, ყველა არაბი მუსლიმი არ არის: 330 მილიონი არაბიდან დაახლოებით 15 მილიონი ქრისტიანია. ამიტომ მუსლიმები (ვისაც სწამს მუჰამედი, როგორც ღვთის წინასწარმეტყველი) არ უნდა აგვერიოს არაბებში, რომელთა უმრავლესობისთვის არაბული მშობლიური ენაა.

მუსლიმი თემი გავრცელებულია ყველა კონტინენტზე და მუსლიმებს თითქმის ყველა ქვეყანაში შევხვდებით. მუსლიმთა უმრავლესობა აზიაში ცხოვრობს. კერძოდ, მუსლიმთა დიდი ნაწილი სამხრეთ და სამხრეთ-

17 შედარებით ბოლოდროინდელი კვლევის მიხედვით (2009 წლის ოქტომბერი), დღეს მსოფლიოში 1,57 მილიარდი სხვადასხვა ასაკის მუსლიმი ცხოვრობს, რაც 2009 წლისთვის მსოფლიოს მოსახლეობის (6,8 მილიარდი) 23%-ს შეადგენს. მათ შორის, მუსლიმთა 61%-ზე მეტი აზიის ქვეყნებში ცხოვრობს: ინდონეზიაში - 203 მლნ., პაკისტანში - 174 მლნ. და ბანგლადეშში - 145 მლნ. (პიუს კვლევითი ცენტრის (Pew Research Center) ფორუმი: რელიგია და საზოგადოებრივი ცხოვრება, მსოფლიო მოსახლეობის რუკის შედგენა, ანგარიში მუსლიმი მოსახლეობის რაოდენობისა და მსოფლიოში მათი განაწილების შესახებ. <http://pewforum.org/Muslim/Mappingthe-Global-Muslim-Population.aspx>)

აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში ცხოვრობს. მსოფლიოს ყველაზე დიდი მუსლიმური ქვეყანა ინდონეზიაა. მუსლიმთა დიდი რაოდენობა ინდოეთის სუბკონტინენტის (პაკისტანი, ინდოეთი, ბანგლადეში) ტერიტორიაზე ცხოვრობს.

თავად ის ფაქტი, რომ მუსლიმური საზოგადოება სხვადასხვა ეროვნების ხალხისგან შედგება, უკვე გულისხმობს, რომ ის ძალიან მრავალფეროვანია კულტურული თვალსაზრისით. ისევე, როგორც ნებისმიერი რელიგია, ისლამი აცალიბებს ხალხის კულტურას, ასევე ხალხთა კულტურის გავლენით გარკვეულ ფორმას იძენს. რელიგიასა და საზოგადოებას შორის ურთიერთქმედება ცოცხალი და მზარდი რწმენის ნიშანია. ამრიგად, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების მუსლიმები განსხვავდებიან ცენტრალური და დასავლეთ აფრიკის მუსლიმებისგან; ცენტრალური აზიის მუსლიმები განსხვავდებიან არაბული სამყაროს მოძმე მუსლიმებისგან; ხოლო არაბული სამყაროს მუსლიმები არ ჰგვანან ჩრდილოეთ აფრიკის ან სპარსეთის ყურის ქვეყნებში მცხოვრებ მუსლიმებს. სეკულარული ქვეყნების (მაგ.: დასავლეთ ევროპის, ამერიკის, ავსტრალიის) მუსლიმები განსხვავებულ რელიგიურ ცხოვრებას ეწევიან, ვიდრე ისლამური ქვეყნების მუსლიმები.

დენომინაციური (კონფესიური) მრავალფეროვნება

მუსლიმები ორ დიდ ჯგუფად იყოფა: სუნიტებად და შიიტებად.¹⁸ ეს დაყოფა ჯერ კიდევ მუჰამედ წინასწარმეტყველის გარდაცვალების პერიოდში მოხდა. სუნიტი მუსლიმები მიჰყვნენ ხალიფა აბუ ბაქრს (მუჰამედის სიმამრი), როგორც მუჰამედის კანონიერ მემკვიდრეს, ხოლო შიიტები იმამ ალის (მუჰამედის ბიძაშვილს) მიემხრნენ. მას შემდეგ ეს ორი ჯგუფი ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად ვითარდებოდა და ორ განსხვავებულ ტრადიციას ჩაუყარა საფუძველი.

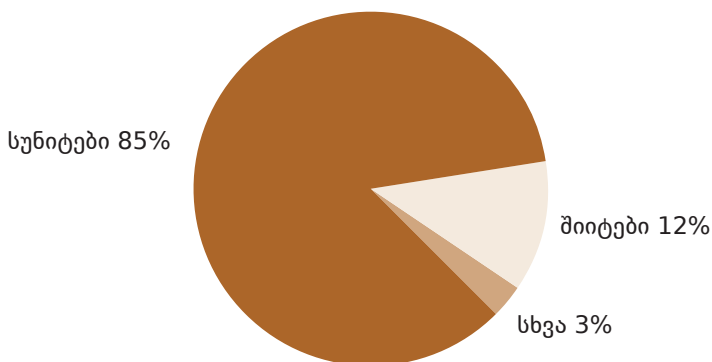
18 სიტყვა ში'ა (*shi'a*) დასს ნიშნავს (ყურანი 28:15; 37:83) და ზოგჯერ დამამცირებლად, „ფანატიკოსთა ჯგუფის“ გაგებით იხმარება. შიიტ მუსლიმებს ხშირად იმამისტებს უწოდებენ, რადგან ისინი მუჰამედის კანონიერ მემკვიდრეებად არა ხალიფებს, არამედ იმამებს აღიარებენ.

მუსლიმთა უმრავლესობა სუნიტია. სიტყვა სუნიტი მომდინარეობს სუნადან (*Sunna*) (წესი; მუჰამედ წინასწარმეტყველის წესი). სუნიტი მუსლიმები ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ მათ სწამთ ყურანი და მიჰყვებიან მუჰამედ წინასწარმეტყველის ნაკვალევს. მსოფლიოს მუსლიმთა 85 პროცენტი სუნიტია.

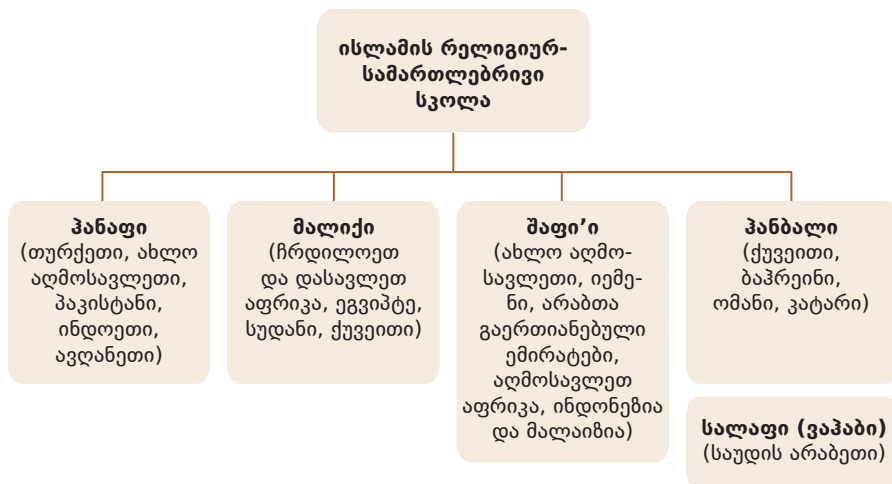
შიიტები მუსლიმთა საერთო რაოდენობის 12 პროცენტს შეადგენენ. მათი უმრავლესობა (80%-მდე) ირანში, პაკისტანში, ინდოეთსა და ერაყში ცხოვრობს. ისინი რიცხოვნობად აღემატებიან სუნიტებს მხოლოდ ხუთ ქვეყანაში, კერძოდ: ირანში, ერაყში, აზერბაიჯანში, ბაჰრეინში და ლიბანში. შიიტ მუსლიმთა ყველაზე დიდ ჯგუფს თორმეტიანები წარმოადგენენ. მათ სწამთ თორმეტი იმამის, რომლებიც წინასწარმეტყველის შემდეგ სათავეში ჩაუდგნენ მუსლიმ საზოგადოებას. შიიტ მუსლიმთა სხვა ჯგუფებს შორის არიან აგრეთვე ისმაილიტები ანუ შვიდიანები, რომლებიც მხოლოდ იმამთა პირველ შვიდეულს აღიარებენ, აგრეთვე, ზეიდიტები ანუ ხუთიანები, რომლებიც პირველ ხუთ იმამს აღიარებენ. არასუნიტ მუსლიმთა ჯგუფს მიეკუთვნებიან იზადიტები, რომლებიც უმეტესად ომანში ცხოვრობენ.

განასხვავებენ სხვა შიიტურ მიმდინარეობებსაც, მაგ., დრუზები და ნუსაირები (ანუ ალავიტები). აგრეთვე, შედარებით გვიან ჩამოყალიბებულ მოძრაობებს: აჰმადიებს და ისლამის ერი.

სამართლებრივი მრავალფეროვნება

ისლამური კანონი, შარიათი, არის ყოვლისმომცველი. იგი მოიცავს რელიგიურ დოქტრინას, საზოგადოებრივ და ოჯახურ ნორმებს, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ კანონებს და ა.შ. ის ეფუძნება ყურანს, ჰადისებს, მუსლიმ სწავლულთა საერთო, ერთსულოვან შეხედულებებს, იჯმა' (*ijma'*) და ანალოგიით მსჯელობას, ყიას (*qiyas*). ისლამური წყაროების განმარტებისა და გამოყენების დისციპლინა ცნობილია, როგორც ფიქჰი (*fiqh*), იურისპრუდენცია. მუსლიმმა სწავლულებმა სხვადასხვაგვარად აღიქვეს ისლამური წყაროები. ამან სხვადასხვაგვარ ისლამურ სკოლებს ჩაუყარა საფუძველი, რომელთაგან თითოეული ამტკიცებდა, რომ სწორად ჰქონდა გაგებული ღვთის გამოცხადება და მოციქულთა სწავლება. შიიტ მუსლიმებს თავიანთი იურისპრუდენციის სკოლა აქვთ, რომელიც ჯა'ფარის (*Ja'fari*) სახელით არის ცნობილი (მისი სახელწოდება უკავშირდება მეექვსე იმამს, ჯაფარ-ას-სადიყს (*Ja'far as-Sadiq*)). სუნიტ მუსლიმებს ოთხი რელიგიურ-სამართლებრივი სკოლა აქვთ. ოთხივე ტრადიციულ სკოლად (არაბ.: მამჰაბ; *madhab*) არის მიჩნეული და თავიანთი დამაარსებლების სახელებს ატარებს, რომელთაც ისლამური წელთაღრიცხვის I-III საუკუნეში უცხოვრიათ. ეს სკოლებია: ჰანაფი (*Hanafi*), მალიქი (*Maliki*), შაფი'ი (*Shafi'i*) და ჰანბალი (*Hanbali*). თითოეული სკოლა გავრცელებულია კონკრეტულ ისლამურ ქვეყანაში (მაგ.: ჰანაფის სკოლა – თურქეთში; მალიქი – ჩრდილოეთ აფრიკაში). საუდის არაბეთის მოსახლეობა მუჰამედ იბნ `აბდ ალ-ვაჰჰაბის (*Muhammad Ibn `Abd al-Wahhab*) მიერ (1703-1792 წწ.) დაარსებული სკოლის მიმდევარია. ეს სკოლა ჰანბალის სკოლიდან მომდინარეობს, რომელიც უმკაცრეს რელიგიურ-სამართლებრივ სკოლად არის მიჩნეული.

ისლამური კანონი ადამიანთა ქცევას ხუთ კატეგორიად აჯგუფებს: მკაცრად სავალდებულო; სასურველი, მაგრამ არა სავალდებულო; დასაშვები; საძრახისი და უკანონო. მაშინ, როდესაც ქცევათა უმეტესობის სტატუსი სადავო არ არის (მაგ.: ღოცვა სავალდებულოა, გაყრა – საძრახისი, მკვლელობა – უკანონო), ზოგიერთ ქცევასთან დავაპირებით მუსლიმ იურიისტებს განსხვავებული შეხედულებები აქვთ. მარტივად რომ ვთქვათ, მუსლიმებისთვის ადამიანთა ქცევა განისაზღვრება ორი კატეგორიით – ჰალალ (ნებადართული) და ჰარამ (აკრძალული).

მუსლიმი რეფორმატორები ამტკიცებენ, რომ სამყარო, რომელშიც ვცხოვრობთ, მუსლიმებს ახალი გამოწვევების წინაშე აყენებს. ამ გამოწვევების დაძლევა მხოლოდ ფიქჰის (*fiqh*) ოთხი ტრადიციული სკოლის მეშვეობით შეუძლებელია. შესაბამისად, საჭიროა შარიათის კანონის გადასინჯვა და მისი ზოგიერთი დებულების საჭიროებისამებრ შეცვლა და განახლება. ეს ეხება ისეთ საკითხებს, როგორიცაა სისხლის სამართლის კოდექსი, ქალის როლი, არამუსლიმი უმცირესობების სტატუსი და, აგრეთვე, ისლამსა და სახელმწიფოს შორის ურთიერთობა. ზოგიერთ მუსლიმურ ქვეყანაში ეს პროცესი უკვე მიმდინარეობს (მაგ.: თურქეთსა და ტუნისში აიკრძალა პოლიგამია). ისლამის რეფორმის აუცილებლობას ადასტურებს ის ფაქტიც, რომ არც ერთ ისლამურ სახელმწიფოში შარიათის სრულფასოვნად აღსრულება არ ხდება.

თეოლოგიური მრავალფეროვნება

ისლამის ძირითად მიმდინარეობას რამდენიმე საღვთისმეტყველო სკოლა აქვს. მათ შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აბუ ლ-ჰასან ალ-აშარის (*Abu l-Hasan al-Ash`ari*) (324/935 წ.) მიერ დაარსებული აშარისტული სკოლა და შემდგომ მის საფუძველზე აღმოცენებული მუთაზილისტური (სიტყვასიტყვით: განმხოლოებული, დისიდენტური, განმდგარი) სკოლა. ორივე წარმოადგენს ტრადიციულ ისლამურ მიმდინარეობას და მუსლიმებს შორის ბევრგან გვხვდება. ამ ორ სკოლას შორის განსხვავების ახსნის მიზნით ერთმანეთს უნდა შევადაროთ ამ ორი სკოლის შეხედულება ხუთ ძირითად პრინციპთან დაკავშირებით.

ისლამის თეოლოგიური მრავალფეროვნება		
	მუთაზილიზმი	აშარიზმი
მონოთეიზმი	ღვთის აბსოლუტური ერთადერთობა განაპირობებს მისი სიტყვის (ყურანის) შექმნას; სხვაგვარად სხვა ვინმე იქნება მარადიული და არა ღმერთი.	ღვთის სიტყვა, ისევე როგორც თავად ღმერთი, მარადიულია და არ არის ხელქმნილი. ღმერთის სხვა ატრიბუტების მსგავსად, ღვთის სიტყვა „არც ღმერთია და არც სხვა რამ ღმერთის გარდა“.
გზავნილი სამართლიანობისა და უზენაესობის შესახებ	ღმერთი სამართლიანია: ის ადამიანებს ეპყრობა მათი საქმეებისა და დამსახურების მიხედვით.	ღმერთი უზენაესია. მას უფლება აქვს, მოეპყრას ადამიანს მისი სურვილისამებრ, მისი მარადიული კანონის შესაბამისად. ის ყოველთვის სამართლიანია თავის ქმნილებასთან მიმართებით.

ისლამის თეოლოგიური მრავალფეროვნება		
	მუთაზილიზმი	აშარიზმი
ჭილდო და სასჯელი	განკითხვის დღეს ღმერთი აუცილებლად დააჯილდოებს მართლმორწმუნეებს (ანუ მორჩილ მუსლიმებს) და დასჯის ყველა ბიწიერს (მათ შორის, ურჩ მუსლიმებს). საიქიოში ბედნიერებაც და სასჯელიც მარადიულია.	ღმერთი მოწყალეა ყველა მუსლიმის მიმართ, მათ შორის, იმთა მიმართაც, ვინც ამას არ იმსახურებს. ბოლოს ისინიც კი სამოთხეში მოხვდებიან, თუმცა მანამდე, გარკვეული დროის განმავლობაში ჯოჯოხეთში ყოფნა მოუწევთ.
ცოდვილი მუსლიმის სტატუსი	არის განსხვავება დიდსა (მძიმე) და პატარა ცოდვას შორის მუსლიმები, რომელთაც დიდი ცოდვა აქვთ ჩადენილი, არც მორწმუნეები არიან და არც ურწმუნონი, ისინი ამ ორ სტატუსს შორის არიან.	ყველა მუსლიმი, ვისაც გულით სწამს ღმერთისა და მისი მოციქულის, მორწმუნედ ითვლება, მათ შორის ისიც, ვინც ბოროტებას სჩადის. მუთაზილიტური შეხედულებისგან განსხვავებით, აშარიზმი ყველა ცოდვას მძიმე ცოდვად მიიჩნევს.
სიკეთე და ბოროტება	ადამიანთა ქცევა არსებითად კეთილი ან ბოროტია. სიკეთე და ბოროტება ადამიანის მიზეზით ხდება, ღმერთი ვერ უბრძანებს ადამიანს ბოროტი საქმის ჩადენას.	ადამიანთა ქცევა მორალურად ნეიტრალურია. ღვთის ნება, რომელიც გამოხატულია მის მიერ გამოცხადებულ სჯულში, მორალურად განსაზღვრავს ადამიანთა ქცევას. (მაგ.: ადამიანისთვის სიცოცხლის წართმევა ბოროტებაა მკვლელობის შემთხვევაში, მაგრამ ის სიკეთეა შარიათის სისხლის სამართლის კანონის აღსრულების შემთხვევაში.)

ისტორიულად აშარისტული თეოლოგია ფართოდ იყო გავრცელებული სუნიტ მუსლიმებში, ხოლო მუთაზილისტური – შიიტებში, თუმცა, მუთაზილისტური თეოლოგია, როგორც ჩანს, დღეს სულ უფრო და უფრო პოპულარული ხდება. ამის მიზეზი კი ის არის, რომ მუთაზილისტურ თეოლოგიაში აქცენტი კეთდება რაციონალურობაზე, სამართლიანობაზე, ადამიანის პასუხისმგებლობასა და თავისუფლებაზე. იმის გამო, რომ ზემოაღნიშნული შეესაბამება თანამედროვე ჰუმანისტურ აზროვნებას, ეს ღირებულებები მიმზიდველი ხდება როგორც მუსლიმებისთვის, ისე არამუსლიმებისთვის, რომლებიც რაციონალურად დამაკმაყოფილებელი რწმენისკენ მიისწრაფვიან.

ეკონომიკური მრავალფეროვნება

უმეტესწილად მუსლიმები განვითარებად ქვეყნებში ცხოვრობენ. მსოფლიოს ყველაზე ღარიბ ქვეყანებში მუსლიმები უმრავლესობას წარმოადგენენ, თუმცა, არის რამდენიმე ქვეყანა, რომელიც „შავი ოქროს“ (ნავთობის) წყალობით გამდიდრდა. ასეთი კონტრასტული რეალობა ბევრი მუსლიმის უკმაყოფილებას იწვევს. ისინი მიიჩნევენ, რომ ნავთობით გამდიდრებული ქვეყნები მხოლოდ პირობითად, სიტყვიერად უჭერენ მხარს ისლამს და მუსლიმ საზოგადოებას. თავიანთი ნავთობ-სიმდიდრის დიდ ნაწილს ისინი დასავლურ ქვეყნებში აბანდებენ და უმნიშვნელო ნაწილს დებენ ისლამური სამყაროს განვითარების პროექტებში.

ისლამურ სამყაროში, როგორც ზოგადად განვითარებად სამყაროში არსებული ეკონომიკური პრობლემები, ართულებს სხვა სახის გამოწვევებთან გამკლავებას. ამ ქვეყნებში მაღალია შობადობის დონე, რაც სერიოზულ პრობლემებს წარმოშობს ისეთ სფეროებში, როგორიცაა: საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფა, განათლება, ჯანდაცვა და დასაქმება. ამის გამო ბევრ ადამიანს განვითარებულ ქვეყნებში წასვლისა და სამუშაოს მოძებნის სურვილი უჩნდება. სხვებს, ვისაც მაღალი დონის განათლება აქვს მიღებული, უჭირს საკუთარ ქვეყანაში შესაფერისი სამუშაოს პოვნა. ისინიც კარიერული შესაძლებლობების ძიებაში საზღვარგარეთს მიაშურებენ და, ამგვარად, ხელს უწყობენ საკუთარი ქვეყნის გაღატაკებას ეგრეთ წოდებული „ტვინების გადინების“ (კვალიფიციური კადრების გადინება) მეშვეობით. საბედნიეროდ, ბევრი ემიგრანტი ეხმარება შინ დარჩენილ ნათესაობას, რომელიც, თავის მხრივ, გარკვეულწილად ეხმარება ქვეყნის ეკონომიკას.

ისლამურ ქვეყნებში ეკონომიკურ სირთულეებს ბევრი მიზეზი აქვს. ზოგი მათგანი ამ ქვეყნების კონტროლს მიღმაა, ზოგი კი (მაგალითად: კორუფცია, სუსტი მმართველობა), უდავოდ, შიდა პასუხისმგებლობის პრობლემას უკავშირდება. გლობალურ ეკონომიკაში ამ ქვეყნებს, როგორც წესი, არა აქვს მნიშვნელოვანი გავლენა.

არ არის აუცილებელი, რომ ისლამი, როგორც რელიგია, სიღარიბის ერთ-ერთი მიზეზი იყოს. მრავალი წლის განმავლობაში (VII-XIV საუკუნეებში) ისლამი იყო აყვავებული ცივილიზაცია. მან მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი მეცნიერების, მედიცინისა და ფილოსოფიის განვითარებას. ამის გათვალისწინებით სავსებით შესაძლებელია, რომ ისლამის ფატალისტურმა და ავტორიტარულმა ინტერპრეტაციამ შეაფერხა ზოგიერთი ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობა. საბედნიეროდ, ამ ქვეყნების ეკონომიკურ სიღუბეში ხშირად აბალანსებს დიდი სოლიდარობა, მდგრადობა, ცხოვრებისეული და ოჯახური ღირებულებების დიდი პატივისცემა და ღრმა სულიერება.

პოლიტიკური მრავალფეროვნება

ისლამი არა მხოლოდ რელიგიაა, არამედ პოლიტიკური ძალაც. ისლამური კანონის ყოვლისმომცველი ბუნებიდან გამომდინარე და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ მუჰამედ წინასწარმეტყველი პოლიტიკური ლიდერიც იყო, ისლამს ყოველთვის მჭიდრო კავშირი ჰქონდა პოლიტიკასა და სახელმწიფო მმართველობასთან. ისლამი სახელმწიფო რელიგიაა ბევრ ქვეყანაში, სადაც მუსლიმები უმრავლესობაა. ამ კავშირს ორი მხარე აქვს. ერთი მხრივ, ისლამს ეს პოლიტიკურ ძალაუფლებასა და ბევრ უპირატესობას ანიჭებს, თუმცა, მეორე მხრივ, ისლამს ხშირად ბოროტად იყენებენ ის პოლიტიკური ლიდერები, რომელთაც მხოლოდ საკუთარი თანამდებობების შესანარჩუნება აღელვებთ. ეს ნაწილობრივ ხსნის, თუ რატომ არის ზოგიერთი თვითგამოცხადებული ისლამური რეჟიმი ასეთი ავტორიტარული და კორუმპირებული.

ქვეყნები, როგორც წესი, თავიანთ პოლიტიკურ ინტერესებს ატარებენ და განსხვავებული ეროვნული ინტერესები შეიძლება ერებს შორის დაპირისპირების მიზეზი გახდეს. როდესაც იგივე რელიგია დაპირისპირებულ ქვეყანაში სახელმწიფო რელიგიას წარმოადგენს, არ არის გამორიცხული, მან სიკეთის ნაცვლად განხეთქილება მოიტანოს. იმის

მაგივრად, რომ პოლიტიკურ მეტოქეობაზე მაღლა დადგეს, რელიგიური საზოგადოება პოლიტიკური ნიშნით იყოფა. ეს მხოლოდ უარყოფითად აისახება რელიგიასა და მის მიმდევრებზე.

ისლამური რეჟიმები, მათ შორის ის, რომელიც ღიად აცხადებს, რომ ისლამს ეფუძნება, ერთმანეთისგან განსხვავდება. ზოგი მათგანი მონარქიულია, ზოგი კი რესპუბლიკურ მოდელს ემხრობა. ზოგიერთს აღებული აქვს პროდასავლური ორიენტაცია, ზოგი კი დასავლეთის წინააღმდეგია. ისლამური სამყაროსთვის სადავო საკითხს ისრაელი წარმოადგენს. ეგვიპტემ და იოარდანიამ ისრაელთან სამშვიდობო ხელშეკრულება გააფორმეს და მასთან დიპლომატიური ურთიერთობები აქვთ. რაც შეეხება სირიასა და ლიბანს, თეორიულად ისინი ისრაელთან კვლავ საომარ მდგომარეობაში არიან.

ბევრ მუსლიმს ესმის, რომ მუსლიმი საზოგადოება ჯერ კიდევ შორსაა იმისგან, რომ ერთ მუშტად შეკრულ ერად გამოაცხადოს თავი, ისე, როგორც ამას ყურანი ქადაგებს (ყურანი 21:92), თუმცა, ისინი ვერ თანხმდებიან იმაზე, თუ როგორ უნდა გადაიჭრას ეს პრობლემა. რადიკალურად განწყობილი მუსლიმები მიიჩნევენ, რომ მუსლიმთა ასეთი დაყოფა ისლამურ სახელმწიფოებში ისლამის კანონის არაადეკვატურად განხორციელების შედეგია. მათი მოწოდებაა მარიათის კანონის მკაცრად აღსრულება, მათ შორის, ხალიფატის აღდგენა (რომელიც 1924 წელს გაუქმდა). ხალიფა უხელმძღვანელებს მუსლიმ საზოგადოებას მთელ მსოფლიოში და წარმოაჩენს მას მსოფლიო პოლიტიკის მთავარ მოთამაშედ. სხვა მუსლიმებს ამასთან დაკავშირებით სრულიად განსხვავებული ხედვა აქვთ. მათი შეხედულებით, ისლამის სისუსტის ნაწილობრივი მიზეზი არის მისი კავშირი პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან. ამას შედეგად მოჰყვება მუსლიმთა შორის თვითშემწყნარებლური დამოკიდებულების გაჩენა, მუსლიმთა მიერ მოძმე მუსლიმთა შევიწროვება, ისლამური შემოქმედებითობის შეზღუდვა და ისლამური სწავლების გაუხეშება, გახისტება. ეს მუსლიმები ისლამური რეფორმისკენ მოუწოდებენ, რომელიც მიზნად ისახავს ისლამის პოლიტიკური ძალისაგან განთავისუფლებას, მისი უდიდესი სულიერების აღდგენას და სამართლიანი საზოგადოების ფორმირებას, როგორც ისლამურ სამყაროში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. აღსანიშნავია, რომ ზოგი რეფორმატორი და რადიკალი მუსლიმი არაისლამურ ქვეყნებში ცხოვრობს, სადაც პოლიტიკური დევნილის სტატუსი აქვს მინიჭებული მშობლიურ ქვეყანაში შევიწროების გამო.

ინდივიდუალური მრავალფეროვნება

მუსლიმები, უპირველეს ყოვლისა, არიან ადამიანები საკუთარი ცხოვრებისეული გამოცდილებით, რაც განსაზღვრავს მათ პიროვნულ თვისებებს. ინდივიდუალური ხასიათი კი განსაზღვრავს იმას, თუ როგორ ესმით თავიანთი რწმენა და როგორ იყენებენ მას ცხოვრებაში. ამდენად, მუსლიმური თემი მრავალფეროვანია, რადგან ყველა ადამიანი განსხვავებულია. ეს განსხვავება შეიძლება იყოს განპირობებული მათი წარსულით, აღზრდით, განათლებით, ოჯახური და სოციალური გარემოთი ან გენით. მოდით, ზოგადად განვიხილოთ მუსლიმების შვიდი ტიპი:

ლიბერალი მუსლიმები (ზოგიერთმა ადამიანმა შეიძლება მათ ნომინალური მუსლიმები უწოდოს) მთლიანი სპექტრის ერთ მხარეს არიან. ისლამის მათ ვერსიას ზოგჯერ თითქმის არაფერი აქვს საერთო ისლამურ ტრადიციასა და დოგმასთან. ისლამი მათ სოციალურ და კულტურულ თვითმყოფადობას უფრო მეტად ანიჭებს, ვიდრე რელიგიურ მნიშვნელობას. ემოციურად ისინი თავს საზოგადოების ნაწილად გრძნობენ, მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება არ იზიარებდნენ ისლამური სარწმუნოების დოგმატებს. მათ შორის არიან აგრესიულად განწყობილი პროვოკატორი ადამიანებიც, რომლებიც ცდილობენ, დაუპირისპირდნენ ისლამურ სარწმუნოებასა და მის წეს-ჩვეულებებს.

სეკულარული მუსლიმები არსებითად განიხილავენ ისლამს, როგორც რელიგიას, რომელიც არის ძალიან პიროვნული არჩევანი და ცხოვრების წესი. მათ მტკიცედ სწამთ, რომ ისლამი ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გაემიჯნოს პოლიტიკურ პარტიებს და ხელისუფლების პირად ინტერესებს. იმ შემთხვევაში, თუ მუსლიმებს რელიგიის აღმსარებლობის თავისუფლება მიეცემათ, მათ არ აუნდა აიძულონ სხვები, მიიღონ მათი სარწმუნოება. ისინი აღნიშნავენ, რომ ჩვენ პლურალისტულ სამყაროში ვცხოვრობთ, სადაც ისლამური სარწმუნოების მიმდევრობა არის ერთ-ერთი ლეგიტიმური არჩევანი მუსლიმ და არამუსლიმ საზოგადოებაში არსებულ სხვა მრავალ არჩევანს შორის.

მისტიკური მუსლიმები, ასევე ცნობილია სუფისტების სახელით, რომელთაც ისლამი იზიდავს თავისი ღრმა სულიერების გამო. ილსამური ტრადიცია სრულად პასუხობს მათ სულიერ ძიებას. ისინი ღმერთთან ახლო

ურთიერთობისკენ მიისწრაფვიან, რომელიც მათთვის მოსიყვარულე, მზრუნველი და პიროვნული ღმერთია. მისტიკური მუსლიმები მხოლოდ ისლამის ხუთი ბურჯით არ შემოიფარგლებიან. ხშირად ანყობენ შეხვედრებს თანამოაზრე მუსლიმებთან, რათა თავიანთი რიტუალებით ერთად ეთაყვანონ ღმერთს. ისლამი სთავაზობს მათ ალტერნატიული ცხოვრების გზასაც ისეთ სამყაროში, სადაც გაბატონებულია მატერიალიზმი, მერკანტილურობა, ეგოიზმი და ჰედონიზმი.

რეფორმისტი მუსლიმები კითხვის ქვეშ აყენებენ ისლამური ტრადიციის ზოგიერთ ასპექტს, რომელსაც კულტურულ ასპექტად მიიჩნევენ. მათი აზრით, ამ ასპექტებს არაფერი აქვთ საერთო ისლამის ძირეულ შეხედულებებსა და წეს-ჩვეულებებთან. ისინი ისლამს ცხოვრების დინამიურ და გარდამტეხ მომენტად მიიჩნევენ. ისინი ცდილობენ მუსლიმი საზოგადოების ჩართვას საყოველთაო ჯიჰადში, რაც მოიცავს მუდმივ და მტკიცე ბრძოლას საზოგადოების მანკიერებების, ცრურწმენის, ფანატიზმის, ნომინალიზმის, აგრეთვე უნიგნურობის, კორუფციისა და უსამართლობის წინააღმდეგ. მათი მიზანია დაინახონ, თუ როგორ გარდაქმნის ისლამი ტრადიციულ მუსლიმურ საზოგადოებებს და როგორ იძენს ის ახალ მნიშვნელობას და ხდება მიმზიდველი თანამედროვე და პოსტმოდერნულ საზოგადოებაში.

კონსერვატორი მუსლიმები ეჭვის თვალით უყურებენ თანამოდმე მუსლიმებს, რომელთაც ისლამური საზოგადოების რადიკალურად შეცვლა სურთ. ისინი თავს სარწმუნოების მცველებად მიიჩნევენ და რადიკალი და რეფორმისტი მუსლიმებისგან თავს შორს იჭერენ. ისინი აღიარებენ, რომ მუსლიმი საზოგადოება არ ცხოვრობს ისლამური ღირებულებების შესაბამისად (ყურანი 3: 110), თუმცა, მიუთითებენ, რომ ისლამი სწრაფადგანვითარებადი რელიგიაა. მათი აზრით, საუკეთესო გზა რეალობასა და იდეალს შორის არსებული უფსკრულის ამოსავსებად არის საფუძვლიანი სასულიერო განათლების ხელშეწყობა, ისლამური ტრადიციისა და საუკუნოვანი სიბრძნის აღიარება.

რადიკალი (ანუ ფუნდამენტალისტი) მუსლიმები უკმაყოფილონი არიან, როგორც თავად ახცადებენ, ისლამური საზოგადოების დეგრადაციით და მსოფლიო პოლიტიკაში მათი როლის შესუსტებით. მათთვის არამუსლიმთა კულტურული, ეკონომიკური და თუნდაც პოლიტიკური ბატონობა მუსლიმი ხალხზე ისლამის შეურაცხყოფას წარმოადგენს. ისინი აგრეთვე

კრიტიკულად აფასებენ რელიგიურ და პოლიტიკურ ორგანიზაციებს, რომელთაც სიტუაციის გაუარესებაზე პასუხისმგებლობას აკისრებენ. მათი ოცნებაა იმ „ოქროს ხანაში“ დაბრუნება, როდესაც მუსლიმები (მათი მტკიცებით) ერთიანი იყვნენ. მაშინ ისინი ამაყობდნენ თავიანთი რელიგიით და მზად იყვნენ, რაც შეიძლება ფართოდ გავრცელებინათ ის. ფუნდამენტალისტებს სურთ, დაბრუნდნენ იმ დროში და დაიკვან ისლამური საზოგადოება, მოუწოდონ მუსლიმ ახალგაზრდობას, სერიოზულად მოეკიდონ თავიანთი სარწმუნოების მოთხოვნებს და გაითვალისწინონ ის სოციალური და პოლიტიკური შედეგები, რაც მას შეიძლება მოჰყვეს.

ტერორისტი მუსლიმები, როგორც წესი, იზიარებენ რადიკალ მუსლიმთა იდეოლოგიას, თუმცა, კიდევ უფრო შორს მიდიან.¹⁹ ფუნდამენტალისტებისაგან განსხვავებით, რომლებიც მიზნის მიღწევას მშვიდობიანი გზით (მათ შორის, დემოკრატიული არჩევნებით) ცდილობენ, ტერორისტი მუსლიმები თავიანთი მიზნების მისაღწევად ძალის გამოყენებასაც არ იშურებენ. თავიანთ ქმედებებს ყურანისა და ჰადისების მიკერძოებული, არაკონტექსტუალური და პირდაპირი ინტერპრეტაციით ამართლებენ. ტერორისტები ექსტრემისტები არიან. ისინი ფართო მასშტაბით მოქმედებენ, თუმცა მთელ ისლამურ საზოგადოებასთან შედარებით ისინი მცირერიცხოვანნი არიან. ზოგადად, ისინი არ არიან ისლამური საზოგადოების წარმომადგენლები. მათი მიზანია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ყურადღების მოპყრობა და რიგითი მუსლიმებისგან განსხვავებით, რომლებიც მათი მსხვერპლნი ხდებიან, ეს ხშირად გამოსდით კიდეც.

19 საკვებით გასაგებია, რომ ბევრი მუსლიმი ეწინააღმდეგება ისეთი ფრაზების გამოყენებას, როგორიცაა „ტერორისტი მუსლიმი“ ან „ისლამური ტერორიზმი“, რამაც შესაძლოა შეცდომით აფიქრებინოს ადამიანს ისლამსა და ტერორიზმს შორის კავშირის არსებობა. თუმცა, ამარისტული განმარტების მიხედვით, რომელშიც ახსნილია, თუ რა ხდის ადამიანს მუსლიმად (იხ. ზემოთ ისლამური საზოგადოების თეოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ), შეცდომაში შეყვანილი ან/და ცოდვილი მუსლიმები მაინც ჭეშმარიტ მორწმუნეებად რჩებიან, თუ ისინი მისდევენ შაჰადას (რწმენის აღიარება). როდესაც ქრისტიანები ცდილობენ, გაამართლონ თავიანთი ქცევა და თავად ახორციელებენ ძალადობას ღმერთის (ან ქრისტეს) სახელით (მაგ.: ჯვაროსნები, აპართეიდის მხარდამჭერები, ქრისტიანული სიონიზმის მებრძოლები), ისინიც ანალოგიური ბრალდების წინაშე დგებიან.

კითხვები მსჯელობისათვის

- მუსლიმთა რომელი ჯგუფია თქვენთვის უფრო ახლო, ვისთანაც უფრო ადვილად იმუშავენდით და დაამყარებდით ურთიერთობას?
- როგორი უნდა იყოს ჩვენი ურთიერთობა მუსლიმთა სხვა ჯგუფებთან?
- ქრისტიანთა შორის თუ არსებობს ადამიანთა მსგავსი კატეგორიები?

9 ისლამური კულტურისა და საზოგადოების დამახასიათებელი თავისებურებები

ჩვენ უკვე განვიხილეთ, თუ რა აერთიანებს და განასხვავებს მუსლიმ საზოგადოებას, როგორც რელიგიურ თემს. მაგრამ რა ხდება ისლამურ კულტურასთან დაკავშირებით, ან, უფრო სწორად რომ ვთქვათ, სხვადასხვა კულტურასთან დაკავშირებით? ნებისმიერ საზოგადოებაში, სადაც ისლამმა შეაღწია, მან თანდათან, მაგრამ საფუძვლიანად შეცვალა ადამიანთა ცხოვრება. შედეგად მუსლიმ საზოგადოებებს ბევრი საერთო დამახასიათებელი თვისება აქვთ. რთული და მუდმივად ცვალებადი რეალობის ზედმეტად გამარტივების რისკის მიუხედავად, მოდით, მაინც განვიხილოთ ისლამურ კულტურათა ზოგიერთი თავისებურება.

რელიგიური იდენტობა

ისლამურ საზოგადოებათა უმეტესობას სეკულარიზაცია ჯერ კიდევ სიღრმისეულად არ შეხებია. უმეტესობა კვლავ ტრადიციულ და კონსერვატულ საზოგადოებად რჩება. რელიგია განსაზღვრავს ადამიანთა ამროვნებასა და ქცევას. არააღმსარებელი მუსლიმებიც კი რელიგიურად მოაზროვნე ადამიანები არიან.

გლობალიზაციის გამო მედიის, ინტერნეტის, ტურიზმის, განათლების, ბიზნესისა და მიგრაციის საშუალებით დასავლური კულტურა ისლამურ საზოგადოებებში უფრო ადვილად აღწევს. დასავლურ სამყაროსა და ისლამურ სამყაროს შორის ურთიერთქმედება მეტ გავლენას ახდენს მუსლიმ საზოგადოებაზე, ვიდრე ეს წარსულში ხდებოდა. თანამედროვე ღირებულებები, როგორიცაა: თავისუფლება, ადამიანთა უფლებები, დემოკრატია და ტოლერანტობა იზიდავს მუსლიმებს, განსაკუთრებით ახალგაზრდებს. სამწუხაროდ, ეს ღირებულებები უფრო ხშირად საზოგადოებრივ ტენდენციებს უკავშირდება, რაც მუსლიმის გონებისთვის ნაკლებად მიმზიდველია (მაგ.: მატერიალიზმი, ათეიზმი, ეგოიზმი და სექსუალური აღვირახსნილობა). შედეგად, ყოველივე ზემოაღნიშნული

ძირს უთხრის მუსლიმური საზოგადოებების რელიგიურ იდენტობას. ზოგიერთი მეომრულად განწყობილი მუსლიმი ამტკიცებს, რომ დასავლეთის სეკულარული კულტურის ფართომასშტაბიანი გავლენა სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს. ისინი ისლამის აღორძინებით ხისტი საპასუხო რეაქციისაკენ მოუწოდებენ მუსლიმებს, რაც საშუალებას მისცემს მათ, წინააღმდეგობა გაუწიონ მზარდ სეკულარიზაციას და შეინარჩუნონ თავიანთი თვითმყოფადობა და ღირებულებები.

საზოგადოება, ოჯახი და სოლიდარობა

სხვა ტრადიციული საზოგადოებების მსგავსად მუსლიმური საზოგადოებებიც ხასიათდება კოლექტივიზმის ძლიერი სულისკვეთებით. ყურანში მუსლიმური თემის წევრები აღწერილი არიან, როგორც დები და ძმები, რომლებიც საერთო სარწმუნოებას იზიარებენ (ყურანი 49:10). მათი ერთობა ეთნიკურ წარმომავლობასა და თეოლოგიურ შეხედულებებზე მაღლა დგას. ღვთისმსახურების არაბულ ენაზე წარმართვა მათი ერთობის მყარ საფუძველს ქმნის, ხოლო მექას ყოველწლიურად მოლოცვა ამ ერთობის ძლიერი გამოხატულებაა.

მუსლიმებს ანალოგიური კუთვნილების გრძნობა ეუფლებათ ოჯახშიც. ისლამი პატივს სცემს ოჯახს და მის სწავლებაში ოჯახი წარმოდგენილია, როგორც ადგილი, სადაც ადამიანი ავლენს თავის ჰუმანურობას. სქესობრივი კავშირი დასაშვებია მხოლოდ ცოლ-ქმარს შორის. ზრდასრული მუსლიმი ქალებისა და მამაკაცების მართო ცხოვრება (გაუთხოვრობა ან უცოლობა) არ არის მისაღები. მუსლიმი მამაკაცი შეუძლია არა უმეტეს ოთხი ცოლის შერთვა იმ პირობით, რომ ის თითოეულ მათგანს სამართლიანად მოეპყრობა (ყურანი 4:3). ეს კი პრაქტიკულად შეუძლებელია (ყურანი 4:129). გაყრა დასაშვებია არის და საძრახისიც.²⁰ ბავშვი ღვთის მიერ ბოძებული დიდი საჩუქარია. მშობლებს შვილებზე ზრუნვის პასუხისმგებლობა ეკისრებათ, შვილებმა კი პატივი უნდა სცენ და დაუჭერონ მშობლებს.

20 წინასწარმეტყველური გამონათქვამის მიხედვით „მათ შორის, რაც ღმერთმა დააკანონა, გაყრა ყველაზე საჯარელია მისთვის“ (აბუ დავუდი, თალაყ (Abu Dawud, *talaaq*) [გაყრა] 3).

მუსლიმური საზოგადოება ჰგავს ერთ ორგანიზმს, რომლის ყველა წევრი ერთმანეთისადმი თანადგომას, სოლიდარობასა და მხარდაჭერას გამოხატავს.²¹ ის კოლექტიური პრინციპით ცხოვრობს და საზოგადოების ყველა წევრს ერთმანეთთან მჭიდრო ურთიერთობა აქვს. ისლამი უაღრესად მიესალმება მდიდარსა და ღარიბს, ძლიერსა და სუსტს, არაბსა და არაარაბს შორის სოლიდარობას. ყველაზე კარგად ეს ისლამის მესამე ბურჯში, ზაქათში (ანუ კანონიერი შესანიშნავი), ჩანს. ის მიზნად ისახავს საზოგადოების ყველაზე უსუსურ, ჩაგრულ, ღარიბ და უნარშემზღუდულ წევრთა მხარდაჭერას. ნებისმიერი საზოგადოების მსგავსად, მუსლიმური საზოგადოებაც არ არის დაზღვეული შიდა დაპირისპირებისა და დაყოფისაგან, თუმცა, მუსლიმები ერთსულოვანნი ხდებიან, როდესაც გრძნობენ გარე საფრთხეს, რაც შეიძლება დაემუქროს მათ თანამოქმედ მუსლიმებს.

ურთიერთობები და სამსახური

დასავლურ საზოგადოებაში მუშაობას, სამსახურს ხშირად მთავარი ადგილი უკავია. საზოგადოებრივ ცხოვრებაში პიროვნების ფასი დიდწილად დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად ღირებული მუშაკია ის. დიდი აქცენტი კეთდება ადამიანის მიღწევებზე, მის ეფექტურ მუშაობასა და სამუშაოს შესრულების ხარისხზე. ალბათ, ეს არის ის სავალდებულო საფასური, რაც განვითარებულმა, მდიდარმა და კონსუმერულმა საზოგადოებამ უნდა გაიღოს. განვითარებად ქვეყნებში მცხოვრები მუსლიმები და არამუსლიმები ძალიან ბევრს მუშაობენ, თუმცა, ისინი ცხოვრობენ ისეთ საზოგადოებაში, სადაც სამუშაოს გარდა გადამწყვეტი როლი ურთიერთობებს ენიჭება. ერთმანეთთან ურთიერთობა და ერთმანეთის მხარდაჭერა მათ სიამოვნებას ანიჭებთ. ოჯახის წევრები ერთმანეთის ჯანმრთელობაზე ზრუნავენ ისე, როგორც ამას გამოცდილი სამედიცინო პერსონალი აკეთებს. ზოგადად, ხალხი საათობრივად ნაკლებს მუშაობს და მათი სამუშაო გარემო ნაკლებად დაძაბულია. შეიძლება ისინი ნაკლებად პროდუქტიულები არიან, მაგრამ მათ უკეთესი ცხოვრების ხარისხი აქვთ, ვინაიდან სამუშაო არ წარმოადგენს მათი ცხოვრების მამოძრავებელ ძალას. ისინი შაბათ-კვირას დასვენებაზე და კურორტებზე დასასვენებლად წასვლაზე ნაკლებ დროსა და ფულს ხარჯავენ.

21 ბუხარი, ადაბ (Bukhari, *adab*) [ექიკები] 27.

ქალი და მამაკაცი

რაც შეეხება გენდერულ საკითხს, დასავლური საზოგადოებები ცდილობენ, დაიცვან თანასწორობის მოდელი, თუმცა ისინი ხშირად არათანმიმდევრულნი არიან. ქალსა და მამაკაცს ძირითადად ერთნაირი იდენტობა, როლი და უფლებები აქვთ. მათ აქვთ დასაქმების ერთნაირი შესაძლებლობები და საშუალება, იმუშაონ ყველა პროფესიით, მათ შორის ჯარში და პოლიციაში. ბევრ ქვეყანაში კანონით ნებადართულია ერთი სქესის ადამიანთა ქორწინება, რაც ჰეტეროსექსუალური ქორწინების ალტერნატივად არის მიჩნეული. ამის საპირისპიროდ, მუსლიმურ და სხვა კონსერვატიულ საზოგადოებებში, ქალი და მამაკაცი თანაბარუფლებიანია, მაგრამ მათ ერთნაირი როლი არა აქვთ. ტრადიულად ქალს საოჯახო როლი ენიჭება, ხოლო მამაკაცს მეტი საზოგადოებრივი ფუნქცია აკისრია, მათ შორის, ოჯახის რჩენა. ქმარი არის ოჯახის უფროსი, მიუხედავად იმისა, რომ ცოლს ბავშვებზე მეტი გავლენა შეიძლება ჰქონდეს, ვიდრე ქმარს.

სქესი (სქესობრივი ნიშნით დაყოფა) ასევე განიხილება, როგორც ადამიანთა განმსაზღვრელი განსხვავება და გენდერული იდენტობა აღიქმება, როგორც აუცილებელი რამ, რაც განსაზღვრავს ადამიანს, როგორც ინდივიდს. მუსლიმები მიიჩნევენ, რომ სექსუალური ლტოლვა არის ეშმაკის მთავარი სტრატეგია. ერთ-ერთი გამონათქვამის მიხედვით, როდესაც ქალი და მამაკაცი განმარტოვდება, ეშმაკიც ყოველთვის იქ არის. ცდუნების თავიდან არიდების მიზნით ტრადიციული მუსლიმი საზოგადოება მუშაობს იმაზე, რომ მინიმუმამდე დაიყვანოს სქესობრივი აღვირაზსნილობა: სკოლების უმეტესობა ერთსქესიანია; დადგენილია ჩაცმის მკაცრი წესები (განსაკუთრებით ქალებისთვის); საზოგადოებრივი ურთიერთობა ქალსა და მამაკაცს შორის მინიმუმამდეა დაყვანილი; მუსლიმ ქალს არ შეუძლია თავისუფლად გადაადგილება მამრობითი სქესის ახლო ნათესავის თანხლების გარეშე; რეკომენდებულია ადრეულ ასაკში ქორწინება; ცელიბატი (დაუქორწინებლობა) დაგმობილია და ა.შ. თავშეკავებულობა არის ძირითადი ისლამური ღირებულება. ერთ-ერთი მუსლიმი სწავლულის შედარებით, ის ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც ქრისტიანობაში სიყვარული და იუდაიზმში სამართლიანობა. მუსლიმურ საზოგადოებაში გარკვეულწილად გენდერული დაყოფის მიზანი საღვთო კანონის დაცვაა, განსაკუთრებით, სექსუალური ეთიკის თვალსაზრისით.

ღირსება და სირცხვილი

ღირსებისა და სირცხვილის ცნება არის ბევრი ტრადიციული საზოგადოების მთავარი კონცეფცია. ის მოქმედებს ყველა დონეზე: პიროვნულ, ოჯახურ, სარწმუნოებრივ, საზოგადოებრივ და ეროვნულ დონეზე. ის ღრმად არის გამჭდარი ადამიანის აზროვნებაში და ხშირად განსაზღვრავს მის ქცევას. კითხვა, რასაც ადამიანი კონკრეტული გადაწყვეტილებისას ინსტინქტურად სვამს, არის: „ხალხი რას იტყვის, მე (ან ჩვენი) რომ ეს გავაკეთო(თ)?“ რელიგიურად მოაზროვნე ადამიანიც კი ამას იკითხავს. თუმცა, ამ კითხვაზე უფრო მნიშვნელოვანია, ვიკითხოთ „ღმერთი რას იტყვის, მე (ჩვენი) რომ ეს გავაკეთო(თ)?“ თავისთავად, ღირსებისა და სირცხვილის ცნება დაკავშირებულია იმასთან, თუ რა არის სწორი და არასწორი, კარგი და ცუდი. თეოლოგიური პრობლემა წარმოიქმნება მაშინ, როდესაც ღირსება და სირცხვილი უფრო მეტად განსაზღვრავს ჩვენს ქცევას, ვიდრე სწორი და არასწორი. ამრიგად, ის, რაც არის სწორი, შემინარჩუნებს საზოგადოებაში ჩემს რეპუტაციას, ხოლო ის, რაც არასწორია, სახელს გამოიტყვის სხვის თვალში. ყველა ადამიანი ცდილობს რეპუტაციის შენარჩუნებას, მაგრამ ტრადიციულ მუსლიმურ საზოგადოებაში რეპუტაციის შენარჩუნება გარკვეულწილად ვალდებულია.

ისლამურ საზოგადოებაში ამ კონცეფციის ფართოდ გავრცელება ხსნის იმას, თუ რატომ ამჯობინებს ადამიანი, როგორც წესი, ჩადენილი ბოროტება დამალვას, ვიდრე გაამხილოს და აღიაროს. დასავლურ საზოგადოებაში არსებობს უკვე მივიწყებული ძველი გამონათქვამი: „ნუ გამოფენთ თქვენს ჭეჭყიან თეთრეულს საქვეყნოდ“. ძალიან ცუდია, როდესაც ადამიანი ფარულად მოქმედებს საზოგადოებრივი ნორმებისა და საღვთო კანონის წინააღმდეგ. ბევრი მუსლიმი მიიჩნევს, რომ ღიად, დაუმაღავად ცოდვილი ცხოვრებით ცხოვრება საზოგადოებრივი წესრიგის შეურაცხყოფაა, გამომწვევი და ამპარტავნული ქცევა და ბოროტებისკენ წაქეზებაა. მეორე მხრივ, დასავლური კულტურის ხალხს მიაჩნია, რომ ადამიანთა ფარულ ბოროტმოქმედებაზე თვალის დახუჭვა ფარისევლობაა.

მუსლიმებისთვის დასავლური კულტურა არა მხოლოდ ცოდვიან, არამედ ურცხვად დეკადენტურ კულტურად იქცა (მაგ.: სექსუალური აღვირა-ხსნილობა, აბორტი, ლოთობა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მიერ არცთუ ისე სათნო ცხოვრების წესის პროპაგანდა).

სტუმართმოყვარეობა

ბევრ ტრადიციულ (მათ შორის, მუსლიმურ) საზოგადოებაში ხალხი ძალიან სტუმართმოყვარეა. მათ შეძლეს სტუმართმოყვარეობის, როგორც მათი მთავარი ღირებულების, შენარჩუნება, რადგან მათ არ უწევთ ისეთივე დროისა და სამუშაოს წნეხის ქვეშ ცხოვრება, როგორც დასავლურ საზოგადოებას. ისინი აგრეთვე აფასებენ ადამიანურ ურთიერთობებს და აქვთ ასეთი ურთიერთობების დამყარების სურვილი, თუმცა, თავიდან ზოგი მათგანი ეჭვის თვალით უყურებს უცხოელებს. ზოგჯერ ძალიან გულისამაჩუყებელია, თუ რა სითბოთი და გულუხვი სტუმართმოყვარეობით გხვდებიან ეს ადამიანები, მიუხედავად მათი შემზღუდული ფინანსური რესურსებისა. საჭმელი მნიშვნელოვნადაა დაკავშირებული სტუმართმოყვარეობასთან და ერთად პურის ჭამა ხშირად კარგი შესაძლებლობაა, გაუზიარო სხვას გაცილებით მეტი, ვიდრე საკვები. ამის გამო, მუსლიმებს უფრო მეტად უჭირთ იმის გაგება, თუ რატომ არ ხვდებიან ემიგრანტებს იმავენაირად დასავლურ ქვეყნებში.

არაბული გავლენა

ისლამი არაბულ სამყაროში აღმოცენდა და არაბი წინასწარმეტყველის მეშვეობით დამკვიდრდა. როგორც აღინიშნა, ყურანი ღვთის სიტყვას მხოლოდ არაბულ ენაზე ნიშნავს, რომელიც ისლამის ღვთისმსახურების ენაა (ის, გარკვეულწილად, შეიძლება შევადაროთ ლათინურს, რომელსაც დასავლურ ქრისტიანობაში იყენებენ). ისლამის მეხუთე ბურჯი მუსლიმებისგან საუდის არაბეთის ქალაქ მექას მოლოცვას მოითხოვს. ყოველივე ეს ხსნის, თუ რატომ განიცდის მუსლიმი საზოგადოება არაბული ენის, ისევე როგორც მისი ისტორიისა და ცივილიზაციის გავლენას. ენას, რომელზეც არაარაბი მუსლიმები საუბრობენ, კავშირი აქვს არაბულთან და სიტყვა ღმერთი არაბულ ენაზე ხშირად ენაცვლება ღმერთის ტრადიციულ სახელებს.

მუსლიმთა უმრავლესობას ყურანის ნაწილის ზეპირად გადმოცემა შეუძლია არაბულ ენაზე. მაგალითად, ყურანის პირველი სურა, ალ-ფათიჰა, მათი ყოველდღიური ლოცვის განუყოფელი ნაწილია. ბევრი მუსლიმი არაბ მუსლიმებს „უფროს ძმებად“ მიიჩნევს, რადგან მათ ერგოთ თავიანთ ენაზე ღმერთის გამოცხადების მიღების პრივილეგია.

მუსლიმთა სახელები ხშირად არაბული წარმოშობისაა და ბევრი მათგანი შედგება ღმერთის ერთ-ერთი სახელისგან, რომელსაც სიტყვა „მსახური“ (არაბ.: `აბდ; `abd) მოსდევს. მაგალითად:

`აბდუ-ლლაჰ	ღვთის მსახური
`აბდულ-კარიმ	დიდსულოვანის მსახური
`აბდულ-ნასირ	გამარჯვების მომტანის მსახური
`აბდულ-ბაშირ	ყოვლისმჭვრეტელის მსახური
`აბდულ-ჰამიდ	სანაქებოს მსახური

არაბული მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ისლამურ მეცნიერებაში (ყურანის ეგზეგეტიკა, თეოლოგია, იურისპრუდენცია და ა.შ.). მიუხედავად იმისა, რომ ცნობილი ისლამური სასწავლებლები თითქმის ყველა კონტინენტზეა, არაბული სამყაროს (განსაკუთრებით ეგვიპტისა და საუდის არაბეთის) ისლამური უმაღლესი სასწავლებლები ყველაზე პრესტიჟულად არის მიჩნეული. მუსლიმური სამყაროს სულიერი ცენტრი ახლო აღმოსავლეთშია: ისლამის ყველაზე წმინდა ადგილები მექაში, მედინასა და იერუსალიმში მდებარეობს, აგრეთვე, სირიასა და ერაყში, განსაკუთრებით შიიტი მუსლიმებისთვის.

კითხვები მსჯელობისათვის

- რამდენად ემთხვევა ისლამურ საზოგადოებასთან დაკავშირებით თქვენი პირადი გამოცდილება ზემოაღნიშნულ მახასიათებლებს?

მაგალითად:

- ✓ სტუმართმოყვარეობის თვალსაზრისით, რომელიც თქვენდამი გამოიჩინეს;
 - ✓ ნაყოფიერი მუშაობისა და ურთიერთობების თვალსაზრისით;
 - ✓ ღირსებისა და სირცხვილის თვალსაზრისით.
- დასავლურ ქრისტიანულ საზოგადოებაში თუ შეგინიშნავთ ანალოგიური დამახასიათებელი თვისებები?

10 ქრისტიანულ-მუსლიმური ურთიერთობები

საერთო სიძჳვა ჩვენსა და თქვენს შორის

2007 წლის 30 ოქტომბერს 138-მდე მუსლიმმა სწავლულმა და ლიდერმა ღია წერილი გამოაქვეყნა. წერილზე ხელის მომწერები პრაქტიკულად მსოფლიოს ყველა მუსლიმური დენომინაციის წარმომადგენლები იყვნენ და მათი ადრესატი რომის პაპი და ძირითადი ქრისტიანული მიმდინარეობების ლიდერები იყვნენ. წერილის სათაური – „საერთო სიტყვა ჩვენსა და თქვენს შორის“ მომდინარეობს ყურანის ტექსტიდან, რომელიც აღიქმება, როგორც ქრისტიანებისადმი მოწოდება, გააერთიანონ ძალისხმევა მუსლიმებთან „ყველაზე მყარ, საუკეთესო თეოლოგიურ საფუძველზე“, კერძოდ, ყურანისა და ბიბლიის შესაბამის სწავლებებზე:

„უთხარი: ო, წიგნის ხალხნო, მოდით თანასწორობის სიტყვასთან, ჩვენსა და თქვენს შორის: ნუ დავემონებით სხვას თვინიერ ღმერთისა, ნუ ჩავუზიარებთ მას რაიმეს და არ ამოვირჩიოთ ერთმანეთი მეუფეებად, თვინიერ ღმერთისა! – და თუ მაინც პირს იბრუნებენ, უთხარით: ვამოწმებთ, რომ ჩვენ ვართ (მისი) მორჩილნი“ (ყურანი 3:64).²²

ეს შესანიშნავი დოკუმენტი უადრესად მნიშვნელოვანია რამდენიმე თვალსაზრისით. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ორი რამ: უპირველესად ის, რომ წერილის ავტორები ხაზს უსვამენ იმ ფაქტს, რომ ქრისტიანობა მონოთეისტურ საზოგადოებას ქმნის. ეს არის ძალიან დიდი წინგადადგმული ნაბიჯი ქრისტიანულ-მუსლიმური ურთიერთობების განვითარებისა და ქრისტიანული სარწმუნოების უკეთ შეცნობის თვალსაზრისით.

საუკუნეების მანძილზე მუსლიმი თეოლოგები ქრისტიანული წმინდა სამების დოგმატს (მამა, ძე და სულიწმიდა) დახვეწილი ფორმის პოლითეიზმად, შირქად, მიიჩნევდნენ. შესაბამისად, ქრისტიანებსაც ერთგვარად პოლი-

22 იხ.: ამ დოკუმენტის ოფიციალური ვებ-გვერდი: www.acommonword.com.

თეისტ და არამართლმორწმუნე ადამიანებად აღიქვამდნენ. მათი აზრით, ქრისტიანთა წმინდა სამების რწმენა ძირს უთხრის ღმერთის ერთადერთობას და პრაქტიკულად აბათილებს ამ ჭეშმარიტებას.²³

ამ დოკუმენტის მეორე მახასიათებელია ის, რომ მუსლიმმა მეცნიერებმა მასში შეაჯამეს ისლამური სწავლებისა და პრაქტიკის „სიყვარულის მცნება“: ღმერთისა და მოყვასის სიყვარული. რა თქმა უნდა, ქრისტიანებისთვის ეს ნაცნობია, რადგან პირველი, ვინც ეს მცნება ჩამოაყალიბა, თავად იესო ქრისტე იყო (მათე 22:34-40).

შემთხვევითი სულაც არ არის, რომ მუსლიმმა ლიდერებმა თავიანთი სარწმუნოების ფორმულირება სწორედ ამ მცნებების თვალსაზრისით მოახდინეს. დოკუმენტში ფართოდ არის გამოყენებული ციტატები ძველი და ახალი აღთქმიდან, რაც გვაფიქრებინებს, რომ ბიბლიური ტექსტი მათთვის ავტორიტეტულია. მისასალმებელია მუსლიმთა ასეთი მიზანმიმართული ძალისხმევა, რომ გაიზიარონ თავიანთ რელიგიურ ტრადიციაში ის ელემენტები, რაც ხელს შეუწყობს ორი რელიგიური თემის ჭეშმარიტად დაახლოებას.²⁴

როდესაც ერთ-ერთმა ებრაელმა რჯულის მცოდნემ ქრისტეს ჰკითხა, რომელი იყო რჯულის მთავარი მცნება, ქრისტემ ორმაგი მცნებით უპასუხა: გიყვარდეს უფალი შენი და მოყვასი შენი.

23 იმისათვის, რომ გავიგოთ, რამდენად დიდი მნიშვნელობა აქვს დოკუმენტის ავტორთა მიერ ყურანის 3:64-ის ახლებურად აღქმას, ის რაზის (606/1209 წ.) მიერ ტექსტის ინტერპრეტაციას უნდა შევადაროთ. ეს სახელგანთქმული მუსლიმი ეგზეგეტი მიიჩნევდა, რომ ყურანის ეს აია მოუწოდებს ქრისტიანებს, გაიზიარონ მუსლიმთა „სამართლიანი განაცხადი“ („ქალიშობა სავაა“; *kalimat sawaa'*) მათ შესაბამის აღმსარებლობასთან დაკავშირებით. ეს განაცხადი, რომელიც ეფუძნება ღვთის ერთადერთობის პრინციპს, ქრისტიანებისგან მოითხოვს, დათმონ სამი არასწორი შეხედულება და პრაქტიკა, კერძოდ, 1) სხვისი თაყვანისცემა, ღმერთის გარდა (ანუ ქრისტესი), 2) წმინდა სამების აღიარება (მამა, ძე, სულიწმიდა) და 3) მათი წინამძღოლებისა და მღვდელმთავრების გაღმერთება, რაც გამოიხატება მათი ნების დამორჩილებაში და იმის რწმენაში, რომ ისინი ქადაგებენ ღმერთის შთაგონებით (იხ.: რაზის ყურანის დიდი კომენტარი (Razi, *Great Commentary*), ტ. viii, გვ. 76, 77).

24 ბევრი ქრისტიანი დადებითად გამოეხმაურა მუსლიმთა აღნიშნულ ინიციატივას. განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია იელის რელიგიისა და კულტურის ცენტრის მიერ გაკეთებული საპასუხო განცხადება (იხ.: <http://www.yale.edu/faiht/acw/acw.htm>). ბევრმა ქრისტიანმა, მათ შორის ამ ავტორმაც, ხელი მოაწერა აღნიშნულ განცხადებას.

„როდესაც ფარისევლებმა გაიგეს, იესომ სადუკველეებს ხმა ჩააკმენდინაო, ერთად შეიკრიბნენ, და ერთმა მათგანმა, რჯულის მცოდნემ, საცდუნებლად ჰკითხა: მოძღვარო, რომელია რჯულის მთავარი მცნება? ხოლო იესომ მიუგო მას: გიყვარდეს უფალი ღმერთი შენი მთელი შენი სულით და მთელი შენი გულით და მთელი შენი გონებით. ეს არის პირველი და მთავარი მცნება. ხოლო მეორე, ამის მსგავსი: გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი. ამ ორ მცნებაზეა დამოკიდებული მთელი რჯული და წინასწარმეტყველნი“ (მათე 22:34-40).

ქრისტეს პასუხში შესანიშნავად არის შეჯამებული მოსესთვის გარდმოვლენილი ღვთის რჯულის პრინციპები. ის მიგვითითებს, როგორი უნდა იყოს ჩვენი ურთიერთობა ღმერთთან და სხვა ადამიანებთან, თუმცა, მასში არ არის გადმოცემული იესო ქრისტეს სახარების შინაარსი. სახარება არ არის უბრალოდ მცნება სახარების შესახებ. უპირველეს ყოვლისა, ის მოგვითხრობს ჩვენდამი ღვთის მხსნელი სიყვარულის შესახებ, რაც უპირატესად ვლინდება ქრისტეში, მის ცხოვრებაში, სიკვდილსა და მკვდრეთით აღდგომაში. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ღმერთისადმი ჩვენი სიყვარული არის პასუხი მის სიყვარულზე ჩვენ მიმართ: ჩვენ გვიყვარს, იმიტომ რომ პირველად მან შეგვიყვარა (1 იოან. 4:19). სიყვარული ღმერთის უმნიშვნელოვანესი ატრიბუტია:

„ვისაც არ უყვარს, ვერ შეუცვნია ღმერთი, რადგანაც ღმერთი სიყვარულია.“

„სიყვარული ისაა, რომ ჩვენ კი არ შევიყვარეთ ღმერთი, არამედ მან შეგვიყვარა ჩვენ, და მოავლინა თავისი ძე ჩვენი ცოდვების მალ-ხინებლად“ (1იოან. 4:8; 10).

როგორ უნდა გვიყვარდეს მუსლიმი მოყვასი?

რას გულისხმობს ქრისტიანის მიერ მუსლიმი მოყვასის სიყვარული? ეს ნიშნავს მათთან ურთიერთობის დამყარებასა და დაახლოებას ქრისტინული გზით, რაც მოიცავს შემდეგს:

- 1. გამოვხატოთ პატივისცემა მუსლიმთა მიმართ** და გამოვიჩინოთ სიფრთხილე ისლამსა და მუჰამედ წინასწარმეტყველებზე საუბრისას. ჩვენი კრიტიკული შენიშვნები ისე უნდა გამოვხატოთ, რომ ეს შეურაცხმყოფელი არ აღმოჩნდეს მათთვის. ამასთან, თვითკრიტიკულებიც უნდა ვიყოთ და ვიცოდეთ ჩვენი, როგორც ქრისტიანების, წარუმატებლობები და სუსტი მხარეები.

მუსლიმები, ტრადიციულად, სპეციალურ ფრაზას იყენებენ წინასწარმეტყველის, მათ შორის, ქრისტეს სახელის ხსენების შემდეგ, წინასწარმეტყველისადმი მათი პატივისცემის გამოსახატად.: *‘ალაჰი ს-სალამ* (*‘alayhi s-salam*), ანუ, „მშვიდობა მას“. ამრიგად, უპრიანი იქნება, თუ მუჰამედზე საუბრისას, განსაკუთრებით მუსლიმებთან ერთად, ვახსენებთ მის ისლამურ ატრიბუტს „წინასწარმეტყველი“, რითაც მის მიმართ პატივისცემას გამოვხატავთ.

- 2. ჩვენ, როგორც იესო ქრისტეს მიმდევრებმა, ყველა მუსლიმი უნდა მივიჩნიოთ ჩვენს მოყვარედ გამონაკლისის გარეშე.** ღმერთმა ჩვენ ყველანი თავის ხატად შეგვგქმნა და მას უყვარს თითოეული ჩვენგანი. სწორედ იმის გამო, რომ ღმერთს ყველა თავისი ქმნილება უყვარს, ჩვენც მიზეზის გარეშე არ უნდა ვიყოთ მიკერძოებულნი სხვების მიმართ. „გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი“ მცნების ასახსნელად ქრისტეს კეთილი სამარიელის შესახებ იგავი მოჰყავს (ლუკა 10:25-37). ამაზე უკეთესი არგუმენტი მისი პოზიციის დასამტკიცებლად ძნელად წარმოსადგენია, ვინაიდან ებრაელებსა და სამარიელებს შორის ოდითგანვე შუღლი არსებობდა. მუსლიმები არც ჩვენი მტრები და არც მეტოქეები არიან. ბევრი მათგანი ღვთისმომში ადამიანია და მათგან ბევრი რამის სწავლა შეგვიძლია. თავისთავად, ჩვენს შორის არსებითი თეოლოგიური განსახვავებაა და ჩვენ არა ვართ ერთმანეთის დები და ძმები რელიგიური თვალსაზრისით, თუმცა, ჩვენ ერთმანეთის და-ძმანი ვართ ადამიანური თვალსაზრისით და ჩვენმა ცხოვრებამ ეს უნდა ცხადდეს.

- 3. მუსლიმებთან ურთიერთობების დასამყარებლად უნდა გაქარწყლდეს ის მცდარი წარმოდგენები, რაც ქრისტიანებსა და მუსლიმებს ერთმანეთის შესახებ აქვთ. მაგალითად, ქრისტიანობის შესახებ მცდარი წარმოდგენა არსებობს თეოლოგიური თვალსაზრისით (ზოგი მუსლიმი ფიქრობს, რომ ქრისტიანები ეთაყვანებიან ღმერთს, მარიამსა და**

იესოს), კულტურული თვალსაზრისით (ზოგი მუსლიმი ფიქრობს, რომ დასავლურ კულტურაში ასახულია ქრისტიანული ღირებულებები) და პოლიტიკური თვალსაზრისით (ვარაუდი, რომ ყველა დასავლური სახელმწიფო ქრისტიანულია). ამასთან, მუსლიმებსაც უნდა მივცეთ საშუალება, გააქარნლონ თავიანთ რელიგიასა და საზოგადოებაზე არსებული მცდარი წარმოდგენები. ბევრ ქრისტიანს ისლამის შიში აქვს, რადგან არა აქვს მის შესახებ ადეკვატური ცოდნა ან მიკერძოებული დამოკიდებულება აქვს მის მიმართ. ბევრი ადამიანი, მათ შორის ქრისტიანიც, ისლამს ხშირად შეცდომით აიგივებს ტერორიზმთან.

4. ჩვენ, როგორც იესო ქრისტეს მიმდევრები, ვართ მისი მაღიარებელი იმ საზოგადოებაში, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ. World Vision-ის მისიაში ქრისტიანული რწმენა განსაზღვრულია გლობალური თვალსაზრისით: ჩვენი ქრისტიანობა გამოიხატება ჩვენი ცხოვრებით, საქმეებით, სიტყვებითა და ნიშნებით. როგორც განვითარების ხელშემწყობი ორგანიზაცია, ჩვენ ძირითადად ვმუშაობთ ღარიბებსა და ჩაგრულებთან. ყურადღების გამახვილება ჩვენ მიერ ქრისტეს სახელით განხორციელებული საქმეების ასპექტზე განსაკუთრებით აქტუალურია ისლამურ კონტექსტში, იმ ეჭვისა და უნდობლობის გამო, რომელიც ოდითგანვე არსებობდა მუსლიმებსა და ქრისტიანებს (განსაკუთრებით დასავლეთის ქრისტიანებს) შორის. ბევრი მუსლიმური ქვეყანა განვითარებადი სამყაროს ყველაზე ღარიბ ქვეყნებს შორისაა. აქედან გამომდინარე, ჩვენი სიყვარული და რწმენა ღმერთისა, უპირველესად, გამოიხატება იმაში, რომ ვემსახურებით მუსლიმურ თემებს. ჩვენ არ გვამოძრავებს სხვა რამ, გარდა იმისა, რომ ჩვენი სიყვარული საქმით დავამტკიცოთ.

5. დიდი ძალისხმევა გვმართებს, რომ უკეთ გავიცნოთ მუსლიმები და მათი სარწმუნოება. ნებისმიერი აღმსარებლობის წარმომადგენელი ადამიანი, როგორც წესი, არაობიექტურია სხვა სარწმუნოების მიმართ. ეს ფაქტორი უნდა გავითვალისწინოთ და შევებრძოლოთ ამ ტენდენციას. ისლამის თემაზე ყოველწლიურად არაერთი წიგნი გამოიცემა. მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენ მიერ წარმოდგენილი წასაკითხი ლიტერატურის ნუსხა მოიცავს მუსლიმ ავტორთა წიგნებსა და ვებ-გვერდებზე გამოქვეყნებულ სტატიებს, რითაც მუსლიმებს საშუალება ეძლევათ, უკეთ წარმოაჩინონ თავიანთი რელიგია. მათ, ვისაც არაბულად კითხვა არ შეუძლია, სასურველია, გაეცნონ ყურანისა

და ჰადისების თარგმანებს, თუმცა, წიგნი ვერასოდეს შეცვლის ადამიანებს. ისლამის საუკეთესო მასწავლებლები თავად მუსლიმები არიან და მათი უმრავლესობა მოხარული იქნება, აუხსნას საკუთარი რელიგიის პრინციპები ნებისმიერ ადამიანს, ვინც ცოცხალ ინტერესს გამოიჩენს ამ საკითხისადმი.

6. საჭიროების შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია, მუსლიმებს გაეუზიაროთ ჩვენი რწმენა. ბევრი მუსლიმი უფრო მეტ სიახლოვეს გრძნობს იმ ქრისტიანებთან, ვინც სერიოზულად უდგება საკუთარ რწმენას და მათ სურვილი უჩნდებათ, ასეთ ქრისტიანებთან ისაუბრონ რელიგიურ საკითხებზე. მზადყოფნა, რომ უპასუხო მათ ამ მოლოდინს, არის მათდამი პატივისცემისა და სიყვარულის გამოხატულება. უმთავრესი ქრისტიანებისთვის იესო ქრისტეს, როგორც უფლისა და მაცხოვარის, შემეცნება არის და როგორ შეიძლება ეს არ გაეზიაროთ ჩვენს მოყვასებს, თუკი ვამტკიცებთ, რომ ისინი გვიყვარს? საკუთარი რწმენის გაზიარება თავაზიანი და გამჭვირვალე დიალოგის მეშვეობით გულისხმობს იმის ახსნას, თუ რატომ გვწამს, რომ იესო ქრისტე არის გაცილებით მეტი, ვიდრე წინასწარმეტყველი. ეს გულისხმობს ქრისტეს უნიკალურ ბუნებაზე ყურადღების გამახვილებას მისი დაბადების, გზავნილის, განცხადებების, უცოდველი ცხოვრების, ჯვარზე სიკვდილის, აღდგომისა და მისი მეორედ მოსვლის თვალსაზრისით. უნდა აღინიშნოს იესოს, როგორც დიდი წინასწარმეტყველის, დახასიათება ყურანში. ასევე სამართლიანი იქნება, თუ მუსლიმებსაც მივცემთ შესაძლებლობას, დეტალურად მოგვითხრონ თავიანთი რწმენის შესახებ.

7. და ბოლოს, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ხელი უნდა შევუწყოთ ქრისტიანობასა და ისლამს შორის არსებული საერთო საფუძვლების შესახებ ინფორმირებულობას. ზოგიერთ ადამიანს დასავლური და მუსლიმური სამყაროს ურთიერთდაპირისპირების სურვილი ამოძრავებს. სინამდვილეში, ეს არის დაპირისპირება ორივე მხარის ექსტრემისტებს შორის, რომლებიც ცდილობენ დაგვარწმუნონ, რომ ჩვენ შეუქცევადად პოლარიზებულ სამყაროში ვცხოვრობთ. მონოთეიზმი იუდაიზმის, ქრისტიანობისა და ისლამის საფუძველს წარმოადგენს. ამ ფუძემდებლურ მრწამსს გრძელვადიანი შედეგი მოჰყვება. ამგვარად, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ქრისტიანებმა

და მუსლიმებმა, განსაკუთრებით მათ, ვინც ერთსა და იმავე თემში მუშაობს, გაითვალისწინონ ეს შედეგები, რაც შეძლებისდაგვარად თანამშრომლობის საშუალებას მისცემს მათ.

ხუთი საერთო ვალდებულება

ამ თავის დასაწყისში მოყვანილ ილსამურ ღია წერილს ეხმიანება ის ვალდებულებები, რომელსაც მე გამოვყოფ და „ჩვენს ხუთ საერთო ვალდებულებას“ ვუწოდებ. ქრისტიანულ და მუსლიმურ სარწმუნოებებს შორის მნიშვნელოვანი განსხვავებების მიუხედავად, მონოთეიზმი, რომელსაც ორივე სარწმუნოება იზიარებს, საშუალებას გვაძლევს, ერთად ვიღვაწოთ ჩვენი საზოგადოებოს საკეთილდღეოდ. ბევრი ქრისტიანი მზად არის, გაიზიაროს ეს ვალდებულებები.

1. **ჩვენ ღმერთის ერთგულნი ვართ** – სამყაროში, სადაც ღმერთი უგულვებელყოფილი და დაგმობილია.
2. **ჩვენ ოჯახის ერთგულნი ვართ** – სამყაროში, სადაც ოჯახები ინგრევა და ბნედაცემულობა სუფევს.
3. **ჩვენ რელიგიის თავისუფლებისა და გულახდილი დიალოგის ერთგულნი ვართ** – სამყაროში, სადაც ადგილი აქვს რელიგიურ ნიადაგზე დევნას, პოლემიკასა და რელიგიათა შორის კონფლიქტებს.
4. **ჩვენ ადამიანების ერთგულნი ვართ** – სამყაროში, სადაც ამდენი გაჭირვებული, მოწყვლადი და დამცირებული ადამიანია.
5. **ჩვენ ღვთის სასუფეველის ღირებულებების ერთგულნი ვართ** – ბოროტებითა და უსამართლობით დამახინჯებულ სამყაროში.
1. **ჩვენ ღმერთის ერთგულნი ვართ** – სამყაროში, სადაც ღმერთი უგულვებელყოფილი და დაგმობილია.

ღმერთი სამყაროს შემოქმედი და საყრდენია. მას უნდა ვუმაღლოდეთ ჩვენს არსებობას და ყველაფერს, რაც გაგვაჩნია. ჩვენ ღვთის უნიკალური ქმნილება ვართ და, უპირველეს ყოვლისა, ღმრთისთვის

ვართ შექმნილნი. ჩვენთვის სიხარული და მოვალეობაა, გულწრფელად თაყვანი ვცეთ მას, ნებაყოფლობით დავემორჩილოთ მის ძალაუფლებას, თავმდაბლად ვემსახუროთ და პატივი ვცეთ მის სახელს ყველაფერში, რასაც ვაკეთებთ. ის მთელი ჩვენი არსებით უნდა გვიყვარდეს. ღვთის დაუმსახურებელი წყალობისათვის ჩვენი მადლიერება მისდამი მსახურებით უნდა გამოვხატოთ.

2. ჩვენ ოჯახის ერთგულნი ვართ – სამყაროში, სადაც ოჯახები ინგრევა და ზნედაცემულობა სუფევს.

ღმერთმა ყველა ადამიანი თანასწორად და ერთნაირი ღირსებით შექმნა. ადამიანის ღირსება არ არის დამოკიდებული მის აღმსარებლობაზე, კანის ფერზე, კულტურასა და სოციალურ მდგომარეობაზე. შემოქმედმა შეგვქმნა ქალებად და მამაკაცებად იმ მიზნით, რომელიც სრულდება, როდესაც ქალი და მამაკაცი იღებს ერთმანეთის წინაშე ვალდებულებას და ერთმანეთის ცოლ-ქმარი ხდება. ოჯახს სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს შვილების ჯანსაღ გარემოში გაზრდისა და ადამიანთა საზოგადოების წარმატებული განვითარებისათვის. ჩვენ მივისწრაფვით სექსუალური ურთიერთობების სინამდისკენ ქორწინებამდე და მთელი ცოლქმრული ცხოვრების მანძილზე, რადგან ეს ღვთის სინამდისის გამოხატულებაა. ეს გულისხმობს სექსუალურ უბინობას დაუქორწინებელი ადამიანისათვის და ურთიერთსიყვარულსა და ერთგულებას წყვილებისათვის. გაუთხოვარი ქალი და მამაკაციც ასრულებს ადამიანურ ფუნქციას, რაგან მას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ადამიანთა საზოგადოებასა და ღვთის სასუფეველში.

ადამიანის ცხოვრება თავიდან ბოლომდე წმინდაა. შვილის დაბადება, მათ შორის, ფიზიკურად ან გონებრივად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვისა, ყოველთვის ღვთის მადლი და კურთხევაა. ეს არ ნიშნავს, რომ უშვილო წყვილი რაღაცაში დამნაშავეა ან ღვთის წყრომის ობიექტია. მშობლებს ენიჭებათ პრივილეგია და ეკისრებათ პასუხისმგებლობა ბავშვის სიყვარულსა და ზრუნვაზე. მათ უნდა გამოიყენონ ღვთის მიერ ბოძებული უფლებამოსილება, უზრუნველყონ ბავშვის ემოციური, ფიზიკური და სულიერი კეთილდღეობა. შვილებმა პატივი უნდა სცენ მშობლებს, ღირსეულად მოეპყრან მათ და აღიარონ

მშობელთა ავტორიტეტი. ზრდასრულმა შვილებმა მშობლებისადმი მაღლიერება მათზე ზრუნვითა და მათთვის დახმარებით უნდა გამოხატონ, განსაკუთრებით, მათ სიბერეში.

3. ჩვენ რელიგიის თავისუფლებისა და გულახდილი დიალოგის ერთგულნი ვართ.²⁵

მონოთეისტურ მორწმუნეებს, კერძოდ, ებრაელებს, ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის არსებობს განსაკუთრებული კავშირი. რელიგიური თავისუფლება გულისხმობს, რომ ყველა ადამიანს აქვს უფლება, თავისი შეხედულებისამებრ დაიცვას ამა თუ იმ რელიგიის ნეს-ჩვეულებანი. უნდა ვაღიაროთ, რომ ხშირ შემთხვევაში არ გამოვხატავთ ერთმანეთისადმი სოლიდარობას. ამის ნაცვლად, ერთმანეთს ვებრძვით და ამით სახელს ვუღახავთ შემოქმედს. ჩვენ არც პოლემიკაში (სიტყვიერი პაექრობა) ვერთვებით და არც არაკეთილსინდისიერი გზით ვცდილობთ ადამიანთა გადაყვანას ქრისტეს რჯულზე. ჩვენ ვემხრობით გულახდილ და პატივისცემაზე დაფუძნებულ დიალოგს. ქრისტიანულ-მუსლიმური დიალოგის მიზანია, ერთმანეთის სარწმუნოების შეცნობა და საკუთარი რწმენის დამოწმება. ქრისტიანობის ან ისლამის სარწმუნოებაზე გადასვლა შეიძლება სწორედ ასეთი დიალოგის შედეგად მოხდეს. თუ ეს მოხდება, ეს იქნება ჩვენი რელიგიური ტოლერანტობისა და რელიგიური თავისუფლების პრინციპებისადმი ჩვენი ერთგულების დემონსტრირება.

ჩვენ მხარში უნდა დავუდგეთ მათ, ვინც განიცდის ზეწოლას და იდევნება თავისი სარწმუნოების გამო, იქნება ეს ჩვენი რელიგიური თემის წევრი თუ სხვა აღმსარებლობის ადამიანი. რელიგიის, აზრისა და გამოხატვის თავისუფლება გულისხმობს მორწმუნე და არამორწმუნე ადამიანთა პატივისცემას. მრავალკულტურულ და მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში ადამიანთა პატივისცემა, მათი სარწმუნოებისა და

²⁵ მე ვაცნობიერებ, რომ „რელიგიის თავისუფლება“ არ ჯდება ტრადიციულ ისლამურ სწავლებაში. ისიც ვიცი, რომ ბევრი მუსლიმი უპრობლემოდ გაიზიარებდა ამ პრინციპს. იხ.: მე-12 თავის „კითხვები, რომელსაც ქრისტიანები ხშირად სვამენ ისლამთან დაკავშირებით“ ბოლო კითხვა: „თუ არის ისლამით ნებადართული მუსლიმებისთვის სარწმუნოების შეცვლა?“

კულტურის პატივისცემა უაღრესად მნიშვნელოვანია მშვიდობიანი და ნაყოფიერი თანაცხოვრებისათვის.²⁶

4. ჩვენ ადამიანების ერთგულნი ვართ – სამყაროში, სადაც ამდენი გაჭირვებული, მოწყვლადი და შევიწროებული ადამიანია.

ყველა ადამიანი ღმერთის განსაკუთრებული ქმნილებაა. ღმერთს ყველა ადამიანი უყვარს მათი აღმსარებლობის, ეთნიკური წარმომავლობის, სოციალური სტატუსისა თუ სქესის მიუხედავად. ყველა ჩვენი მოყვასი ადამიანური არსებაა, განსაკუთრებით ის, ვინც მოწყვლადია, გაჭირვებულია და ზენოლას განიცდის. ჩვენი სიყვარული მოყვასის მიმართ უნდა ასახავდეს მათდამი საღვთო სიყვარულს.

გაჭირვებული ადამიანისადმი ასეთი სიყვარული უნდა იყოს უპირობო; არ უნდა იყოს დამოკიდებული იმაზე, მიიღებს თუ არა ის ადამიანი ჩვენს რელიგიას. ამავე დროს, არაფერია ცუდი იმაში, რომ კონტექსტის შესაფერისად წარმოვაჩინოთ ჩვენი რელიგია იმ იმედით, რომ ადამიანი ღმერთისკენ მიმავალ გზას იპოვის. ქრისტიანებს სწამთ, რომ სწორედ იესო ქრისტეა ეს გზა (იოანე 14: 6). მუსლიმები დარწმუნებულნი არიან, რომ ისლამი მიუძღვება ადამიანს „სწორი გზისკენ“ (ყურანი 1:6). ჩვენ ყველამ უნდა ვაჩვენოთ, რომ ჩვენი რელიგიური მრწამსი თავსებადია ცნობიერების თავისუფლების პატივისცემასთან.

კაცობრიობის განვითარება გაცილებით მეტია, ვიდრე ტექნოლოგიური, ეკონომიკური ან მეცნიერული პროგრესი. ის მოიცავს სულიერ განვითარებას, რაც ადამიანს მისი პოტენციალის სრულად რეალიზების საშუალებას აძლევს. ამის მიღწევა შესაძლებელია, თუ ადამიანებს სწორი ურთიერთობა ექნებათ მათ შემოქმედთან და ერთმანეთთან.

26 იხ.: ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს, ვატიკანის ინტერრელიგიური დიალოგის პონტიფიკური საბჭოსა და მსოფლიო ევანგელიკალური ალიანსის მიერ ერთობლივად გამოქვეყნებული დოკუმენტი „ქრისტიანობის დამოწმება მრავალრელიგიურ საზოგადოებაში: რეკომენდაციები ქცევასთან დაკავშირებით“ (<http://www.oikoumene.org/en/news/news-management/eng/a/article/1634/christians-reach-broad-co.tml>).

ადამიანის ცხოვრება მდგრადია, როდესაც ის პასუხისმგებლობით ეკიდება და იყენებს დედამიწის რესურსებს. ღმერთმა ჩვენ დაგვავაძინა დედამიწაზე ზედამხედველობა და ჩვენ ჩავვაბარა გარემო, რომელშიც ვცხოვრობთ. ჩვენ უნდა განვკარგოთ ღვთის ქმნილი სიბრძნითა და პატივისცემით, რათა ვისარგებლოთ მისით და ადამიანურად მოვეპყროთ ღვთის ქმნილებას.

5. ჩვენ ღვთის სასუფეველის ღირებულებების ერთგულნი ვართ – ბოროტებითა და უსამართლობით დამახინჯებულ სამყაროში.

ჩვენ, ქრისტიანები და მუსლიმები, დედამიწაზე ღვთის მალღარებლებად მივიჩნევთ თავს და ჩვენი მისიაა ღვთის სასუფეველის მსოფლიო მასშტაბით გავრცელება. ცხადია, ჩვენ არ გვაქვს ერთნაირი წარმოდგენა იმაზე, თუ რა არის ღვთის სასუფეველი, როგორ უნდა გავხდეთ მისი ნაწილი ან როგორ უნდა გავრცელდეს ის. თუმცა, ღვთის სასუფეველის ბევრი ფასეულობა ერთი და იგივეა სამივე აბრამისეულ რელიგიაში – იუდაიზმში, ქრისტიანობასა და ისლამში. ესენია: სამართლიანობა, თანასწორობა, სოლიდარობა, მშვიდობა, სიყვარული, მიმტევებლობა, მოწყალება, იმედი, რწმენა, სიმართლე და თავისუფლება. ამგვარად, მიუხედავად იმისა, რომ ვერ ვთანხმდებით ბევრ მნიშვნელოვან თეოლოგიურ საკითხში, არის გარკვეული სფეროები, სადაც ერთობლივად მუშაობა შეგვიძლია. ეს გულისხმობს მშვიდობისა და სამართლიანობის ხელშეწყობას, გაყოფილი მხარეების შერიგებას, თავისუფლების უზრუნველყოფას ჩაგრულთათვის, საკვების მიწოდებას მშიერთათვის, ზრუნვას სწულთათვის, მომავლის უზრუნველყოფას ბავშვებისათვის და იმედის მიცემას მითრეულთა და გარიყულებისათვის.

ჩვენ გვჯერა სააქაო და საიქიო ცხოვრების. თანამედროვე ცივილიზაციამ განავითარა გარკვეული ღირებულებები, რითაც დღეს ყველას შეგვიძლია ვისარგებლოთ (თავისუფლება, ადამიანის უფლებები, დემოკრატია, რაციონალურობა, პროგრესი და ა.შ.), მაგრამ, ამავე დროს, ჩვენს საზოგადოებებს ხშირად ამოძრავებთ ძალაუფლებისა და ფულის სიყვარული. ჩვენს ზნედაცემულ სამყაროს ყველანაირი ბოროტების დაღი ამჩნევია (ძალადობა, კორუფცია, მატერიალიზმი, ეგოიზმი, ეთნიკური და რელიგიური დაპირისპირება).

რადაც არასწორად განვითარდა. ქრისტიანობა და ისლამი მიიჩნევენ, რომ ეს არის შედეგი ცოდვისა, იმისა, რომ ჩვენ უარს ვამბობთ, მივყვეთ ღმერთს და მის მიერ ჩვენთვის განკუთვნილ გზას. ჩვენ, როგორც ღმერთის ქმნილებები, ანგარიშვალდებულნი ვართ მის წინაშე. მოვადდე, როცა ყველანი წარვდგებით ღმერთის, როგორც ღვთაებრივი მსაჯულის წინაშე და ანგარიშს ჩავაბარებთ, თუ როგორ ვიცხოვრეთ.

ღმერთს უარი არ უთქვამს კაცობრიობაზე. მას სურს, დაუბრუნდეთ მას, მოგვითქვოს ჩვენი ცოდვები და სააქაო და საიქიო ცხოვრების ახალი იმედი ჩავგისახოს. მას სურს, ყველამ ვადიაროთ ის, როგორც უზენაესი უფალი.

კითხვები მსჯელობისათვის

- თუ ეთანხმებით ამ „ხუთ საერთო ვალდებულებას“ ?
- არსებობს სფეროები, სადაც ერთობლივი მუშაობა შეგვიძლია. ქრისტიანობასა და ისლამში არსებული რა საერთო ღირებულებები დაგვეხმარება, ერთობლივად ვიმუშაოთ ბავშვებთან, ოჯახებთან და თემებთან მთელ მსოფლიოში?
- ყველა მუსლიმი, გამონაკლისის გარეშე, ჩვენს მოყვასად უნდა მივიჩნიოთ. კონკრეტულად როგორ შეიძლება გამოვხატოთ მუსლიმი მეგობრების ან კოლეგებისადმი ჩვენი სიყვარული ?

11 კითხვები, რომელსაც მუსლიმები ხშირად სვამენ ქრისტიანობასთან დაკავშირებით

ქრისტიანები და მუსლიმები ხშირად ერთვებიან სერიოზულ დისკუსიებში რელიგიურ საკითხებთან დაკავშირებით. იმის გამო, რომ ყურანში არის საუბარი იესო ქრისტეზე და ქრისტიანობაზე, მუსლიმებს აქვთ გარკვეული წარმოდგენა ქრისტიანობაზე. თუმცა, ქრისტიანებს, როგორც წესი, უჭირთ მუსლიმი მეგობრების საკმაოდ რთულ კითხვებზე პასუხის გაცემა. ეს წიგნი არ იქნება საკმარისი იმისათვის, რომ ყველა კითხვას გაეცეს პასუხი. გვსურს, რამდენიმე მათგანი წარმოგიდგინოთ და შემოგთავაზოთ მოკლე და მარტივი პასუხი, რაც ქრისტიანული სარწმუნოების უკეთ გაგებას შეუწყობს ხელს.

ბიბლია ხომ დამახინჯებულია?

1. ყურანის მიხედვით, თორა და სახარება გადმოეცა ებრაელ და ქრისტიან თემს, სწორედ ამიტომაც უწოდებენ მათ „წიგნის ხალხს“. ვინაიდან ჩვენ ვთანხმდებით, რომ ღმერთი ერთგული და ძლევა-მოსილია, განა ის არ დაიცავდა თავის სიტყვას გაყალბებისა და დამახინჯებისგან? ბიბლიაში ცალსახად ნათქვამია, რომ ღმერთი თავისი სიტყვის ერთგულია (მეორე რჯული 7:9; ფსალმუნი 119:89) და უზრუნველყოფს მის აღსრულებას (ესაია 55:10-11). ყურანიც აცხადებს, რომ ღმერთი იცავს თავის სიტყვას (ყურანი 1:9) და რომ „ვერაჲნ შეცვლის ღვთის სიტყვებს“ (ყურანი 6:34; იხ. აგრეთვე: 10:64; 18:27).
2. ყურანში თორა და სახარება წარმოდგენილია, როგორც „სინათლე და კაცობრიობისთვის ჭეშმარიტი გზის მაჩვენებელი“ (ყურანი 5:46; 6:91). ეს წმინდა წერილები გაყალბებული და დამახინჯებული რომ ყოფილიყო, განა ასე იქნებოდა ის აღწერილი ყურანში?

3. ჩვენ გვაქვს IV-V საუკუნეებით (ანუ მუჰამედ წინასწარმეტყველის დაბადებამდე პერიოდით) დათარიღებული მთლიანი ბიბლიის ხელნაწერი. ბიბლიის ეს და სხვა ხელნაწერები დამოუკიდებელმა ექსპერტებმა შეისწავლეს. ისინი თანხმდებიან, რომ ბიბლიის ტექსტი საოცარი სიზუსტითაა შემონახული.
4. ბიბლია არის ღვთის სიტყვა, რომელიც ადამიანის მიერ ღმერთის მითითებით დაინერა. ბიბლიის ავტორები სხვადასხვა კულტურულ გარემოში ცხოვრობდნენ და სხვადასხვა ლიტერატურული ჟანრი აქვთ გამოყენებული (ისტორიული, სამართლებრივი, პოეტური). იმისათვის, რომ ჩავწვდეთ ბიბლიის არსს, აუცილებლად უნდა მივიღოთ მხედველობაში ის ფაქტი, რომ მისი ავტორები ადამიანები იყვნენ. მაგალითად, პირდაპირი მნიშვნელობით არ უნდა გავიგოთ პოეტური ტექსტი ან პროზაული ნორმების თვალსაზრისით შევადგასოთ თხრობითი ტექსტი. ძველი აღთქმა (თორა) უნდა გავიგოთ ახალი აღთქმის (სახარების) ჭრილიდან.
5. ბიბლიის ზოგიერთი ტექსტი რთული გასაგებია, რაც, ნაწილობრივ, ჩვენი გაუნათლებლობის ბრალია. იმის ნაცვლად, რომ ნაჩქარევი დასკვნები გამოვიტანოთ ბიბლიის ტექსტის უზუსტობასთან დაკავშირებით, უმჯობესია, ვადიაროთ ჩვენი შეზღუდული შესაძლებლობები. ვინაიდან ბიბლია არსებითად ღმერთის შესახებაა, იმისათვის, რომ გავიგოთ მისი გზავნილის არსი, არ შეიძლება მას ადამიანისთვის ჩვეული რაციონალურობით მივუდგეთ.

ბანა ქრისტიანებს სამი ღმერთის არ სწამთ?

1. ისლამის მსგავსად, ქრისტიანობაც ქადაგებს ერთი ღმერთის არსებობას, რომელიც არის მარადიული, უზენაესი და ყველაფრის შემოქმედი. ჩვენ მხოლოდ მას უნდა ვეთაყვანოთ. ქრისტიანობა ეწინააღმდეგება კერპთაყვანისმცემლობის ნებისმიერი ფორმით გამოვლინებას.
2. ყურანში სამართლიანად არის უარყოფილი ტრიადა „ღმერთი-მარიამი-იესო“ (ყურანი 5:116). ამ ტრიადას არაფერი აქვს საერთო წმინდა სამების ქრისტიანულ დოგმატთან.

3. ბიბლია გვასწავლის, რომ ერთადერთ და მარადიულ ღმერთს აქვს სამი ჰიპოსტასი: მამა, ძე და სულიწმიდა. ეს არ არის ცნებათა შეუსაბამობა. ღმერთი არ არის ერთდროულად ერთიც და სამიც. ის აერთიანებს ერთ ბუნებასა და სამ პიროვნებას.
4. ღმერთის სამი ჰიპოსტასის განსაზღვრის ალტერნატიული ვარიანტი არის მისი აღწერა, როგორც მამა – ღმერთი, ძე – ღვთის სიტყვა და სულიწმიდა – ღვთის სული. ყურანშიც (ყურანი 3:39, 45; 4:171) და ბიბლიაშიც (იონე 1:1, 14) იესო წარმოდგენილია, როგორც ღვთის სიტყვა. ორივე წმინდა წერილი მიუთითებს სულიწმიდაზე, რომელიც ეხმარებოდა იესოს მისი განხორციელების პროცესში (იოანე 14:26; ყურანი 2:87,253). მუსლიმებს სჯერათ, რომ სულიწმიდა (რუჰ ალ-კუდუს; *ruh al-qudus*) არის ანგელოზი ჯიბრაილი, ხოლო ქრისტიანებისთვის სულიწმიდა არის თავად ღმერთის სული.
5. იესოს დედას, მარიამს, ზოგჯერ „დედა ღვთისას“ სახელით მოიხსენიებენ. ეს არ არის მისი გაღმერთების მცდელობა, არამედ იესოს ღვთაებრივი ბუნების დადასტურებაა. უნდა ვადიაროთ, რომ ეს ფრაზა (რომელიც ბიბლიაში არსად გვხვდება) დიდ გაუგებრობას იწვევს. მარიამი ადამიანური არსება იყო. ყურანი სამართლიანად აღნიშნავს, რომ ღმერთს არც თანამეცხედრე (ყურანი 6:101) და არც ქალიშვილები არ ჰყოლია (ყურანი 16:57). მას არა აქვს სქესი და ადამიანისა და სხვა ცოცხალი არსებებისგან განსხვავებით, ის არ ექვემდებარება სქესობრივ დიფერენციაციას. ღმერთის მამობა ხაზს უსვამს ჩვენდამი მის სიყვარულსა და ჩვენზე მის ძალაუფლებას.
6. სიტყვა „სამება“ მართლაც არსად არაა ნახსენები ბიბლიაში, თუმცა ის, რასაც ეს სიტყვა გულისხმობს, ტექსტში უთუოდ არის. ეკლესიამ დაადგინა ეს სიტყვა, რათა გამოეხატა თავად იესო ქრისტეს მიერ ჩვენთვის გამოცხადებული ბიბლიური ჭეშმარიტება (მათე 28:19). ქრისტიანობასა და ისლამში ბევრი თეოლოგიური სიტყვა გვხვდება, რომელიც საღვთო წიგნში არსად არის ნახსენები.
7. ღმერთი იმაზე მეტია, ვიდრე ადამიანის გონებას ძალუძს ჩანვდეს. აქედან გამომდინარე, ერთადერთი საშუალება, შევიცნოთ ღმერთი, არის ვენდოთ მის სიტყვას, წმინდა წერილს. ჩვენ ხშირად ვცდილობთ, ღმერთის შემოქმედებითი ნამუშევრის გაზომვას. ჩვენ თავმდაბლობა

გვმართებს, ვადიაროთ, რომ ღმერთი გაცილებით უფრო დიდია, ვიდრე ის სამყარო, რაც მან შექმნა. ის ადამიანის გონების ფარგლებს სცდება.

ქრისტიანებმა არ მოახდინეს ადამიანი იესოს გაღმერთება?

1. ყურანი უარყოფს ღმერთის სამსახოვანებას (ყურანი 4:71), რომ ქრისტე ერთ-ერთია ამ სამს შორის (ყურანი 5:73), რომ ღმერთი ქრისტეა (ყურანი 5:17, 72) და რომ ქრისტე არის ძე ღვთისა (ყურანი 9:30). ეს (და სხვა) უარყოფელი განცხადებები უნდა განვიხილოთ ისლამის წინა პერიოდის არაბული პოლითეიზმის კონტექსტში, სადაც ზოგიერთი ადამიანის მცდარი ინტერპრეტაციით ქრისტიანული სამება გულისხმობდა ღმერთს, მარიამსა და იესოს. ამ კონტექსტში იესო ქრისტეს ღვთაებრივი ძეობა არააწორად იყო გაგებული დროითი და ფიზიკური თვალსაზრისით. ქრისტიანებიც ასევე უარყოფენ ამ მცდარ შეხედულებას. იესოს ღვთაებრივი ძეობა არც პირდაპირ უნდა გავიგოთ და არც სიმბოლურად; ეს არის მისი სულიერი და განუმეორებელი ურთიერთობა ღმერთთან.
2. იესო არის ძე ღვთისა არა იმიტომ, რომ ის უჩვეულოდ და სასწაულებრივად დაიბადა. ის იყო დასაბამიდან მამა-ღმერთთან თანამყოფი და დაუსაბამოდ მისგან ნაშობი. ის უმანკოდ ჩაისახა ქალწულში. ის ადამიანად იქცა, მაგრამ არ დაუკარგავს თავისი ღვთაებრივი ბუნება. მისი ღვთაებრივი ბუნებისგან განსხვავებით, რომელიც დაუსაბამოა, მისი ადამიანური ბუნება ღმერთმა შექმნა.
3. სახარებაში კარგად ჩანს, რომ ქრისტეს ადამიანური და ღვთაებრივი ბუნება ჰქონდა. ერთი მხრივ, ქრისტე ცხოვრობდა, როგორც ადამიანი (თუმცა ცოდვა არ ჩაუდენია). მეორე მხრივ, საკუთარ თავზე საუბრისას ის თავის ღვთაებრივ ბუნებაზე მიაწინებდა: „მე ვარ პური სიცოცხლისა“ (იოანე 6:35); „მე ვარ ნათელი ქვეყნისა“ (იოანე 8:12); „აბრაამზე უწინარესი ვარ“ (იოანე 8:58); „მე ვარ აღდგომა და სიცოცხლე“ (იოანე 11:25); „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე 14:6). ქრისტეს სხვა განცხადებებიც გაუკეთებია, რომელიც ღვთის გმობაში ჩაეთვლებოდა, ის რომ უბრალოდ ადამიანი ყო-

ფილიყო. ქრისტეს ზოგიერთი განაცხადი მისი დროის რელიგიურმა წინამძღოლებმა სწორედ ღვთის გამოხად მიიჩნიეს (იოანე 10:33). მისთვის, როგორც ებრაელი წინასწარმეტყველისთვის, ცნობილია, რომ მხოლოდ ღმერთს შეუძლია ცოდვების მიტევება (იხ.: ყურანი 3:135), თუმცა ის ბევრ ადამიანს თავად მიუტევებს ცოდვებს (მარკოზი 2:1-12; ლუკა 7:36-50; იოანე 8:1-11). ის აცხადებდა, რომ იყო მსაჯული დიდი სამსჯავროს დღეს (მათე 7:21-23; 25:31-34). ღმერთი მხარს უჭერს ქრისტეს ყველა ამ საგანგებო მტკიცებას და ნებას რთავს, განახორციელოს თავისი მისია და აძლევს საშუალებას, რომ მოახდინოს ბევრი სასწაული.

4. მართლაც, სახარებაში იესოს არასოდეს უთქვამს, მე ვარ ღმერთიო. მას არ სურდა, ებრეელ ხალხს ეფიქრა, რომ ის ძირს უთხრიდა ღმერთის ერთადერთობას და თავს ღმერთად ასალებდა. იმ ფაქტმა, რომ ღმერთი ქრისტეში განკაცდა, გამოავლინა ღმერთი, როგორც მეფე-მსახური. ქრისტესთვის, როგორც მშვიდი და გულით მდაბალი ადამიანისთვის (მათე 11:29), არანაირი მნიშვნელობა არ ჰქონდა, რომ პირდაპირ მიენიშნებინა თავის ღვთიურ ბუნებაზე.
5. განკაცება (ანუ ღვთის თვითდამდაბლება ქრისტეში, ღმერთის ადამიანად გადაქცევა) სრულიად საპირისპიროა ადამიანის გაღმერთების (ანუ, ადამიანის ღმერთად გადაქცევა). ეს გვიმხელს კაცობრიობისადმი ღმერთის უსაზღვრო, თავდადებულ სიყვარულს, რომელმაც უბიძგა გადანყვეტილებისკენ, გამხდარიყო ერთ-ერთი ჩვენგანი. იმის გათვალისწინებით, რომ მან შეგვქმნა თავის ხატად (დაბადება 1:26,27), მისი მხრიდან ეს იყო თანმიმდევრული ნაბიჯი, გამხდარიყო ერთ-ერთი ჩვენგანი, რათა ჩვენ გადავერჩინეთ.

რატომ სჯერათ ქრისტიანებს იესო ქრისტეს ჯვარცმის?

1. ადამიანები, რომლებიც იესოს იცნობდნენ, მათ შორის, მისი დედა და უახლოესი მოწაფე, იოანე, მისი ჯვარცმის თვითმხილველები იყვნენ. ფაქტია, რომ ჯვარზე გაკრულმა იესომ, სანამ გარდაიცვლებოდა, დედამისს დააბარა, ეზრუნა თავის საყვარელ მოწაფეზე (იოანე 19:26,27).

2. ტრადიციული ისლამური ტრადიციის მიხედვით, იესოს მაგივრად ჯვარზე ვიდაც სხვა გაუკრავთ. ეს რწმენა მნიშვნელოვანწილად ეფუძნება ყურანის ერთ-ერთი ტექსტის ინტერპრეტაციას (ყურანი 4:157-159). ზოგი მუსლიმი სწავლული დაუპირისპირდა ამგვარ ინტერპრეტაციას და ალტერნატიული ინტერპრეტაცია შემოგვთავაზა. ყურანის სხვა ტექსტის მიხედვით, იესო ზეცად ამაღლებამდე მართლაც გარდაიცვალა (ყურანი 3:55; 5:117; 19:33).
3. მუსლიმი თეოლოგები, რომლებიც იზიარებენ ტრადიციულ ისლამურ სწავლებას იმის შესახებ, რომ ქრისტე არ იყო ჯვარცმული, აღიარებენ, რომ ეს სერიოზულ საკითხებს წამოჭრის. მაგალითად, რაზი განიხილავს ექვს კონტრარგუმენტს. ქვემოთ მოყვანილია ორი მათგანი:²⁷
 - თუ ვამბობთ, რომ ღმერთს შეეძლო ფარულად გარდაეცმნა ხილული რეალობა – როგორც მან გააკეთა, თუ მან იესოს მსგავსი ადამიანი შექმნა, რათა მის მაგივრად ჯვარს ეცვათ – მაშინ ჩვენ ვეღარ ვიქნებით დარწმუნებულნი იმაში, რასაც ვხედავთ.
 - განა ღვთის ასეთი ქმედება არ იქნებოდა, როგორც ებრაელი ხალხის, ისე იესოს მოწაფეების მოტყუების ტოლფასი?
4. ღმერთს არ დაუძალებია იესოსთვის, უდანაშაულო კაცისთვის, თავის თავზე აედო სასჯელი ჩვენი ცოდვებისათვის. იესომ თავისი ნებით, ჩვენდამი სიყვარულიდან გამომდინარე, შესწირა თავისი სიცოცხლე გამომსყიდველ მსხვერპლად (იოანე 15:13). იესო აღესრულა იმისათვის, რომ ღმერთს მიეტევებინა ჩვენი ცოდვები, იმგვარად, რომ არ შელახულიყო მისი სამართალი, რომელიც მოითხოვს ცოდვისათვის სიკვდილით დასჯას (დაბადება 2:16,17; გამოსვლა 34:7; რომაელთა მიმართ 6:23).
5. ღმერთმა გაამართლა იესო მისი სიკვდილის შემდეგ იმით, რომ მან აღადგინა ის მკვდრეთით. ამგვარად, მან არა მარტო დაამარცხა იესოს ხორციელი მტერი, არამედ დაამარცხა კაცობრიობის ნამდვილი მტრები – სიკვდილი, ცოდვა და ბროტება. იესოს აღსრულება და

27 იხ.: რაზის კომენტარი ყურანი 4:157-159-ის შესახებ მის ყურანის დიდ კომენტარში (Razi, *Great Commentary*), ტ..viii, გვ. 62, 63.

შემდგომ მკვდრეთით აღდგომა არის ღმერთის ძირითადი ატრიბუტების – ერთგულების, უზენაესობის, სამართალისა და სიყვარულის ხორცშესხმა.

6. მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ, ვიდრე ზეცად ამაღლდებოდა, ქრისტე ორმოცი დღის განმავლობაში თავის მოწაფეებს მოძღვრავდა (მოციქულთა საქმენი 1:3). მან აჩვენა თავის მოწაფეებს მის ხელ-ფეხზე არსებული ჯვარცმის ნაიარვეი (ლუკა 24:37-43; იოანე 20:24-29). მან ასევე აუხსნა მათ აუცილებლობა და მნიშვნელობა მისი სიკვდილისა, რომელიც წინასწარმეტყველებმა მის აღდგომასთან ერთად იწინასწარმეტყველეს (ლუკა 24:44-47; ესაია 53:4-12). მხოლოდ მისი აღსასრულითა და მკვდრეთით აღდგომით შეძლო ქრისტემ თავისი მისიის შესრულება, როგორც „მახცოვარმა ქვეყნისა“ (იოანე 4:42).

ასახავს კი დასავლეთის მორალური დაბრუნება ქრისტიანულ ღირებულებებს?

1. ქრისტიანულია ის ღირებულებები, რაც შეესაბამება სახარებაში აღწერილ ღვთის სასუფეველს: სამართლიანობა, სიყვარული, თავმდაბლობა, მშვიდობა, არაძალადობა, არადისკრიმინაცია, ადამიანის სიცოცხლის პატივისცემა, ზრუნვა უძლურებზე, განსაკუთრებით ბავშვებზე.
2. დასავლური კულტურის ზოგიერთ ასპექტს არაფერი აქვს საერთო იესო ქრისტეს მოძღვრებასთან (მაგ.: ათეიზმი, აბორტი, სქესობრივი აღვირაზსნილობა, ჰედონიზმი, ნარკოტიკები და თვითმკვლელობა). ყოველივე ეს გვიჩვენებს, რამდენად დაშორდა დასავლური საზოგადოება ქრისტიანულ მოძღვრებას.
3. დასავლური საზოგადოება არ არის ქრისტიანული საზოგადოება. უმეტეს დასავლურ ქვეყანაში ადამიანები, რომლებიც თავს ქრისტიანებად აცხადებენ, უმრავლესობას არ წარმოადგენენ და დიდი ალბათობით არც ისე თანმიმდევრული და ერთგული ქრისტიანები არიან. უფრო მეტიც, ზოგი ეკლესიის წინამძღოლი თავად არ ცხოვრობს ქრისტეს მოძღვრების შესაბამისად და სათანადოდ არ ასწავლის მას სხვებს.

ბიბლია (და არა ეკლესიის ხელმძღვანელობა) არის ქრისტიანული რწმენისა და ეთიკის ძირითადი საფუძველი.

4. დასავლეთის ქვეყნების უმეტესობას ახასიათებს ზედმეტად სეკულარული წყობა. იმ ქვეყნებშიც კი, სადაც ეს ასე არ არის, ეკლესია და სახელმწიფო რეალურად ერთმანეთისგან დამოუკიდებელია. ასეთი ვითარება არ არის იმაზე ცუდი, ვიდრე, როდესაც ეკლესია სარგებლობდა პოლიტიკური ძალაუფლებით, რასაც შედეგად მოჰყვა პოლიტიკური დევნა და სამხედრო ლაშქრობები, მათ შორის მუსლიმების წინააღმდეგ (მაგ.: ჯვაროსნული ლაშქრობები).
5. იესო არ ავალებს ქრისტიანებს ქრისტიანული საზოგადოების თავზე მოხვევას, არამედ ქრისტეს მიმდევრებს ცალკეული ადამიანებისა თუ საზოგადოებების შინაგანად გარდაქმნა სურთ. არ შეიძლება ქრისტიანთა გავლენის არასათანადოდ შეფასება, არც წარსულში და არც აწმყოში. მათ მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვით ისეთ სფეროებში, როგორიცაა: განათლება და ჯანდაცვა; უსახლკარო, მოხუცებულ და ღარიბ ადამიანთა დახმარების ინიციატივები; მონებით ვაჭრობის გაუქმება; სამართლიანი ვაჭრობის სასარგებლოდ არგუმენტების წამოყენება; მსოფლიოს განვითარებადი ქვეყნების ვალების გაუქმება; უსამართლობის, კორუფციის, ექსპლუატაციისა და ომის წინააღმდეგ ხმის ამაღლება.
6. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები როგორც დასავლური, ისე ისლამური საზოგადოებების შეფასებისას. დასავლური საზოგადოებები გარკვეულწილად ასახავს ქრისტიანული მოძღვრების ღირებულებებს (მაგ.: ტოლერანტობა, ადამიანთა უფლებები, თანასწორობა და დემოკრატია). მაგრამ ჩვენი ცოდვილი ბუნების გამო ჩვენ ხშირად არასწორად ვიყენებთ ამ ღირებულებებს და არ ვუკავშირებთ მათ საღვთო წყაროს.

რატომ უჭარან ქრისტიანები ბრმად მხარს ისრაელის მიერ პალესტინელი ხალხის შიშველობას?

1. ქრისტიანთა უმრავლესობა ცალსახად არ უჭერს მხარს ისრაელის სახელმწიფოს პოლიტიკას პალესტინელი ხალხის მიმართ და არც

ისრაელის თანამედროვე პოლიტიკურ სახელმწიფოს აიგივებს ბიბლიურ ისრაელთან. ძირითადად, მხარდაჭერას გამოხატავს ზოგიერთი ევანგელისტი ქრისტიანი, განსაკუთრებით, ამერიკის შეერთებულ შტატებში და ევროპაში. ქრისტიანთა უმეტესობა ცხოვრობს განვითარებად სამყაროში და არა დასავლურ ქვეყნებში.

2. ეს ქრისტიანები ისრაელს მხარს უჭერენ სამი ძირითადი მიზეზის გამო: პირველ რიგში, ისინი თანაუგრძნობენ ებრაელ ხალხს მეორე მსოფლიო ომის დროს მომხდარი ჰოლოკოსტის გამო, როდესაც მილიონობით ებრაელი და სხვა ეროვნების ადამიანი ნაცისტური რეჟიმის მსხვერპლი გახდა. მეორე: მათ მიაჩნიათ, რომ ღმერთმა „აღთქმული მიწა“ ისრაელს სამუდამოდ მიაწიჭა. და ბოლოს, ისინი შეიძლება დებინფორმირებულნი არიან იმის თაობაზე, რომ 1948 წელს ისრაელის სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას შედეგად მოჰყვა პალესტინელი ხალხის ტანჯვა.
3. „ქრისტიანი სიონისტები“ ისრაელისადმი თავიანთ მხარდაჭერაში ბიბლიით აპელირებენ, თუმცა, მათ თეოლოგიას თითქმის არაფერი აქვს საერთო ქრისტეს მოძღვრებასთან. იესომ იწინასწარმეტყველა თავისივე ხალხის მიერ მისი უარყოფის შედეგად იერუსალიმის დაცემა და ისრაელის ხალხის განდევნა; მას არ აღუთქვამს ებრაელთა დაბრუნება, არამც თუ მათი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა (ლუკა 21:20-24). რაც შეეხება ძველი აღთქმის თემებს აღთქმულ მიწასთან, რჩეულ ხალხსა და ტაძართან დაკავშირებით, ისინი გარკვეული დროის ვადებშია მოქცეული და მიუთითებს მესიის, იესო ქრისტეს მოსვლას, რომელმაც თავის მისიაში შეასრულა ღმრთის მიერ ისრაელისადმი მიცემული ყველა დანაპირები (იოანე 2:18,19; 2 კორინთელთა მიმართ 1:20).
4. ქრისტიანების მოვალეობაა, მიუხედავად იმისა, თუ რას გრძნობენ ან ფიქრობენ ისინი ისრაელთან დაკავშირებით, მიაღწიონ მშვიდობასა და სამართლიანობას იქ, სადაც კონფლიქტია. მათ უნდა გამოიჩინონ სოლიდარობა და მხარდაჭერა, როგორც პალესტინელი ხალხის მიმართ, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი უსახლკარო და ლტოლვილი მოსახლეობაა დედამიწის ზურგზე, ასევე ისრაელის იმ მშვიდობიანი მოსახლეობის მიმართ, რომელიც მიზანშია

აყვანილი. იესომ მკაფიოდ განუმარტა პეტრეს, რომ ძალადობას მხოლოდ მანკიერი წრისკენ მივყავართ: „რადგანაც ყველა, ვინც აიღებს მახვილს, მახვილითვე დაიღუპება“ (მათე 26:52).

5. ებრაელი წინასწარმეტყველები იყვნენ ძალიან კრიტიკულნი ისრაელიანების მიმართ, განსაკუთრებით, როდესაც ისინი არ დამორჩილნენ ღვთის ნებას და ავიწროვებდნენ მათ შორის მცხოვრებ არაისრაელიტ მოსახლეობას (მალაქია 3:5). დღეს ბევრი მამაცი ებრაელი აკრიტიკებს ისრაელს რიგითი პალესტინელების შევიწროებისთვის. ვინც არ უნდა უჭერდეს მხარს ისრაელს, მას არანაირი წვლილი არ შეაქვს ორ ხალხს შორის ურთიერთობის სამართლიანად და მშვიდობიანად დარეგულირების საქმეში.
6. ძალადობა წარმოშობს მეტ ძალადობას და მოაქვს ტანჯვა ყველასთვის (მათე 26:52). სამწუხაროდ, სწორედ ეს ხდება ახლო აღმოსავლეთის (არაბულ-ისრაელური) კონფლიქტის შემთხვევაში. საბედნიეროდ, სულ უფრო მეტი ებრაელი და პალესტინელი ემხრობა კონფლიქტის მშვიდობიანი და სამართლიანი გზით გადაჭრის იდეას. მათ უთუოდ სჭირდებათ ჩვენი მხარდაჭერა, რათა ერთ დღეს ებრაელმა და პალესტინელებმა ისარგებლონ თანაბარი უფლებებით ე.წ. წმინდა მიწაზე, და რაც უფრო მალე დადგება ეს დღე, მით უკეთესი.

ჩვენ, მუსლიმებს, გვწამს იესოსი, მაგრამ რატომ არ სწამთ ქრისტიანებს მუჰამედ წინასწარმეტყველის?

1. მუსლიმები იცავენ თავიანთ წმინდა წერილს, რომელიც მოუწოდებს მათ, იწამონ იესო ქრისტე, როგორც ღვთის მოციქული. ქრისტიანებიც იცავენ თავიანთ წმინდა წერილს, თუმცა მასში არაფერია ნათქვამი ისლამის წინასწარმეტყველებზე.
2. მუსლიმებს სწამთ ყურანის ქრისტე (ქრისტე, როგორც წინასწარმეტყველი) და არა სახარების ქრისტე (ჯვარცმული და აღმდგარი უფალი და მაცხოვარი). ამ თვალსაზრისით, ძალიან მნიშვნელოვანია ქრისტეს ყურანისეულ და ბიბლიურ პორტრეტებს შორის განსხვავება.

3. თუ წინასწარმეტყველი არის ადამიანი, რომელიც მოუწოდებს ხალხს ინამონ და თაყვანი სცენ ერთადერთ ღმერთს, მაშინ ზოგი ქრისტიანი მუჰამედს წინასწარმეტყველად მიიჩნევს. სხვები მას რელიგიურ და საზოგადოებრივ რეფორმატორად აღიქვამენ.
4. სახარების მთავარი ფიგურა არის იესო ქრისტე თავისი მხსნელი მისიით, რომელიც მან აღსრულებითა და მკვდრეთით აღდგომით განახორციელა. ის ფაქტი, რომ ისლამი არ აღიარებს იესოს, როგორც „წუთისოფლის მხსნელს“ (იოანე 4:42), ხსნის, თუ რატომ არ აღიარებენ ქრისტიანები მუჰამედს წინასწარმეტყველად.
5. მუსლიმებს სწამთ, რომ მუჰამედი იყო ღვთის უკანასკნელი წინასწარმეტყველი, რადგან მან ღვთის გამოცხადება დაასრულა (ყურანი 33:40). ეს არგუმენტი მართებულია ქრისტიანებთან მიმართებითაც. მათ სწამთ, რომ სწორედ იესომ სრულად გამოავლინა, თუ ვინ არის ღმერთი (მათე 21:33-45).
6. ქრისტიანები პატივისცემას გამოხატავენ ისლამის წინასწარმეტყველისა და მუსლიმი თემის მიმართ – ეს არის ის მცირედი, რაც თოითოეულმა ქრისტიანმა უნდა გააკეთოს, რათა დაიცვას იესო ქრისტეს მოძღვრება. ქრისტიანებს შეუძლიათ და უნდა აღიარონ და დააფასონ ისლამური სწავლების პოზიტიური ასპექტები, აგრეთვე, ის მორალური თვისებები და ღვთისმოშიშობა, რაც ბევრი მუსლიმის ცხოვრებას ახასიათებს.

კითხვები მსჯელობისათვის

- ამ პარაგრაფში მოყვანილი კითხვებიდან რომელიმე თუ უკითხავს თქვენთვის რომელიმე თქვენს მუსლიმ მეგობარს ან თანამშრომელს?
- რა შეიძლება გააკეთოთ იმისათვის, რომ უკეთ მოემზადოთ ასეთ რეალურ კითხვებზე პასუხის გასაცემად?
- გემოთ მოყვანილი პასუხების უმრავლესობა ბიბლიის ტექსტს ეფუძნება. თუ არის რაიმე საკითხი, რაც თქვენგან ბიბლიის უფრო საფუძვლიან ცოდნას მოითხოვს?
- როგორ მოიძიონ თქვენმა მუსლიმმა მეგობრებმა ბიბლია მათთვის გასაგებ ენაზე?

12 კითხვები, რომელსაც ქრისტიანები ხშირად სვამენ ისლამთან დაკავშირებით

ბევრი მუსლიმი არის ქრისტიანებისთვის უცნობი ქვეყნებისა თუ კულტურის წარმომადგენელი. ისლამისა და მუსლიმების შესახებ ქრისტიანთა ცოდნა ხშირ შემთხვევაში ზედაპირულია და ეფუძნება მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით გავრცელებულ ცნობებს. ცხადია, რომ მედია ხშირ შემთხვევაში აშუქებს ცალკეულ (ზოგჯერ ტრაგიკულ) მოვლენებს, რომელიც არ ასახავს ჩვეულებრივი მუსლიმი ხალხის ცხოვრებას. ქვემოთ მოყვანილია რვა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი კითხვა იმ კითხვებს შორის, რომელსაც ქრისტიანები (და სხვა ადამიანები) ისლამის შესახებ სვამენ.

ქრისტიანებსა და მუსლიმებს ერთი და იმავე ღმერთის სწამთ?

1. ძნელია ამ კითხვაზე მარტივი და პირდაპირი პასუხის გაცემა, რადგან ქრისტიანებისა და მუსლიმების სარწმუნოების აღსარების ფორმები განსხვავდება. ამასთან, ერთ ქრისტიანს შეიძლება სხვა წარმოდგენა ჰქონდეს ღმერთზე, მეორეს კი – სულ სხვა. ანალოგიური სიტუაციაა მუსლიმებშიც.
2. ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა უფრო მარტივი იქნება, თუ ისევ წმინდა წერილს დავუბრუნდებით და კითხვას შემდეგნაირად დავსვამთ: არის თუ არა ყურანში და ბიბლიაში მოყვანილი ღმერთი ერთი და იგივე? სწორი და ამომწურავი პასუხის მისაღებად უნდა გადავავლოთ თვალი ქრისტიანულ და ისლამურ წმინდა წერილებში მოცემულ ღმერთის ატრიბუტებს და შევადაროთ ისინი ერთმანეთს.
3. ალაჰი არ არის ისლამური ღმერთი. ეს უბრალოდ არის სიტყვა, რომელიც არაბულად ღმერთს აღნიშნავს. ეს სიტყვა გვხვდება როგორც ყურანში, ისე ბიბლიის არაბულ თარგმანებში. არაბულად მოსაუბრე

ქრისტიანები ღმერთს მიმართავენ და ეთაყვანებიან მას, როგორც ალაჰს, ისე, როგორც ამას ყოველთვის აკეთებდნენ.

4. ისლამში არსებული ღმერთის შესამკობელი 99 სახელი (ან თვისება) შეიძლება ყველა მომდინარეობდეს ბიბლიიდან (ძველი და ახალი აღთქმიდან). მუსლიმი განმმარტებლების მიერ მათი ინტერპრეტაცია მნიშვნელოვნად ემთხვევა მათ მნიშვნელობას ებრაულ და ქრისტიანულ ტრადიციებში.
5. წმინდა სამება არ არის მკაფიოდ გამოვლენილი ძველ აღთქმაში. მიუხედავად ამისა, ქრისტემდე პერიოდში ყველა მორწმუნე (აბრაამი, მოსე, დავითი და მრავალი სხვა) უთუოდ ეთაყვანებოდა იმავე ღმერთს, როგორც „ქრისტიან“ ღმერთს (ანუ სამსახოვან ღმერთს). აბრაამის, ისააკისა და იაკობის ღმერთი იგივეა, რაც ღმერთი და იესო ქრისტეს მამა. რაც შეეხება იუდეველ მორწმუნეებს, ეთაყვანებიან ისინი დღეს იმავე ღმერთს, რომელსაც ქრისტიანები?
6. ახალ აღთქმაში გამოცხადებული ღმერთი, როგორც მამა, ძე და სულიწმიდა, არსად არ გვხვდება ყურანში (რომელიც უარყოფს ღმერთი-მარიამი-იესოს ტრიადას). მუსლიმი სწავლულები და ლიდერები ტრადიციულად უარყოფენ ბიბლიური სამების დოგმატს, რომელიც, მათი აზრით, შეუსაბამოა ღმერთის ერთარსობის, ერთობის პრინციპთან.
7. ძალიან მნიშვნელოვანია ქრისტიანობასა და ისლამში ღმერთის შესამკობელი სახელებისა და მათი მნიშვნელობების თანხვედრა. სავარაუდოდ, ეს შეიძლება ნიშნავდეს, რომ ყურანში ნახსენები ღმერთი გულისხმობს იმავე ღმერთს, რაც ბიბლიაშია. თუმცა, ის არ არის ცნობილი ისლამში ისე, როგორც მან გამოავლინა თავი იესო ქრისტეში, კერძოდ, როგორც მოსიყვარულე და მსხნელი ღმერთი. მოკლედ რომ ვთქვათ, ამ რთულ კითხვებზე არ არსებობს მარტივი (კი ან არა) პასუხი. ალბათ, ამ კრიტიკულ კითხვაზე შესაფერისი პასუხი ორივეა, დადებითიც და უარყოფითიც: კი - თუ დავაკვირდებით მსგავსებებს და არა - თუ გავითვალისწინებთ ღმერთის შესახებ ქრისტიანულ და ისლამურ წარმოდგენებს შორის განსხვავებებს.

ჰჰირდაბა ისლამი მუსლიმებს ცოდვათა მიტავებასა და მარადიულ სიცოცხლეს?

1. ქრისტიანობაში არსებული განსხვავებული თეოლოგიური სწავლების მსგავსად, ისლამშიც გვხვდება თეოლოგიური აზროვნების სხვადასხვა მიმდინარეობა (არსებობს სხვადასხვა წარმოდგენა იმაზე, თუ როგორ შეიძლება ცოდვებისაგან განთავისუფლება და სამოთხეში მოხვედრა). ყველა მუსლიმს სწამს, რომ „კეთილი საქმენი აქარწყლებს სიავეთ“ (ყურანი 11:114), თუმცა, საყოველთაო აზრის მიუხედავად, კეთილი საქმე ხსნაში გადამწყვეტ როლს როდი თამაშობს. ადამიანს, პირველ რიგში, უნდა სწამდეს ღმერთის და მისი უკანასკნელი მოციქულის (მუჰამედის). ისლამის მიხედვით, ღმერთი მიუტევებს მუსლიმებს მონანიებულ ცოდვებს, თუ ისინი გულით მოინანიებენ მათ. მაგრამ, მიუტევებს კი ღმერთი მოუნანიებელ ცოდვებს ან ისეთ ცოდვებს, რომელთა გამოსწორება კეთილი საქმეებით შეუძლებელია? ამ კითხვაზე სამი პასუხი არსებობს, რომელიც გამომდინარეობს ისლამში არსებული ხსნის სხვადასხვა კონცეფციიდან.
2. ისლამის დომინანტური თეოლოგიური სკოლა, აშარიზმი, ღმერთის მთავარ ატრიბუტად მის უზენაესობას, სუვერენულობას მიიჩნევს. ამ სკოლის მიხედვით (რომელსაც აგრეთვე სუნიტურ სკოლასაც უწოდებენ სუნიტ მუსლიმებში მისი ფართოდ გავრცელების გამო) ერთადერთი ცოდვა, რომელსაც ღმერთი ადამიანს არასოდეს მიუტევებს (ვიდრე ის არ მოინანიებს და არ გამოისყიდის ამ ცოდვას), არის შირქი – ერთი ღმერთის თაყვანისცემაში სხვა ღვთაებების ჩაზიარება, ანუ, პოლითეიზმი (ყურანი 4:48). რადგან მუსლიმები ეთაყვანებიან მხოლოდ ერთ ღმერთს (ისინი არ ეთაყვანებიან მუჰამედს, ის მხოლოდ ღმერთის მოციქულია), ისინი ბოლოს სამოთხეში მოხვდებიან. თუმცა, თუ ღმერთმა გადაწყვიტა, არ მიუტევოს მათ სხვა ცოდვები (რომლებიც ექვემდებარება მიტევებას), ისინი ჯერ ჯოჯოხეთში მოხვდებიან. მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოიხდინას სასჯელს ჩადენილი ცოდვებისათვის, ისინი ჯოჯოხეთიდან გამოვლენ და წავლენ სამოთხეში.
3. ისლამური მართლსარწმუნოების მეორე წარმომადგენელი არის მუთაზილისტური სკოლა, რომელიც ღმერთის მთავარ ატრიბუტად

მის სამართლიანობას მიიჩნევს. მუთაზილისტური სწავლების მიხედვით, პოლითეიზმი არ არის ერთადერთი მიუტევებელი ცოდვა. სხვა მიუტევებელი ცოდვა ალ-ქაბა'ირის (*al-kaba'ir*) სახელით არის ცნობილი (ყურანი 4:31). ჩვენთვის ცნობილია მხოლოდ ზოგიერთი მათგანი (მაგ.: მკვლელობა, სარწმუნოებიდან განდგომა, ღალატი, სიცრუე, გულთმისნობა, ცრუ ჩვენების მიცემა, მშობლის ურჩობა), თუმცა, არსებობს სხვა მძიმე ცოდვებიც, რომელიც ჩვენთვის უცნობია. რეალურად, ნებისმიერი ცოდვა შეიძლება მძიმე ცოდვა იყოს. ერთი მძიმე ცოდვის ჩადენისა და მისი მოუნანიებლობის გამო ადამიანი ჯოჯოხეთში აღმოჩნდება. მუსლიმები, რომლებიც ჯოჯოხეთში მოხვდებიან, სამუდამოდ დარჩებიან იქ არამუსლიმებთან ერთად და მათი სასჯელის სიმძიმე ჩადენილი ცოდვის პროპორციული იქნება.

4. სუფიზმი, ანუ, ისლამური მისტიციზმი, აშარიზმსა და მუთალიზმისგან განსხვავებულ ხედვას გვთავაზობს. მუსლიმი მისტიკოსებისთვის ღვთის მთავარი ატრიბუტი მისი მონყალებაა. მათი მტკიცებით, ღვთის მონყალება შეუთავსებელია მარადიულ სასჯელთან, როგორც მუსლიმებისთვის, ისე არამუსლიმებისთვის. ისინი ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ ყურანის სწავლების მიხედვით, მონყალე და მიმტევებელი ღმერთი „ყველა ცოდვას“ პატიობს (ყურანი 39:53). იბნ არაბის მიხედვით (638/1240 წ.), განკითხვის დღეს მორწმუნე მუსლიმები პირდაპირ სამოთხეში მოხვდებიან, ხოლო დანარჩენი მუსლიმები და სხვა მონოთეისტური რელიგიის წარმომადგენლები (კერძოდ, ებრაელები და ქრისტიანები), სამოთხეში მოხვედრამდე გარკვეული პერიოდის განმავლობაში ჯოჯოხეთში იქნებიან. საბოლოოდ, ღმერთი მიუტევებს ცოდვებს ყველა ადამიანს და სასჯელი აღარ იარსებებს. ჯოჯოხეთი კი არ განადგურდება, მაგრამ იქ აღარ იქნება ადამიანების ტანჯვის ადგილი.

5. ქრისტიანებს დიდად არ უნდა უკვირდეთ მუსლიმ სწავლულთა ასეთ აზრთა სხვადასხვაობა ადამიანის ხსნისა და გადარჩენის საკითხზე. აზრთა სხვადასხვაობა ქრისტიანობაშიც არსებობს. ბიბლიის მსგავსად, ყურანიც ამ საკითხის, ისევე როგორც ბევრი სხვა საკითხის, სხვადასხვა ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. ქრისტიანებსაც აქვთ განსხვავებული აზრი ქრისტიანთა და სხვა აღმსარებლობის, ან ურწმუნო ადამიანთა ხსნის საკითხზე.

განსხვავებები ისლამის ხსნის თეოლოგიაში			
	აშარიზმი	მუთაზილიზმი	სუფიზმი
ღმერთის უმნიშვნელო-ვანესი ატრიბუტები	უზენაესობა	სამართლიანობა	მონყალება
მიუტევებელი ცოდვა (გარდა იმ შემთხვევისა, თუ ადამიანი მოინანიებს მას)	<i>შირეჟი</i> , ღმერთის თანაზიარის თაყვანისცემა, პოლითეიზმი.	მკვლელობა, სარწმუნოებიდან განდგომა, სიცრუე, გულთმისნობა, ცრუ ჩვენების მიცემა, მშობლის ურჩობა და ბევრი სხვა.	არც ერთი
მიტევება და დასჯა	მუსლიმი, რომელსაც არა აქვს ჩადენილი <i>შირეჟი</i> , ხვდება სამოთხეში, თუმცა ყველა იქ პირდაპირ არ მოხვდება. თუ ღმერთი გადაწყვეტს, არ მიუტევოს ადამიანს მისატევებელი ცოდვები, ის ჯერ ჯოჯოხეთში მოხვდება, ხოლო სასჯელის მოხდის შემდეგ სამოთხეში გადავა.	მუსლიმი, რომელსაც არა აქვს ჩადენილი დიდი ცოდვა (ან აქვს, მაგრამ მოინანია ის), ხვდება სამოთხეში. ერთი მძიმე ცოდვის ჩადენისა და მისი არმოინანიების გამო ადამიანი ჯოჯოხეთში ხვდება. მუსლიმი, რომელიც ჯოჯოხეთში ხვდება, სამუდამოდ რჩება იქ არამუსლიმებთან ერთად.	ღვთისმოშიში მუსლიმები პირდაპირ სამოთხეში ხვდებიან, სხვა მუსლიმები და მონოთეისტური რელიგიის წარმომადგენლები სამოთხეში მოხვედრამდე გარკვეულ პერიოდს ჯოჯოხეთში ატარებენ. საბოლოოდ ღმერთი მიუტევებს ყველას და სასჯელი აღარ იარსებებს.

აქვთ მუსლიმებს სამოთხეში მოხვედრის გარანტია?

იმის გათვალისწინებით, რომ სამოთხეში მოხვედრა დამოკიდებულია ღმერთის მიერ ადამიანთა ცოდვების მიტევებაზე, ეს კითხვა უკავშირდება წინა შეკითხვას: *სთავაზობს თუ არა ისლამი მუსლიმებს ცოდვათა მიტევებასა და მარადიულ სიცოცხლეს?* ამიტომ, ბევრ მუსლიმს სჯერა, რომ შეიძლება ჰქონდეს და აქვს კიდევაც საიქიო ცხოვრებაში ბედნიერი ცხოვრების გარანტია.

1. მუსლიმებს, რომლებიც შეგნებულად ან უნებლიედ აშარის/სუნიტური სკოლის მიმდევრები გახდნენ, ეჭვი არ ეპარებათ მარადიულ ბედისწერასთან დაკავშირებით. მათ სჯერათ, რომ მხოლოდ მუსლიმებს აქვთ სამოთხეში მოხვედრის გარანტია, რადგან მათ სწამთ ერთარსება და ერთადერთი ღმერთის. ქრისტიანებისგან განსხვავებით, რომელთა წმინდა სამების დოქტრინა ერთგვარად ასუსტებს მათ მონოთეისტურ რწმენას, მუსლიმები სხვა რაიმე დოქტრინით ეჭვქვეშ არ აყენებენ ღმერთის ერთობას.
2. თუმცა, ეს გარანტია არ გამორიცხავს იმის ალბათობას, რომ ადამიანს შეიძლება მოუწიოს ჯოჯოხეთში ცოდვების გამოსყიდვა, თუკი ღმერთი გადაწყვეტს, არ მიუტევოს ისინი. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მუსლიმებს არა აქვთ იმის გარანტია, რომ საბოლოო განაჩენის გამოტანის შემდეგ პირდაპირ და დაუყოვნებლივ სამოთხეში მოხვდებიან. ეს ყველაფერი ღმერთის ერთპიროვნულ გადაწყვეტილებაზეა დამოკიდებული, აპატიებს თუ არა მათ მოუწიებელ ცოდვებს.
3. მუთაზილისტური სკოლის მიმდევრები გამორიცხავენ იმის ალბათობას, რომ ვინმეს, მათ შორის მუსლიმებს, შეიძლება ჰქონდეთ სამოთხეში მოხვედრის გარანტია. მიზეზი ის არის, რომ არავის შეუძლია დანამდვილებით იმის თქმა, რომ არა აქვს ჩადენილი მძიმე ცოდვა, ან, თუ აქვს ჩადენილი, რომ ნამდვილად გულწრფელად მოინანია ეს ცოდვა. ამის შესახებ მხოლოდ ღმერთმა იცის და ის მუსლიმებს განკითხვის დღემდე არ გაუმხელს ამ ინფორმაციას.

4. მისტიკური მუსლიმების (სუფიზმის მიმდევრების) მიზანია უზენაეს ღმერთთან ერთარსებად შერწყმა და არა სამოთხეში მოხვედრა. ამ მიზანს ისინი სულიერი მოგზაურობის ბოლო სტადიაზე აღწევენ. მიჩნეულია, რომ წმინდანებმა (და წინასწარმეტყველებმა) უკვე მი-აღწიეს ამ სტადიას, ხოლო რიგით მუსლიმებს ანუ მათ, ვინც ახლა დაიწყო ეს მოგზაურობა ღმერთთან თავბას (*tawba*), ანუ, მონანიების გზით, ჯერ ამ ეტაპისთვის არ მიუღწევიათ (სუფიზმში ეს აღიქმება, როგორც ღმერთში გარდასახვა).
5. ძირითადი მიმდინარეობის მუსლიმები კადნიერებად მიიჩნევენ იმას, რომ ადამიანი ზოგადად ფიქრობს, რომ სამოთხეში ყოველგვარი სასტელის გარეშე მოხვდება. ასეთი შინაგანი დარწმუნებულობა, მათი აზრით, ძირს უთხრის ღმერთის ერთპიროვნულ გადაწყვეტილებას, განაჩენს, ასახავს შეუსაბამო სულიერ ქედმაღლობას და იწვევს თვითკმაყოფილებასა და ზნეობრივ თავაშვებულობას. ცნობილი წი-ნასწარმეტყველური გამონათქვამის მიხედვით, მორწმუნეს უნდა ახა-სიათებდეს როგორც ღვთის წყალობის იმედი, ისე მისი განაჩენის შიში.²⁸

ხოვ არ არის ისლამური სისხლის სამართლის კოდექსი ზედმეტად მკაცრი?

1. მოსეს რჯულთან შედარებით, ისლამური სისხლის სამართლის კო-დექსი შედარებით ლმობიერია. ისლამური კანონი ითვალისწინებს სიკვდილით დასჯას სამი დანაშაულისთვის: მკვლელობა, სარწმუ-ნოებისაგან განდგომა და მრუშობა, ღალატი (ჩადენილი ქორწინებაში მყოფი ადამიანების მიერ).²⁹ მაშინ, როცა მოსეს რჯული ითვალის-წინებს სიკვდილით დასჯას ამ და სხვა შემთხვევებშიც.³⁰

²⁸ იბნ მაჯაჰი, ზუჰდ (Ibn Majah, *zuhd*) [ასკეტიზმი] 31.

²⁹ ბუხარი, დიათ (Bukhari, *diyath*) [ფულადი კომპენსაცია დაღვრილი სისხლის სანაცვლოდ] 6.

³⁰ მაგ.: მკვლელობა (ლევ. 24:17), კერპთაყვანისმცემლობა (გამ. 22:20), ღვთის გმობა (ლევ. 24:16), ღალატი (ლევ. 20:10), უწესრიგო სქესობრივი კავშირი (ლევ. 20:11-14), ადამიანის გატაცება (გამ. 21:16), მშობელთა წყევლა (ლევ. 20:9), ჯადოქრობა (გამ. 22:18), პირუტყვთან კავშირის დამყარება (გამ. 22:19).

2. ისლამურ კანონში გვხვდება ფიზიკური დასჯა, მაგალითად, ქურდობისთვის გათვალისწინებულია ხელის მოკვეთა (ყურანი 5:38) და ცემა გათხოვილი ქალის ცილისწამებისთვის, ანუ, სექსუალურ აღვირახსნილობაში უსამართლოდ დადანაშაულებისთვის (ყურანი 24:4). თორაშიც არის ცემა ქალის ცილისწამებისათვის (მეორე რჯული) და ერთ შემთხვევაში ხელის მოკვეთაც (მეორე რჯული 25:11,12).
3. ისლამური კანონის მიხედვით, მსხვერპლს ან მის ოჯახს შეუძლია დამნაშავის პატიება. ამ შემთხვევაში კანონიერი სასჯელი გაუქმდება, მაშინაც კი, თუ საქმე მკვლელობას ეხება (ყურანი 5:45). მუსლიმი სწავლულები განარჩევენ ღმერთისა და ადამიანის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულს. თუ დანაშაული ჩადენილია ღმერთის წინააღმდეგ (მაგ.: სარწმუნოებისაგან განდგომა, ღალატი) და დამნაშავე მოინანიებს მას, ბევრი სწავლული მიიჩნევს, რომ ის არ უნდა დაისაჯოს.
4. ისტორიულად, დასავლური ქვეყნების სისხლის სამართლის კოდექსი არც თუ ისე განსხვავდებოდა ისლამური კოდექსისაგან (მაგ.: სიკვდილით დასჯასთან ან ღვთის გმობასთან დაკავშირებული დებულებები). ბევრი მუსლიმი მიიჩნევს, რომ ამ ქვეყნების სისხლის სამართლის კოდექსის ბოლოდროინდელი შერბილება ძალადობისა და დანაშაულის გაზრდის, სექსუალური აღვირახსნილობისა და ათეიზმის მიზეზი ხდება. ისინი შიშობენ, რომ ისლამური სისხლის სამართლის შეცვლის შემთხვევაში იგივე ვითარება შეიძლება შეიქმნას ისლამურ ქვეყნებშიც.
5. ბევრი მუსლიმი რეფორმატორი და ადამიანის უფლებათა დამცველი მომხრეა იმისა, რომ მოხდეს ისლამური სისხლის სამართლის კოდექსის გადასინჯვა და სადაც საჭიროა, შეცლა, რათა ის უკეთ პასუხობდეს თანამედროვე სამყაროს რეალობას. ისინი ამტკიცებენ, რომ კოდექსი არ ხორციელდება მთელი თავისი სიმკაცრით, და მისი აღსრულების შემთხვევაშიც, ის ხშირად ემსახურება რელიგიურ თუ პოლიტიკურ ლიდერთა საეჭვო ინტერესებს.

განა ისლამი არ ავიწროებს ქალებს?

1. ზოგი მუსლიმი, შეიძლება ბევრიც, ჩაგრავს ქალს, თუმცა მხოლოდ ისინი როდი აკეთებენ ამას. ბევრი ადამიანი (მათ შორის ქრისტიანი ან სხვა აღმსარებლობის ადამიანი, ან თუნდაც ათეისტი) იმავეს სჩადის. მანდილოსნის ჩაგვრა ადამიანური ცოდვის სამწუხარო გამოვლინებაა, რომელიც საყოველთაო ხასიათს ატარებს.
2. ისლამურ საზოგადოებაში ქალის დაჩაგვრა არ ასახავს საღ ისლამურ სწავლებას. ისლამში, ისევე როგორც სხვა რელიგიაში, მამაკაცი ხშირად არასწორად აღიქვამს წმინდა წერილს და იყენებს მას თავის სასარგებლოდ.
3. ისლამური საზოგადოების ბევრი კულტურული ნიშან-თვისება არ გამოდინარეობს ისლამური წმინდა წერილიდან (მაგ.: ქალის სხეულის მთლიანად დაფარვა; ქალის წინადაცვეთა, ქალიშვილის მკვლელობა ოჯახის ღირსების დასაცავად). ქალის შევიწროება უთუოდ საზოგადოებრივი ბოროტებაა და არა ისლამური პრაქტიკა.
4. ქალებს დასავლურ ქვეყნებშიც არასათანადოდ ექცევიან. მათი ექსპლუატაცია სხვადასხვა ფორმას იძენს (მაგ.: ოჯახური ძალადობა, პროსტიტუცია, უკანონო ვაჭრობა (ტრეფიკინგი), ან როდესაც მათ მხოლოდ სექსუალურ ობიექტად განიხილავენ. განა ეს ქრისტიანობის ბრალია?
5. პირდაპირი მნიშვნელობით გაგებული ყურანის ზოგიერთი ტექსტი ქალის მიმართ დისკრიმინაციულ ხასიათს ატარებს (ყურანი 2:282; 4:11; 5:5).³¹ არ შეიძლება ამ ტექსტების არასათანადოდ შეფასება. ყურანი ხაზგასმით აღნიშნავს მამაკაცისა და ქალის თანასწორობას ღმერთისა და კანონის წინაშე (ყურანი 4:1; 33:35, 73; 5:38; 24:2). მათ ერთნაირი ბუნება აქვთ და თანასწორი ურთიერთობებით სარგებლობენ (ყურანი 2:187; 3:195; 9:71; 30:21).
6. ისლამში მრავალცოლიანობა ნებადართულია, თუმცა არ არის

31 თუ ქმარი ცოლის „პატიოსნებაში“ ეჭვს შეიტანს, მას უფლება აქვს, გამოიყენოს პროცედურა, რომელიც არ გამორიცხავს მის ცემას (ყურანი 4:34).

რეკომენდებული. მუსლიმ მამაკაცს შეუძლია ოთხი ცოლის შერთვა, თუმცა იმ პირობით, რომ არც ერთი მათგანი არ იქნება დისკრიმინირებული (ყურანი 4:3). ამ პირობის დაცვა პრაქტიკულად შეუძლებელია (ყურანი 4:129). ბევრი მამაკაცი მრავალცოლიანობას ბოროტად იყენებს საკუთარი გულისთქმისა და ანგარების დასაფარად. გასაკვირი არ არის, რომ ზოგიერთ მუსლიმურ ქვეყანაში (მაგ.: ტუნისი, თურქეთი) მრავალცოლიანობა კანონით აიკრძალა.

7. ბიბლიაშიც გვხვდება ტექსტი, რომელიც, კონტექსტიდან თუ იქნება ამოღებული, თითქოსდა ქალის მიმართ უსამართლო დამოკიდებულებას ასახავს (ეკლესიასტე 7:26–28; 1 კორინთ. 11:7–10; 1 ტიმოთე 2: 11–14). მრავალცოლიანობას რაც შეეხება, ზოგიერთ წინასწარმეტყველს რამდენიმე ცოლი ჰყავდა (მაგ.: აბრაამი, დავითი, სოლომონი). ქრისტიანული გადასახედიდან, ძველი აღთქმის პერიოდში პოლიგამია (ისევე, როგორც გაყრა) მიჩნეული იყო ნაკლებად საშიშ ბოროტებად (მაგ.: ქალის უფლებების დაცვის მიზნით, რომელსაც, გაყრის შემთხვევაში ჩამოერთმეოდა ყველა უფლება; ან პროსტიტუციის გავრცელების თავიდან ასაცილებლად).
8. ბევრი მუსლიმი აქტივისტი ქალი (ისევე, როგორც მამაკაცი) უწყობს ხელს გენდერულ თანასწორობას ისლამურ სამყაროში. ისინი ისლამურ ტრადიციაში ნახულობენ იმის რესურსს, რომ ეჭვქვეშ დააყენონ და შეეწინააღმდეგონ მუსლიმურ საზოგადოებაში არსებულ მიკერძოებულ დამოკიდებულებასა და არასწორ პრაქტიკას.

არის თუ არა ისლამი ძალადობრივი რელიგია?

1. სიტყვა ჯიჰადი ბრძოლას ნიშნავს. ეს გულისხმობს საკუთარი თავის ღმერთისთვის მიძღვნას, შეწირვას (ყურანი 61:11, 12). ეს მოიცავს მცდელობას, დაემორჩილო ღმერთს ყველაფრით, რაც გაგაჩნია და, საჭიროების შემთხვევაში, მონამეობრივი სიკვდილით მოკვდე კიდევ ღმერთისთვის. ამრიგად, ჯიჰადი არ არის მხოლოდ ომის წარმოება, არამედ სულიერი ბრძოლაცაა.³²

32 თირმიზში, ფადა'ილ ელ-ჯიჰად (Tirmidhi, *fada'il al-jihad*) [ჯიჰადის დადებითი მხარეები] 2: მოჯაჰედი (The *mujahid*)(მებრძოლი), ის, ვინც იბრძვის საკუთარი სულის წინააღმდეგ.

2. ძალადობა ძალის გამოყენების უკანონო ფორმაა. ისლამური კანონი მკაცრად არეგულირებს ძალის გამოყენებას, რათა ის ძალადობაში არ გადაიზარდოს. ამრიგად, ჯიჰადი გულისხმობს საომარ მოქმედებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც მუსლიმებს თავს ესხმიან ან მათ ხელი ეშლის რელიგიური მოვალეობების შესრულებაში.
3. თავისი სამხედრო ფორმით ჯიჰადი უნდა შეესაბამებოდეს მკაცრად დადგენილ წესებს (მაგ.: არასამხედრო პირების სიცოცხლის დაცვა). ის გარკვეულწილად შეესატყვისება ქრისტიანულ „სამართლიან ომს“. თვითმკვლელი-ტერორისტების ოპერაციები არაერთგვაროვან რეაქციას იწვევს მუსლიმებში და კამათის მიზეზი ხდება. მუსლიმ სწავლულთა უმრავლესობა მათ გმობს, რადგან ისინი ხშირად უდანაშაულო ადამიანთა სიკვდილის მიზეზი ხდებიან. იქიდან გამომდინარე, რომ თვითმკვლელობა საკუთარი სიცოცხლის ხელყოფაა, ის მკვლელობას უთანაბრდება და, შესაბამისად, მკაცრად აკრძალულია ისლამში.
4. შეცდომაში შეყვანილი მუსლიმები, რომლებიც მხარს უჭერენ ან ჩართულნი არიან ამ ძალადობაში, არცთუ ისე ბევრია. ისინი არ წარმოადგენენ მუსლიმთა ძირითად მიმდინარეობას. ამ ძალადობის მსხვერპლი, უპირველეს ყოვლისა, თავად მუსლიმებია და, აგრეთვე, ისლამიც, რომელიც ტერორიზმის გამო ცუდ რეპუტაციას იძენს საზოგადოებასა და პრესაში.
5. მუსლიმი ექსტრემისტები, რომლებიც ისლამურ წმინდა წერილს საკუთარი იდეოლოგიის გასამართლებლად იყენებენ, რეალური პრობლემების გადაჭრის არასწორ გზას გვთავაზობენ. მუსლიმი საზოგადოება სერიოზული გამოწვევების წინაშე დგას (საგანმანათლებლო, სოციალური, პოლიტიკური თუ ეკონომიკური). ექსტრემიზმთან ბრძოლა ამ საკითხების გადაჭრას მოითხოვს.
6. ბევრი თანამედროვე მუსლიმი ჯიჰადს აღიქვამს სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური რეფორმის თვალსაზრისით, რაც მუსლიმ საზოგადოებაში არსებული მანკიერებების (კორუფცია, უმეცრება, ექსპლუატაცია და სიღარიბე) აღმოფხვრას ისახავს მიზნად.
7. ძალადობას ბევრ თემსა თუ ქვეყანაში ვაწყდებით. მნიშვნელოვანია, ქრისტიანებმა გააცნობიერონ, რომ არ არიან უმნიშვნელონი და ჰკითხონ

საკუთარ თავს, რა შეუძლიათ გააკეთონ იმისათვის, რომ წვლილი შეიტანონ უსამართლობის შემცირებაში. ამ უკანასკნელ ფაქტორს ხშირად იყენებენ ძალადობის გასამართლებლად, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საზღვარგარეთ.

რატომ არიან ისლამური ქვეყნები ღარიბი, ავტორიტარული და ნაკლებად განვითარებული?

1. ყველა ისლამური ქვეყანა არ არის ღარიბი, ავტორიტარული და ნაკლებად განვითარებული. არსებობენ საკმაოდ კარგად განვითარებული და მდიდარი ქვეყნები (მაგ.: სპარსეთის ყურის სახელმწიფოები). ისლამური სოლიდარობა მოითხოვს, რომ ამ ქვეყნებმა დააბანდონ თავიანთი ნავთობ-დოლარები განვითარებად ისლამურ ქვეყნებში და არა დასავლურ ბანკებსა თუ კორპორაციებში. მათ შეუძლიათ მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა ბევრი მუსლიმის ცხოვრების გაუმჯობესების საქმეში.
2. სიღარიბე და სუსტი განვითარება შეიძლება იყოს ან არ იყოს კავშირში კონკრეტულ რელიგიასთან ან ამ რელიგიის წესების კონტექსტის მიხედვით შეცვლასთან. ბევრი ღარიბი და განვითარებადი ქვეყანა, რომელიც მსგავსი პრობლემების წინაშე დგას, სულაც არ არის ისლამური, არამედ მეტწილად ქრისტიანულია (მაგ.: ჰაიტი, ფილიპინები და ცენტრალური აფრიკის ქვეყნები).
3. მატერიალური სიდუხჭირე თავისთავად არ არის ბოროტება. სინამდვილეში ბევრი ღარიბი ადამიანი გაცილებით უფრო ბედნიერი და მეტად სათნოა, ვიდრე შეძლებული ადამიანი. სიმდიდრე შეძლება მორალურად ნეიტრალურია, მაგრამ მნიშვნელოვანია იმის გარკვევა, თუ როგორ მდიდრდება ადამიანი და როგორ განკარგავს თავის სიმდიდრეს.
4. ზოგიერთ ღარიბ ისლამურ ქვეყანას მწირი ბუნებრივი რესურსი აქვს (მაგ.: მალი, მავრიტანია ან ნიგერის რესპუბლიკა). მკაცრი კლიმატი და მზარდი გაუდაბნოება აფერხებს სოფლის მეურნეობას და ხელს არ უწყობს ტურიზმის განვითარებას. ამიტომ სულაც არ არის გასაკვირი, რომ ამ ქვეყნებს უჭირთ სიღარიბის დაძლევა.

5. ისლამურისახელმწიფოებისწინაშეარსებულეკონომიკურთუხვასახის პრობლემებს შეიძლება ჰქონდეს, როგორც შიდასახელმწიფოებრივი (მაგ.: არაეფექტური მმართველობა, კორუფცია), ისე გლობალური მიზეზები: მსოფლიო ეკონომიკის წესებს ხშირად დასავლური ქვეყნები და საერთაშორისო კორპორაციები ადგენენ. ეკონომიკური პრობლემები შეიძლება გარკვეულწილად დაკავშირებული იყოს რელიგიასთან იმ თვალსაზრისით, რომ ზოგი მუსლიმი არასწორად იყენებს ისლამურ სწავლებას, ისევე, როგორც ზოგი ქრისტიანი ბოროტად იყენებს ქრისტიანულ სწავლებას ეკონომიკურ საკითხებთან მიმართებით. მუსლიმთა აქცენტი ღმერთის უზენაესობაზე ხშირად იწვევს ფატალისტურ დამოკიდებულებას მუსლიმურ საზოგადოებაში. თავდაპირველად ისლამი რეფორმისტული რელიგია იყო, თუმცა მოგვიანებით ის ადგილზე გაიყინა, ამდენად, დროა, რომ მუსლიმებმა აღადგინონ თავიანთი სარწმუნოების პირვანდელი ხედვა.
6. ზოგი ისლამური ქვეყანა სულაც არ არის ავტორიტარული (მაგ.: ალბანეთი, ბოსნია, მალი, სენეგალი, თურქეთი). ისლამურ ტრადიციაში შეიძლება აღმოვაჩინოთ დემოკრატიის მარცვალიც. თავად წინასწარმეტყველი სამაგალითო ლიდერი იყო. ის მუსლიმ თემს რჩევების (შურა) საფუძველზე მართავდა (ყურანი 3:159).³³ მუსლიმებიც უნდა მიჰყვნენ მის მაგალითს (ყურანი 42:38).
7. იმ დროს, როდესაც ისლამური ცივილიზაცია აყვავებული და წარმატებული იყო, ევროპა ჯერ კიდევ შორს იყო იმისგან, რომ განვითარებული კონტინენტი ყოფილიყო (VIII-XIVსს.). მან წარმოშვა სახელოვანი მეცნიერები არაერთ სფეროში, როგორიცაა მათემატიკა, მედიცინა, ასტრონომია, ისტორიოგრაფია, სოციოლოგია და ფილოსოფია.³⁴ მრავალი ნაშრომი ითარგმნა ლათინურ ენაზე და ისწავლებოდა ევროპის უნივერსიტეტებში. ბევრი ფილოსოფიური და სამეცნიერო ნაშრომი ჯერ ითარგმნა ბერძნულიდან არაბულად და
-
- 33 აი, როგორ არის განმარტებული ერთ-ერთ ცნობილ წინასწარმეტყველურ გამონათქვამში ჭეშმარიტი ლიდერის ცნება: ხალხის ლიდერი არის მათი მსახური (sayyidu l-qawmi kha-dimuhum).
- 34 იმ გავლენიან მუსლიმ სწავლულთა შორის, რომლებმაც გავლენა მოახდინეს მეცნიერების განვითარებაზე ევროპაში, იყვნენ: მათემატიკოსი ალ-ხვარაზმი (235/850), ექიმი და ფილოსოფოსი იბნ სინა, დასავლეთში ცნობილია სახელით ავიცენა (428/1037), ექიმი იბნ ალ-ჰაისამი, ანუ ალხაზენი (30/1039), ფილოსოფოსი იბნ რუშდი, ანუ ავეროესი (595/1198), და სოციოლოგი იბნ ხალდუნი (808/1406).

არაბულიდან ლათინურად, ვიდრე შუა საუკუნეების ევროპამდე მიაღ-
ნია. ისლამურმა ესპანეთმა დიდი როლი ითამაშა ამ ინტელექტუალუ-
რი მემკვიდრეობის გადაცემაში, რაც ებრაელი, ქრისტიანი და მუსლი-
მი სწავლულების ერთობლივი, ჰარმონიული მუშაობის შედეგად
გახდა შესაძლებელი.

8. კაცობრიობის განვითარება გაცილებით მეტია, ვიდრე სამეცნიერო
და ტექნოლოგიური პროგრესი. ადამიანთა ცივილიზაცია გაცილებით
მეტს ნიშნავს, ვიდრე თავისუფლება, ადამიანის უფლებები და
დემოკრატია. სულიერი განვითარება არის ადამიანის ცხოვრების
სისავსის აუცილებელი კომპონენტი. მორალური ღირებულებები
ადამიანის საქმიანობის განუყოფელი ნაწილია. დასავლური ცი-
ვილიზაცია გამოირჩევა შესანიშნავი მიღწევებით, მთამბეჭდავი შე-
დეგებით და უპრეცედენტო სიუხვით, მაგრამ, ამავდროულად, მას
ახასიათებს ზნეობრივი და სულიერი „გაკოტრება“ (მატერიალიზმი,
ეგოიზმი, აღვირაბსნილი ეკონომიკური ბაზარი, დანგრეული ოჯახები,
უფუნქციო საზოგადოება, დეზორიენტირებული კულტურა, დემო-
გრაფიული ვარდნა, რელიგიური და ზნეობრივი რელატივიზმი).

აქლავს თუ არა ისლამი მუსლიმებს რელიგიის შიშვლის უფლებას?

1. ისლამური სისხლის სამართლის კოდექსი მართლაც ითვალისწინებს
სიკვდილით დასჯას სარწმუნოებიდან განდგომისათვის. ეს სასჯელი
ეფუძნება გამონათქვამებს, რომელსაც მუჰამედ მოციქულს მიანერენ,
მათ შორის არის ასეთი ფრაზა: მოკალით ის, ვინც განუდგა თავის
სარწმუნოებას და სხვა რელიგია მიიღო.³⁵
2. ისლამში ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია ძალიან
ლაკონურად განსაზღვრავს რელიგიის თავისუფლების უფლებას
(„ყველა ადამიანს აქვს უფლება სინდისისა და აღმსარებლობის
თავისუფლებისა მისი რელიგიური რწმენის შესაბამისად“, მუხლი

35 ეს გამონათქვამი არაბულად მხოლოდ ოთხ სიტყვას შეიცავს: ბადალა დინაჰუ ფა-
ტულუჰუ (*man baddala dinahu fa-qtuluhu*). ბუხარი, ჯიჰადი (Bukhari, *jihad*) [ბრძოლა] 149;
ისტითაბად ალ-მურთადინ (*istitabat al-murtaddin*) [სარწმუნოებას განდგომილი ადამიანების
მონაწილისაგან მოწოდება] 2.

13), თუმცა, ადამიანის უფლების საყოველთაო დეკლარაციისგან განსხვავებით (მუხლი 18), ეს დეკლარაცია არ მიუთითებს, რომ ეს უფლება მოიცავს „რელიგიის ან რწმენის შეცვლის თავისუფლებას“.

3. ზოგიერთი მუსლიმის განმარტებით, ისლამის კანონი დაწესდა იმ პერიოდში, როდესაც რელიგია ასოცირდებოდა სახელმწიფოსადმი ლოიალურობასთან და საზოგადოებისადმი ერთგულებასთან. ამიტომაც, რელიგიიდან განდგომის შესახებ კანონი უკავშირდებოდა, როგორც რელიგიას, ისე პოლიტიკასა და საზოგადოებას. მათი განცხადებით, თანამედროვე მსოფლიო კვლავინდებურად „ქრისტიანულ დასავლეთად“ და „მუსლიმურ სამყაროდ“ არის დაყოფილი. იქიდან გამომდინარე, რომ ისლამი ეროვნული და კულტურული თვითმყოფადობის ნაწილია, ბევრი მუსლიმი მიიჩნევს, რომ რელიგიის შეცვლა საკუთარი მემკვიდრეობის დაღატაკა უცხო, ზოგჯერ მტრულად განწყობილი ქვეყნების სასარგებლოდ.
4. მუსლიმი რეფორმატორები აღნიშნავენ, რომ სარწმუნოებიდან განდგომის შესახებ კანონი არ ეფუძნება ყურანს, არამედ გამო-ნათქვამებს, რომელთაც მუჰამედ წინასწარმეტყველს მიაწერენ. მათი განმარტებით, ისლამური სისხლის სამართლის კოდექსი მთლიანობაში საჭიროებს გადასინჯვას და განახლებას, იმის გათვალისწინებით, რომ სამყარო, რომელშიც ახლა ვცხოვრობთ, რადიკალურად განსხვავდება იმისგან, რაც ისლამური კანონის შემოღებისას იყო.
5. ზოგი მიიჩნევს, რომ ჰადისებში დაცული გამონათქვამები სარ-წმუნოებიდან განდგომასთან გათვალისწინებულ სასჯელთან და-კავშირებით არასანდოა. ადრეული პერიოდის მუსლიმი ლიდე-რები შეცდომით მიაწერდნენ მათ წინასწარმეტყველს, რათა გაემაღლებინათ ის, თუ როგორ უმოწყალოდ ეპყრობოდნენ გან-დგომაში მხილებულ მოღალატე მუსლიმებს.
6. მუსლიმი რეფორმატორების მტკიცებით, ყურანი ცალსახად მხარს უჭერს რელიგიურ თავისუფლებას: „არანაირი იძულება სარწმუნო-ებაში“ (ყურანი 2:256; ასევე, 10:99). ბევრ ისლამურ სახელმწიფოში პრობლემას თავად ისლამური წმინდა წერილები კი არ წარმოადგენს, არამედ ის, თუ როგორ მცდარ განმარტებას აძლევს მათ ზოგიერთი რელიგიური თუ პოლიტიკური ორგანიზაცია.

7. სარწმუნოებიდან განდგომის შესახებ კანონის განხორციელება იშვიათად ხდება. ის ხელს არ უშლის მუსლიმებს სხვა რელიგიის მიღებაში. ასეთი მუსლიმები, როგორც წესი, შეიძლება იდევნებოდნენ თავიანთი ოჯახების მიერ, რომელთაც მათი თავიანთ რელიგიაში დაბრუნება სურთ. ასეთი დამოკიდებულება ასახავს არა რელიგიურ რწმენას, არამედ კულტურულ ნორმებსა და საზოგადოებრივ ტრადიციებს. მაგალითად, აფრიკელი ხალხი უფრო შემწყნარებელია სხვა სარწმუნოების მიღებასთან დაკავშირებით, ვიდრე, თუნდაც, არაბული სამყარო, როგორც ქრისტიანები, ისე მუსლიმები.
8. სარწმუნოებიდან განდგომის შესახებ კანონს ბიბლიაშიც ვხვდებით (ლევ. 24:13-16). იმ პერიოდში, როდესაც ქრისტიანობას ოფიციალური რელიგიის სტატუსი ჰქონდა დასავლურ ქვეყნებში, კანონმდებლობა არა მარტო გამობდა სხვა აღმსარებლობის მიღებას, არამედ ერეტიკოს ქრისტიანებად მიიჩნეოდა ასეთ ადამიანებს. ღვთის გამობის შესახებ კანონი დიდ ბრიტანეთში სულ ახლახან, 2008 წელს გაუქმდა.

ჯეშმარიტი დიალოგი და პირდაპირი კითხვები

იმის გათვალისწინებით, რომ ჩვენ მზად ვართ, ვუპასუხოთ მუსლიმების შეკითხვებს, ჩვენც შეგვიძლია დავუსვათ მუსლიმებს კითხვები მათი რწმენისა და კულტურის შესახებ. თუ ნდობაზე დაფუძნებულ ურთიერთობებს ვამყარებთ, თავისუფლად უნდა შეგვეძლოს ჭეშმარიტ, გულწრფელ კონფესიათაშორის დიალოგში ჩართვა.

მუსლიმური საზოგადოების ზოგი ისლამური თუ კულტურული თავისებურება უცხოა ქრისტიანებისთვის ან სხვა აღმსარებლობის ადამიანებისთვის, განსაკუთრებით, თუ მათ განსხვავებული კულტურული წარმომავლობა აქვთ. მაგრამ ეს არ უნდა გახდეს ჩვენი დაბნეულობის ან თუნდაც შეშფოთების მიზეზი, პირიქით, ჩვენ ეს უნდა გამოვიყენოთ, როგორც ამოსავალი წერტილი მუსლიმ მეგობრებსა და კოლეგებთან პოზიტიური დიალოგისთვის. სიფრთხილე გვმართებს, რათა ერთმანეთს შეურაცხყოფა არ მივაყენოთ. ამავედროულად, ზედმეტად ფრთხილებიც არ უნდა ვიყოთ, რათა ის კითხვები, რაც გვაინტერესებს ისლამისა და მუსლიმების

შესახებ, ან თუნდაც ქრისტიანობასთან დაკავშირებით, პასუხგაუცემელი არ დარჩეს. ვინაიდან მუსლიმური საზოგადოება და კულტურა ძალიან მრავალფეროვანია, ასეთი კითხვების სრულად აღნუსხვა რთულია. გთავაზობთ ასეთი კითხვების რამდენიმე მაგალითს:

- რატომ ლოცულობს ზოგიერთი მუსლიმი ქუჩაში?
- რატომ დადიან მეჩეთში მეტწილად მამაკაცები? ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ქალები არ ლოცულობენ?
- რატომ იხდიან მუსლიმები ფეხსაცმელს მეჩეთში ან თუნდაც სახლში შესვლისას?
- რატომ არ გამოხატავენ შეუღლებული მუსლიმი წყვილები ერთმანეთისადმი სიყვარულს?
- რატომ სწირავს ზოგი მუსლიმი საკუთარ სიცოცხლეს გარკვეულ შემთხვევებში?
- რისი ჭამა ეკრძალებათ მუსლიმებს?
- რატომ მიიჩნევენ მუსლიმები იერუსალიმს ისლამის წმინდა ადგილად?
- რისი იმედი აქვთ მუსლიმებს, როდესაც იცავენ რამადანის მარხვას?

ჰოლემიკის არიდება და გულლიად მიღება

მნიშვნელოვანია, რომ თავიანთ სარწმუნოებაზე საუბრისას ქრისტიანებმა თავი უნდა აარიდონ მუსლიმებთან ამო პოლემიკას. მეტად წინდაუხედავი ნაბიჯი იქნებოდა საკამათო რელიგიურ საკითხებზე საუბრის წამოწყება ან ისლამური კულტურის ან რეჟიმის გაკრიტიკება.

ის, რაც ქრისტიანებმა და მუსლიმებმა აუცილებლად უნდა გააკეთონ, არის ერთმანეთთან კონტაქტის დამყარება, „ხიდის გაღება“ პიროვნულ და ადამიანურ დონეზე. სხვადასხვა წვეულების, საზოგადოებრივი თუ რელიგიური ღონისძიებების გამართვა ამას მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს. ეს შეიძლება იყოს ადამიანის სახლში სადილად მიპატიჟებაც.

ერთად პურის ჭამა გაცილებით მეტია, ვიდრე უბრალოდ საკვების გაზიარება. წვეულების ბოლოს სტუმრებს ხშირად საკუთარ ცხოვრებასაც ვუზიარებთ. ამასთან, მზად უნდა ვიყოთ, გამოვიდეთ საკუთარი კომფორტის ზონიდან, პატივი დავდოთ სხვა აღმსარებლობის მქონე მეგობრებს, მივიღოთ მათი მოწვევაც და ვიყოთ მათი სტუმრები. ზოგიერთ კულტურაში სავსებით ნორმალურია მეგობრის ან მეზობლის მიერ დაპატიუების გარეშე სტუმრობა. პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის სისტემატური საუბარი რელიგიურ სიბრტყეში გადადის. მუსლიმებს, იმათაც კი, ვინც აქტიურად არ იცავს ისლამურ წეს-ჩვეულებებს, გაცილებით უფრო მაღალი რელიგიური ცნობიერება აქვთ, ვიდრე ქრისტიანებს. მნიშვნელოვანია, ქრისტიანებმა გამოავლინონ თავაზიანი და მოკრძალებული დამოკიდებულება. ზოგჯერ იმას გვეკითხებიან, რაზედაც არასოდეს გვიფიქრია. ეს კარგი შესაძლებლობაა, დავიწყოთ ფიქრი იმაზე, რასაც ადრე დიდ მნიშვნელობას არ ვანიჭებდით. ზოგჯერ კითხვები შეიძლება ზედმეტად პირდაპირი ან პირადული იყოს. ეს არ არის აუცილებლად აგრესიული დამოკიდებულების გამოხატულება. ზოგ კულტურაში მუსლიმები მეტად გახსნილები და თავისუფლები არიან, ზოგში კი პირიქით – თავშეკავებულნი და განკერძოებულნი. სასურველია, საუბრისას არ შეეხოთ რთულ თეოლოგიურ საკითხებს (მაგ.: წმინდა სამება), გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მუსლიმები დაჟინებით მოითხოვენ ასეთი საკითხების განხილვას. ამ დროს ქრისტიანი სერიოზული და ღირსეული გამოწვევის წინაშე დგება: ერთი მხრივ, მან ზუსტად უნდა მოახდინოს ქრისტიანული სარწმუნოების პრინციპების ფორმულირება, მაგრამ, ამავე დროს, ის არ უნდა იყოს მუსლიმებისთვის შეურაცხმყოფელი. მუსლიმების მიერ დასმულ კითხვებზე ზოგჯერ პასუხის გაცემა არცთუ ისე ადვილია: ამ სიტუაციაში საუკეთესო გამოსავალი საკითხის არცოდნის აღიარებაა.

ბიბლიური მოთხრობებისა და საკუთარი ამბების გაზიარება

თითქმის ყველა ადამიანს უყვარს მოთხრობები, ამბები. ბევრი გაცილებით მარტივად აღიქვამს მოთხრობას, ვიდრე თეოლოგიურ არგუმენტს. ბიბლიაში ბევრი კარგი ისტორიაა მოცემული: იქნება ეს ისტორიული მოთხრობა თუ იგავი. შეიძლება სურვილი გავიჩინდეს, ზოგიერთი ამბავი ჩვენს მშობლიურ ენაზეც გავაზიაროთ ან პირადი გამოცდილებისა და ცხოვრების შესახებ მოვუთხროთ ვინმეს. შეიძლება მათ დავეუკავშიროთ

სხვა, ახალი ისტორიები, რომელიც ახლოა იმ კულტურულ გარემოსთან, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ.

სახარებებში მოცემულია არაერთი იგავი, რომელიც დიდი მნიშვნელობის მატარებელია და რელევანტურია ქრისტიანულ-მუსლიმური დიალოგის თვალსაზრისით. „უძღები შვილის იგავი“ ბევრს მოგვითხრობს ღვთის მიმტევებლური სიყვარულისა და სხვა ადამიანთა მიმართ ჩვენი სუბიექტური დამოკიდებულების შესახებ (ლუკა 15:11-32). „უმონყალო მსახური“ შესანიშნავი ამბავია, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს ჩვენ მიერ სხვა ადამიანთა ბოროტმოქმედების პატიების აუცილებლობაზე (მათე 18:21-35). იგავში „ფარისეველი და მეზვერე“ იესო ხაზს უსვამს ღვთის უპირობო მოწყალებას და გვაფრთხილებს, თუ რა მოაქვს მლიქვნელობასა და სულიერ ამპარტავნობას (ლუკა 18:9-14).

არის ბევრი რამ, რაც ქრისტიანებმა და მუსლიმებმა შეიძლება ერთმანეთისგან ისწავლონ ან ერთმანეთს გაუზიარონ. პატივისცემაზე აგებული, გულახდილი ურთიერთობა პირადი მეგობრობის კონტექსტში სასარგებლო იქნება თითოეული ჩვენგანისათვის. ჩვენ ყველას საკუთარი გზა გვაქვს და ღმერთია ჩვენი ერთადერთი გამგველვე. მისი სახელისადმი პატივისცემა უნდა აისახოს ყველაფერში, რასაც ვაკეთებთ ან ვამბობთ. ღმერთმა მოგვამზადოს იმისათვის, რათა ვემსახუროთ მის ხალხს და გადმოვიდეს მისი მაღლი თითოეულ ჩვენგანზე და იმ ხალხზე, ვისთანაც ვმუშაობთ.

კითხვები მსჯელობისათვის

- ისლამისა და მუსლიმების შესახებ ქრისტიანთა ცოდნა ხშირ შემთხვევაში ძალიან მწირია და მედია-საშუალებებით გადმოცემულ ინფორმაციას ეფუძნება. რამდენად მართებულია ეს თქვენ შემთხვევაში? ამ წიგნის გაცნობით რამდენად გაფართოვდა თქვენი ცოდნა ისლამის შესახებ და როგორ შეიცვალა თქვენი დამოკიდებულება მუსლიმებისადმი?
- მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენს სარწმუნოებაზე საუბრისას, ქრისტიანებმა თავი აარიდონ მუსლიმებთან ამაო პოლემიკას. თუ გქონიათ შემთხვევა, რომ მუსლიმ მეგობართან თქვენი დისკუსია უშედეგო კამათში გადაზრდილიყო? როგორ შეიძლება საკუთარი რწმენის უკეთ გაზიარება?
- მუსლიმებთან ურთიერთობის დამყარება, ანუ, „ხიდის გადება“ არის ის, რაც რეალურად უნდა გაკეთდეს ჩვენი მხრიდან. რა შეიძლება გააკეთო ცხოვრებაში ამ თვალსაზრისით, რომ უკეთ შეიცნო შენი მუსლიმი მეგობარი ან მეზობელი?

13 რატომ უშვებს ღმერთი ტანჯვას?

ტანჯვის საკითხს ყველგან ვაწყდებით, იქნება ეს დასავლური ქვეყნები, სადაც, თითქოსდა, ჰედონისტური კულტურაა გაბატონებული, თუ მუსლიმური ქვეყნები. დახმარების ორგანიზაციაში მომუშავე World Vision-ის თანამშრომლებს ყოველდღიურად უწევთ ამ საკითხთან შეხება. რას ამბობს ქრისტიანული და ისლამური წმინდა წერილი ადამიანის ტანჯვასთან დაკავშირებით?

ყველა ადამიანს ცხოვრების გარკვეულ ეტაპზე, მეტად თუ ნაკლებად, გამოცდილი აქვს, თუ რა არის ტანჯვა. ტანჯვა შეიძლება იყოს სხვადასხვა ფორმის (ფიზიკური, ემოციური, სულიერი) და შეიძლება შეეხოს, როგორც ცალკეულ ადამიანს, ისე მთელ საზოგადოებას. ზოგჯერ ტანჯვა გამოწვეულია ბუნებრივი მიზეზებით (მაგ.: გვალვა, ავადმყოფობა); ზოგჯერ მისი გამომწვევი მიზეზი სხვა ადამიანები არიან (მაგ.: ომი, დევნა); ზოგჯერ სტიქიურ უბედურებას მეტად დამანგრეველი ეფექტი აქვს ადამიანთა გულგრილობის, დაუდევრობის ან გაუმაძღრობის გამო (მაგ.: შეუფერებელ ადგილას, სტიქიურად საშიშ ზონაში აგებული შენობები).

ვინაიდან ქრისტიანებსა და მუსლიმებს სწამთ ღმერთის სიკეთის და ძლევამოსილების, ადამიანური ტანჯვა სერიოზულ გამოწვევას წარმოადგენს ორივე სარწმუნოებისათვის. რატომ დაუშვა შემბრალებელმა ღმერთმა მისი ქმნილების ამდენი ტანჯვა და თავად დაფარულში დარჩა? არის კი ღმერთი ისეთი მონყალე, სამართლიანი და ყოვლისშემძლე, როგორადაც აცხადებს თავს? ადამიანი, ვისაც არ სწამს ასეთი ღმერთის, ასეთი გამოწვევის წინაშე არ დგას. მას ცხოვრებისეული უბედურებისა და ტანჯვის მისებური ახსნა აქვს.

არც ბიბლია და არც ყურანი არ იძლევა ადამიანის ტანჯვასთან დაკავშირებული ამ სიღრმისეული საკითხის მარტივ განმარტებას. ამ თვალსაზრისით, ეს საკითხი ამ ცხოვრებაში მაინც ჩვენი გაგების მიღმა, საიდუმლოდ რჩება. ქრისტიანობა და ისლამი ქადაგებს, რომ არსებობს ბევრი რამ, რისი გამოცხადებაც ღმერთს, თავისი სიბრძნიდან გამომდინარე, ჩვენთვის არ სურს. თუმცა, ამ საიდუმლოებაზე ფიქრისას

მასზე გარკვეულ მინიშნებებს წმინდა წერილებში აღმოვაჩენთ, კერძოდ, რატომ უშვებს ყოვლადშემძლე ღმერთი იმას, რომ მისმა ქმნილებამ გამოიაროს ტანჯვა და უბედურება.

ცოდვა და ტანჯვა

ბიბლია და ყურანი ასწავლის, რომ შემოქმედმა თავის ქმნილებაში ბუნებრივი კანონები დააწესა. ეს არის როგორც ფიზიკური, ისე სულიერი კანონები. ფიზიკური ტკივილი, ალამ (*alam*), ხშირად სიმპტომია იმისა, რომ რაღაცა არ არის წესრიგში ადამიანის ორგანიზმში (ან მის სულში, ფსიქო-სომატურ დაავადებათა შემთხვევაში). ამ თვალსაზრისით, ტკივილი არის სიგნალი და გაფრთხილება, რომ ადამიანმა ამ ტკივილის მიზეზის ძიება დაიწყო. ამის მსგავსად, ღმერთმა შეგვქმნა ჩვენ, რათა გვესიამოვნა მასთან ურთიერთობით. მან მოგვივლინა წინასწარმეტყველები, რომლებმაც გამოგვიცხადეს მისი სიტყვა, რათა ბედნიერი ცხოვრებით გვეცხოვრა. როდესაც ადამიანი ბედნიერების ნაცვლად ტანჯვას განიცდის, ბუნებრივია, ჩნდება კითხვა, რა საერთო აქვს მის ასეთ მდგომარეობას მის ურთიერთობასთან ღმერთთან.

თუმცა, არ შეიძლება ბოლომდე დავეყრდნოთ ცოდვასა და ტანჯვას შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის პრინციპს (რაც იობის მონათხრობიდან ნათლად ჩანს). მათ შორის კავშირი არის ზოგადი იმ თვალსაზრისით, რომ ადამიანის ღვთის ბრძანებებისადმი დაუმორჩილებლობამ შეარყია მისი ურთიერთობა ღმერთთან, სხვა ადამიანებთან და საკუთარ ბუნებრივ გარემოსთან. ის ფაქტი, რომ ბევრი უდანაშაულო ადამიანი იტანჯება და ბევრი ბოროტმოქმედი – არა, გვიჩვენებს, რომ ეს კავშირი არ არის მექანიკური. ამდენად, ცალკეული ადამიანისა თუ საზოგადოების ტანჯვა არ ნიშნავს, რომ ის სხვებზე მეტად ცოდვილია. ადამიანი მხოლოდ ცოდვების გამო როდი იტანჯება (იოანე 9:1-3). ხშირად პირიქით ხდება: სხვები ტანჯავენ მას იმის გამო, რომ ის მზად არის, საკუთარი სიცოცხლის ფასად დაიცვას საკუთარი რწმენა ან მაღალი ზნეობრივი სტანდარტები.

ისიც მართალია, რომ ბიბლიისა და ყურანის მიხედვით, ღმერთს ზოგჯერ დაუსჯია ადამიანი მისი დაუმორჩილებლობის გამო. ღმერთმა დასაჯა ეგვიპტე, როდესაც ფარაონის მიერ ებრაელთა დევნამ პიკს მიაღწია (ყურანი 7: 131-137; იხ. აგრეთვე: ყურანი 22:42-45). მოგვიანებით, იერუსალიმი

განადგურდა და მისი ხალხი ბაბილონელთა ტყვეობაში ჩავარდა მათი კერპთაყვანისმცემლობის გამო (იერემია 25:6-11; იხ. აგრეთვე: მათე 23:37,38). მიუხედავად ამისა, სიფრთხილე და თავშეკავება გვმართებს არასწორი ვარაუდებისაგან, თუ როგორ ეპყრობა ღმერთი ადამიანებს. არ შეიძლება მივანეროთ ღვთის რისხვას ნებისმიერი ბუნებრივი თუ ტექნოგენური კატასტროფა, თუ არ არსებობს ტანჯვასა და ცოდვას შორის პირდაპირი კავშირის უდავო მტკიცებულება. წმინდა წერილი მოგვიწოდებს, ვადიაროთ საკუთარი ცოდვები, ვიდრე მივუთითოთ სხვების ცოდვებზე (ლუკა 18:9-14). ასევე უნდა გვახსოვდეს, რომ ჩვენში, როგორც მორწმუნე ადამიანებში, უნდა აისახოს ღვთის უპირობო სიყვარული მისი ქმნილებისადმი, რაც გამოიხატება სხვა ადამიანებზე ზრუნვაში, მათ შორის იმ ადამიანებზე, ვინც ტანჯვა საკუთარ თავზე გამოცადა.

ტანჯვა, როგორც გამოცდა

მორწმუნეებისთვის ტანჯვა ასევე შეიძლება ჩაითვალოს მათი რწმენის გამოცდად (იმთაჰანი; *imtahan*). ადვილია, გიყვარდეს ღმერთი, როდესაც ყველაფერი კარგად არის, მაგრამ, თუ საქმე ცუდად წავიდა ან ყველაფერი მოულოდნელად სხვაგვარად შემოტრიალდა? მზად ვართ, რომ კვლავ ვენდოთ ღმერთს, როდესაც გასაჭირში ვართ, ვიტანჯებით ან სხვისი უბედურების მომსწრენი ვხვდებით? აბრაამი გულის სიღრმეში უდავოდ გამოუთქმელ ტანჯვას განიცდიდა, როდესაც ღმერთმა მას საკუთარი შვილის მსხვერპლად შეწირვა სთხოვა. ის უკვე აპირებდა საყვარელი შვილის მოკვლას, როდესაც ვერძი მიიღო, მის მაგივრად რომ შეენირა. ეს გულისამაჩუყებელი ამბავი ყურანსა და ბიბლიაში წარმოდგენილია, როგორც გამოცდა, რომლის მიზანი იყო აბრაამის რწმენისა და მორჩილების შემოწმება (ყურანი 37:106; დაბ. 22:1). ყოფილა შემთხვევა, რომ ღმერთს თავისი ხალხი ეშმაკისეულის მეშვეობით გამოუცდია. ეს მოხდა იოხის შემთხვევაში, რომელმაც დაკარგა სიმდიდრე, შვილი და ჯანმრთელობა, რათა ნეტარი ცხოვრებისთვის მიეღწია (ყურანი, 21: 83-84; 38:41; იოხ. 1:12). ჯილდო ელოდება მას, ვისი რწმენაც, რომელიც გამოიცდება, ჭეშმარიტი აღმოჩნდება. იგულისხმება, რომ ტანჯვა გაადრმავეს ადამიანის რწმენას და კარგ შედეგს გამოიღებს იმედის, შეუპოვრობისა და მტკიცე ხასიათის სახით (რომ. 5: 3,4); ის „კურთხეული“ იქნება (იაკობი 1:12). ადამიანის ტანჯვა შენიღბული კურთხევაა: „შეიძლება გძულდეთ რაიმე, როცა სიკეთე იყოს თქვენთვის და გიყვარდეთ რაიმე, თუმცა სიავე იყოს თქვენთვის, ღმერთმა უწყის, ხოლო თქვენ კი – არა (ყურანი 2: 216).

სავსებით გასაგებია, რომ, როდესაც ვიტანჯებით ან სხვისი ტანჯვის მომსწრენი ვხდებით, ეს ჩვენში აღმუთლებას იწვევს და ეჭვებს ჰბადებს (იხ.: ამბაკუმი 1:2-17), მაგრამ ასეთი გულდანყვეტილობის ჟამი არის საშუალება, განვამტკიცოთ ჩვენი რწმენა, რაც გამოიხატება ღმერთისადმი ნდობაში და ტანჯული ხალხისადმი სამსახურში. პარადოქსულია, მაგრამ ღმერთი თითქოს არ ჩანს, როდესაც უბედურება გვატყდება თავს, თუმცა, ტანჯვის დროს შეიძლება უფრო ღრმად შევიგრძნოთ მისი იდუმალი არსებობა.

ღმერთი რომ გამოჩნდეს ყოველ ჯერზე, როდესაც ადამიანი იტანჯება, მას, როგორც ჯადოქარს, მუდმივად მოუწევს, ჩაერიოს ჩვენს ან საზოგადოების ცხოვრებაში. ეს არ იქნება შესაბამისი იმისა, თუ ვინ ვართ ჩვენ, როგორც პასუხისმგებელი და თავისუფალი არსებები. გარდა ამისა, ჩვენ უნდა ვიყოთ მოწყალე და რაციონალური ადამიანები, რომელთაც ღმერთმა მოუწოდა, უყვარდეთ ერთმანეთი, განსაკუთრებით კი ყველაზე ტანჯული ადამიანები. უბედურების ჟამს საშუალება გვქვდა, გამოვხატოთ ჩვენი თანადგომა და გამოვიყენოთ ყველა არსებული საშუალება მოყვასთა დასახმარებლად.

ტანჯვა, როგორც მოქმედებისკენ მოწოდება

როდესაც ადამიანთა ტანჯვის მოწმენი ვხვდებით, ჩვენი რწმენის სიმტკიცე მოწმდება. როგორი იქნება ჩვენი რეაქცია? ისევ ვენდობით ღმერთს და გვჯერა, რომ ის მოსიყვარულე ღმერთია? და რას მოვიმოქმედებთ ასეთ სიტუაციაში? გასაჭირში მყოფთათვის მხოლოდ ვილოცებთ, თუ შევეცდებით მათი ტანჯვის შემსუბუქებას პირადად ან იმ ადამიანთა მხარდაჭერით, ვინც ჩართულია დახმარების ორგანიზაციის საქმიანობაში? ქრისტიანობა და ისლამი არაორაზროვნად გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას ჭეშმარიტი რწმენისადმი: „ვინაიდან როგორც სხეული მკვდარია სულის გარეშე, ასევე რწმენაც მკვდარია საქმის გარეშე“ (იაკობი 2:26).

ტანჯვა არის მოქმედებისკენ მოწოდება მათთვის, ვისაც ეს ეხება და როდესაც ადამიანი იტანჯება, ეს ყველა ადამიანს ეხება. მორწმუნე ადამიანისთვის, კერძოდ, ქრისტიანისა თუ მუსლიმისთვის, გაჭირვებულის დახმარება არა არჩევანი, არამედ ვალდებულებაა, რომელიც მათი აღმსარებლობის არსს წარმოადგენს. ეს ვალდებულება გამომდინარეობს იქიდან, რომ ღმერთი

ზრუნავს ყველა თავის ქმნილებაზე, განსაკუთრებით მათზე, ვინც სუსტია – იმდენად, რომ ის თავს აიგივებს მათთან, ვისი საჭიროებებიც ყველაზე თვალსაჩინოა. წინასწარმეტყველი მუჰამედის სიტყვებით, ღმერთია იქ, სადაც ისმის გაჭირვებულის დახმარების ვედრება:

„დიდი სამსჯავროს დღეს იტყვის ღმერთი: ჰეი, ადამის შვილო, მე რომ ავად ვიყავი, რატომ არ მოხვედი ჩემს სანახავად?
და ის იტყვის: უფალო, როგორ გენწეოდი, როცა შენ სამყაროთა უფალი ხარ?

ღმერთი ეტყვის – ხომ იცოდი რომ ესა და ეს ჩემი მონა ავად იყო, მას რომ სწევოდი, მეც იქვე მნახავდი?

შემდეგ ეტყვის: ჰეი, ადამის შვილო, მე რომ მშიერი ვიყავი და საკვები გთხოვე, რატომ არ დამაპურე?

ღმერთო, როგორ დაგაპურებდი შენ, სამყაროთა უფალს?

ხომ იცოდი, რომ როცა ჩემმა ამა და ამ მონამ საკვები გთხოვა, თუ მას დააპურებდი, იგი ჩემს გვერდით იდგებოდა.

შემდეგ იკითხავს: ჰეი, ადამის შვილო, მე რომ მწყურვალე ვიყავი და წყალი გთხოვე, რატომ არ დამალევინე?

ღმერთო ჩემო, როგორ დაგალევინებდი წყალს, სამყაროთა უფალს?

ხომ იცოდი, რომ როცა ჩემმა ამა და ამ მონამ წყალი გთხოვა, თუ მას დაალევინებდი, მის ახლომახლო მეც მნახავდი?³⁶

აღსანიშნავია, რომ ეს სიტყვები ეხმიანება ცხვრისა და თივნის ცნობილ ანალოგს, რომელიც იესომ მის მოწაფეებთან დიდი სამსჯავროს ასახსნელად გამოიყენა (მათე 25:31-46). იესო თავს აიგივებს ღატაკებთან, რომელთაც თავის ძმებსა და დებს უწოდებს. იმის გათვალისწინებით, რომ ქრისტიანული სარწმუნოების თანახმად, იესო განკაცებული ღმერთია, ზემოაღნიშნული მიუთითებს როგორც ღმერთის თანაგრძნობასა და სიბრალულზე ღატაკთა მიმართ, ისე ჩვენს პასუხისმგებლობაზე, გამოვხატოთ მათდამი ჩვენი სიყვარული:

36 მუსლიმი, ბირ (Muslim, birt) [უმანკობა] 13.

„და როდესაც მოვა ძე კაცისა თავისი დიდებით და ყველა წმიდა ანგელოზი მასთან ერთად, მაშინ დაჯდება იგი თავისი დიდების ტახტზე. შეიყრება მის წინაშე ყველა ხალხი და გაარჩევს მათ ერთმანეთისაგან, როგორც მწყემსი გამოარჩევს ცხვრებს თხეებისაგან. და დააყენებს ცხვრებს თავის მარჯვნივ, ხოლო თხებს - მარცხნივ. მაშინ ეტყვის მეუფე მის მარჯვნივ მდგომთ:

მოდით, კურთხეულნი მამაჩემის მიერ, და დაიმკვიდრეთ სასუფეველი, თქვენთვის გამზადებული ქვეყნის დასაბამიდან. რადგან მშობილა და მომეცით საჭმელი; მწყუროდა და მასვით; უცხო ვიყავი და შემინყნარეთ;

შიშველი ვიყავი და შემმოსეთ; სნეული ვიყავი და მომხედეთ; საპრობილეში ვიყავი და მინახულეთ.

მაშინ მართალნი პასუხად ეტყვიან მას:

უფალო, როდის გიხილეთ შენ მშვიერი და დაგაპურეთ? ანდა მწყურვალი და გასვით შენ? როდის გიხილეთ შენ უცხო და შეგინყნარეთ? ანდა შიშველი და შეგმოსეთ შენ? როდის გიხილეთ შენ სნეული, ან საპრობილეში, და გინახულეთ?

მიუგებს მეუფე და ეტყვის მათ:

ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: რითაც შეეწიეთ ერთს ამ ჩემს მცირე ძმათაგანს, იმით მე შემეწიეთ.

მაშინ ეტყვის მარცხნივ მდგომთაც:

წადით ჩემგან, წყეულნო, საუკუნო ცეცხლში, რომელიც ემზადება და მისი ანგელოზებისთვისაა გამზადებული. რადგან მშობილა და არ მომეცით საჭმელი; მწყუროდა და არ მასვით; უცხო ვიყავი და არ შემინყნარეთ; შიშველი ვიყავი და არ შემმოსეთ; სნეული ვიყავი და საპრობილეში, და არ მინახულეთ.

მაშინ ისინიც პასუხად ეტყვიან მას:

უფალო, როდის გიხილეთ შენ მშვიერი, ან მწყურვალი, ან უცხო და

მყოფი, ან შიშველი, ან სნეული, ან საპყრობილეში და არ გემსახურეთ?

მამინ მიუგებს და ეტყვის მათ:

ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: რითაც არ შეეწიეთ ერთს ამ ჩემს მცირე ძმათაგანს, იმით არც მე შემეწიეთ.”

ოთხ სახარებაში მოცემული იესოს სწავლება სავსებით საკმარისია იმისათვის, რომ გამოირიცხოს ამ ამბის არასწორი ინტერპრეტაცია, რომელის თანახმად, ჩვენი მარადიული ხსნა დამოკიდებულია მხოლოდ იმ კარგ საქმეზე, რასაც გავაკეთებთ ამ ცხოვრებაში (ლუკა 7:41, 42; 18: 9-14). იესოს მთავარი იდეა არის ის, რომ ჭეშმარიტი რწმენა აუცილებლად გულისხმობს თანაგრძნობასა და აქტიურ რწმენას, რომელიც მონაწილეობაში გამოიხატება. ამგვარად, ცხოვრებისა და გადარჩენის რწმენა გულისხმობს მზაობას, დაეხმარო ყველა ღატაკს, გარიყულსა და გაჭირვებულს, მიუხედავად მათი ნაკლოვანებისა, რელიგიური თუ ეთნიკური წარმომავლობისა. ეს საუკეთესო სტიმულია მორწმუნეებისთვის, რათა წარმოაჩინონ საკუთარი რწმენა მოქმედებაში, განსაკუთრებით, იმის გათვალისწინებით, რომ მათ იციან, რომ ღმერთი გარკვეულწილად არის ამ გაჭირვებულ ადამიანთა ცხოვრებაში.³⁷

თანჯვა, როგორც მოწოდება დაფიქრებისკენ

თანჯვა ხშირად ასოცირდება სიკვდილთან, ისევე, როგორც ადამიანის ცოდვას აუცილებლად მოჰყვება ბუნებრივი და ზოგჯერ ძალადობრივი სიკვდილი. ტრაგიკული და ნაადრევი სიკვდილი განსაკუთრებით გვახსენებს, რომ, ადრე თუ გვიან, ჩვენ ყველანი მოვკვდებით. ეს კარგი შეხსენებაა, განსაკუთრებით, ჯანმრთელი და ახალგაზრდა ადამიანებისთვის, ვისთვისაც სიკვდილი, როგორც ჩანს, ძალიან შორეულ პერსპექტივაშია (ეკლესიასტე 12:1).

37 მუსლიმი მკითხველი, სავარაუდოდ, ეჭვქვეშ დააყენებს ამ ამბავს სულ მცირე ორი მიზეზის გამო: ისლამური ამბისგან განსხვავებით, აქ არის იესო, და არა ღმერთი, რომელიც გამოხატავს თანადგომას და თანაგრძნობს გაჭირვებულ ხალხს; და, აგრეთვე, ის, რომ იესო აღწერილია, როგორც უზენაესი მსაჯელი განკითხვის დღეს.

როდესაც იესოს ჰკითხეს ორი ტრაგიკული მოვლენის შესახებ, რასაც პალესტინაში რამდენიმე ადამიანის ძალადობრივი სიკვდილი მოჰყვა, მან უარი თქვა, დაეკავშირებინა მათი სიკვდილი მათ სულიერ მდგომარეობასთან. ამის ნაცვლად, მან მოუწოდა თავის მსმენელს, სერიოზულად დაფიქრებულიყვნენ თავიანთ პოზიციაზე ღმერთის წინაშე: „ან იქნებ გგონიათ, რომ ... ისინი, უფრო მეტად ბრალეულნი იყვნენ, ვიდრე იერუსალიმის ყოველი მკვიდრი? არა, გეუბნებით თქვენ; მაგრამ თუ არ მოინანიებთ, ყველანი მათსავით დაიღუპებით“ (ლუკა 13:4,5). ვინაიდან იესო ესაუბრებოდა მორწმუნე ებრაელებს, მისი მართალი სიტყვა გულისხმობს, რომ ყველა ადამიანი, მათ შორის, „მორწმუნე ხალხი“, იმსახურებს ღვთის განაჩენს, რადგან ყველა ცოდვილია.

ყურანის სწავლების მიხედვითაც, ღმერთი ასევე უვადებს ადამიანებს განაჩენის გამოტანის დღეს, რათა მათ შეძლონ ღმერთთან ურთიერთობის გადასინჯვა: „და რომ დაესაჯა ღმერთს ხალხი მათი ცოდვებისათვის, ერთ ცოცხალ არსებასაც კი არ დატოვებდა ქვეყანაზე, მაგრამ უვადებს იგი განსაზღვრულ ჟამამდე. ხოლო, როცა აღსასრულის დღე დაუდგებათ, ვერ დაახანებენ (სასჯელს) ერთი საათითაც კი და ვერც დააჩქარებენ“ (ყურანი 16:61).³⁸ ღმერთის სულგრძელობა და მოთმინება, რაც არის მისი სიყვარულის გამოხატულება, აგრეთვე ხაზგასმულია ბიბლიაშიც. ის აღწერილია, როგორც „მონყალე, შემწყნარებელი, სულგრძელი და დიდმადლიანი“ (გამ. 34:6). მას სურს, რომ ხალხმა დაამყაროს მასთან მხსნელი ურთიერთობა. „ჩვენი უფლის სულგრძელობა დასახეთ ხსნად“ (2 პეტ. 3:15; იხ. 1 პეტ. 3:9; რომ. 2:4). უნდა მოვემზადოთ იმ დღისთვის, როდესაც პირისპირ შევხვდებით შემოქმედს, როგორც ჩვენს მხსნელსა და მაცხოვარს (ქრისტიანობის მიხედვით) ან როგორც ჩვენს ღვთაებრივ მსაჯულს (ისლამის მიხედვით). ჩვენი სიკვდილი შეიძლება გაცილებით უფრო ახლოს იყოს, ვიდრე ვფიქრობთ.

38 ისლამში ღმერთის ერთ-ერთი სახელია ელ-ჰალიმ (*halim*) – „დროის მცნობი, რომელიც ურჩების დასჯას არ ჩქარობს და არც ხელს იღებს მათი დასჯისგან“. ყურანში ეს სახელი 11-ჯერ არის ნახსენები. ადამიანს მოეთხოვება, ღმერთის სულგრძელობასა და მოთმინებას უპასუხოს რწმენით, სინანულითა და უკეთესობისკენ სწრაფვით. „უეჭველად, ღმერთს უფრო უხარია მისი მსახურის სინანული, ვიდრე რომელიმე თქვენგანს უკაცრიელ უდაბნოში წყლისა და საკვების მარაგით დატვირთული გაქცეული აქლემის პოვნა“ (მუსლიმი, თავბა (Muslim, Tawba) [სინანული, მონანიება] 1.

დადგება შამი, როდესაც ტანჯვა აღარ იქნება

რაოდენ რეალური და ზოგჯერ აუტანელიც არ უნდა იყოს ტანჯვა, უნდა გვახსოვდეს, რომ ერთ დღეს ღმერთი მას მოუდებს ბოლოს. ქრისტიანებსა და მუსლიმებს სწამთ, რომ უფლის სასუფევლის სრულად დამკვიდრების შემდეგ ყველა ტანჯვა გაქარწყლდება, ბოროტმოქმედნი დაისჯებიან, ხოლო ბოროტება საბოლოოდ განიდევნება. ქრისტიანების გაგებით, იესო ქრისტემ, „კაცმა გატანჯულმა და სნებამორეულმა“ (ესაია 53:3), იტვირთა ყველა ჩვენი ცოდვა და სატანჯველი. მან არ შემოგვთავაზა რაციონალური ახსნა იმისა, თუ რა არის ბოროტება და არც ამომწურავად უპასუხა ტანჯვის საიდუმლოებასთან დაკავშირებულ კითხვას. სანაცვლოდ, ამ „ტანჯულმა მსახურმა“ საზეიმოდ დაამარცხა ბოროტება და სიკვდილი და თავისი სიცოცხლე მსხვერპლად გაიღო ჯვარზე. მისი მკვდრეთით აღდგომით საფუძველი ჩაეყარა ახალ სიცოცხლესა და ახალ იმედებს: „შეაშრობს ღმერთი მათ თვალზე ცრემლს, და აღარ იქნება სიკვდილი: აღარც გლოვა, აღარც ტირილი და ტანჯვა იქნება, რადგანაც გადაეგო ყოველივე უწინდელი“ (გამოცხ. 21:4).

ქრისტიანები მოუთმენლად ელიან იმ დღეს, როდესაც იესო ქრისტე მოვა სასუფევლის დასამყარებლად „როგორც ცაში. ისე ქვეყანაზედაც“ (მათე 6:10). ისინი ნატრულობენ იმ დღეს, როდესაც ყველა ტანჯვა ერთხელ და სამუდამოდ გაქრება. სულიწმიდის მეშვეობით „მომთმენი და ნუგეშისმცემელი“ ღმერთი (რომ. 15:5) მოქმედებს მათ ცხოვრებაზე, იყენებს მათ იმედს, როგორც თანაგრძნობის მამოძრავებელ ძალას ამ ტკივილსა და ტანჯვით სავსე სამყაროში. ჩვენი მისწრაფება, შევამსუბუქოთ სხვათა ტანჯვა, მოასწავებს უფლის სასუფევლის მოახლოებას, სადაც მარად იბატონებს მშვიდობა, სამართლიანობა და სიხარული.

კითხვები მსჯელობისათვის

- როგორია თქვენი შინაგანი რეაქცია, როცა სხვათა ტანჯვის მონაშე ხდებით? უზიარებთ თქვენს გრძნობებს სხვებს ან ღმერთს?
- როდესაც სხვა ადამიანის ტანჯვას უყურებ, გეუფლება უსუსურობისა და სასონარკვეთილების გრძნობა?
- საკუთარ სიკვდილზე თუ ფიქრობთ, როდესაც უყურებთ, როგორ კვდება სხვა ადამიანი, განსაკუთრებით ბავშვი?
- უთანაგრძნობთ თუ არა ტანჯვაში მყოფ სხვა აღმსარებლობის ადამიანს (მაგ., მუსლიმს) იმავენაირად, როგორც ქრისტიანს?

განმარტებითი ლექსიკონი

‘აბდი (*‘Abd*)

მსახური (ან მონა). ბევრი მუსლიმური სახელი შედგება ამ სიტყვისგან, რომელსაც ერთვის „ღმერთის უმშვენიერესი სახელებიდან“ ერთ-ერთი (მაგ.: აბდუ-ლლა; აბდუ რ-რაჰმანი).

აჰლ ალ-კიტაბი (*Ahl al-kitab*)

„წიგნის (ან წმინდა წერილის) ხალხი“. ეს ფრაზა ყურანში ებრაელებსა და ქრისტიანებს აღნიშნავს, რომლებმაც მიიღეს წერილობითი გამოცხადება, შესაბამისად, თორა და სახარება (ინჯილ).

აჰმადია (*Aḥmadiyya*)

მირზა ღულამ აჰმადის მიერ (1839–1908) დაარსებული მოძრაობა, რომლის მიხედვით მირზა აჰმადი არის მესია და წინასწარმეტყველი აჰმადი, რომელიც, ყურანის თანახმად (61:6), ქრისტემ იწინასწარმეტყველა. ძირითადი მიმდინარეობის მიმდევარი მუსლიმები მიიჩნევენ, რომ ეს წინასწარმეტყველება წინასწარმეტყველმა მუჰამედმა აღასრულა.

აშარიზმი

ისლამის სუნიტური თეოლოგიის წამყვანი სკოლა, რომელიც აშარი აბუ ლ-ჰასან ალი-მ დააარსა. ის ღმერთის მთავარ ატრიბუტად მის უზენაესობას მიიჩნევს. ზოგჯერ ამ მიმდინარეობას სუნიტურ თეოლოგიასთან აიგივებენ.

აიათოლა

პირდაპირი მნიშვნელობით: „ღვთის ნიშანი“. შიიტი მუსლიმები ამ პრესტიჟულ ტიტულს ყველაზე მეტად პატივცემულ სულიერ ლიდერებს ანიჭებენ.

ბარაქა (*Baraka*) კურთხევა.

ბასმალა (*Basmala*)

ყურანის ყველა თავის შესავალი ფრაზა (მე-9 თავის გარდა): „სახელითა ალაჰისა, მონწყალისა, მწყალობლისა“.

ხალიფა

წოდება, რომელსაც სუნიტი მუსლიმები ანიჭებდნენ წინასწარმეტყველის შთამომავლებს, რომლებიც, აგრეთვე, მუსლიმური თემის მეთაურები იყვნენ. ხალიფატი 1924 წელს გაუქმდა.

დავაჰ (Da`wah)

პირდაპირი მნიშვნელობით „მოწვევა“ ნიშნავს. ეს სიტყვა აგრეთვე ისლამურ მისიას აღნიშნავს, რაც ისლამის მიღებისაკენ ადამიანთა მოწოდებაში მდგომარეობს.

ჰიმმი (Dhimmi)

არამუსლიმი მოსახლეობა (განსაკუთრებით ქრისტიანები და ებრაელები) შარიათული მმართველობის სახელმწიფოში (სიტყვა ჰიმმა დაცვას, კონტრაქტს ნიშნავს). მათ უწევთ სახელმწიფოსთვის სულადი გადასახადის, ჯიზიას გადახდა, და სახელმწიფო, თავის მხრივ, ვალდებულია დაიცვას მათი სიცოცხლე და ქონება.

დინი (Din)

„რელიგია“ ან „სამსჯავრო“, როგორც „დღე სამსჯავროსი“, იაუმ ად დინ.

ემირი

არაბული სიტყვა, რომელიც „უფლისწულს, პრინცს“ ნიშნავს (აქედან მომდინარეობს სიტყვა საემირო). ამ წოდებას ხშირად იყენებენ მუსლიმი ლიდერები, განსაკუთრებით ისინი, ვინც მუჰამედის შტოს შთამომავლად აცხადებს თავს; მას მუსლიმ ექსტრემისტთა დაჯგუფებებიც იყენებენ თავიანთი ლიდერების აღსანიშნავად.

ფათიჰა (Fatiha)

ჰმნიდან ფათაჰა – „გახსნა“. ყურანის პირველი თავის (სურას) სათაური, აგრეთვე, ზოგჯერ მუსლიმი ქალის სახელი.

ფატვა (Fatwa)

მუსლიმი იურისტ-დვთისმეტყველის მიერ კონკრეტულ საკითხზე მიღებული გადაწყვეტილება.

ფიკჰი (Fiqh)

ისლამური სამართალი, იურისპრუდენცია. მეცნიერება ისლამური კანონის განმარტებისა და მისი გამოყენების შესახებ. ფაქიხი - ისლამური კანონის მცოდნე, ექსპერტი, განსაკუთრებით, სამართლებრივ საკითხებში.

ჰაჯი (Hajj)

მომლოცველობა (ისლამის მეხუთე ბურჯი). მუსლიმს, რომელმაც მექა მოილოცა, ჰაჯ ან ჰაჯი ეწოდება.

ჰადისები (Hadith)

სუნიტურ ისლამში კანონიკურად ქცეული ცხრა კრებული, რომელიც ასახავს წინასწარმეტყველის ცხოვრებასა და სწავლებას. ჰადისი გამოსცემს წინასწარმეტყველის მიერ ან მის შესახებ ნათქვამ კონკრეტულ ფრაზას.

ჰალალი (Halal)

კანონიერი, სამართლებრივად დასაშვები ქმედება.

ჰამასი (Hamas)

აკრონიმია და „ისლამური წინააღმდეგობის მოძრაობას“ ნიშნავს. თავად სიტყვა „გამბედაობას“ ნიშნავს და პალესტინის რადიკალურ ისლამისტურ განმათავისუფლებელ მოძრაობას აღნიშნავს.

ჰარამი (Haram)

უკანონო, აკრძალული ქმედება.

ჰავარიყუნი (Hawariyyun)

სახელი, რომლითაც ყურანში ქრისტეს მოწაფეებია მოხსენიებული (სიტყვის წარმომავლობა უცნობია).

ჰიჯაბი, ხიმარი

მუსლიმი ქალის თავშალი, რომლითაც ის თავის თმებს ფარავს. ნიქაბი და ბურჟა - თავსაბურავი, რომელიც მთლიანად ქალის სახეს ფარავს (თვალების გარდა).

ჰიჯრა

(622 წელს, წინასწარმეტყველისა და მისი თანამოძმეების) მექიდან მედინაში გადასახლება.

ჰიზბულაჰ (*Hizbullah*)

სიტყვასიტყვით „უფლის პარტია“. ეს სიტყვა ლიბანის შიიტურ საზოგადოებრივ, პოლიტიკურ და სამხედრო მოძრაობას აღნიშნავს.

`იდი (*`Id*)

დღესასწაული (რელიგიური ან საერო).

იჯთიჰადი (*Ijtihad*)

(რელიგიური) ტექსტის გაგების ან ინტერპრეტაციის პირადი ინტელექტუალური ძალისხმევა. ეს სიტყვა იმავე ფუძიდან (ჯჰდ) მოდის, რაც სიტყვა ჯიჰად.

იჯმა` (*Ijma`*)

ერთსულოვნება. ისლამში ეს, აგრეთვე, არის პრინციპი, რომელიც მოითხოვს ორთოდოქსული სწავლების ფარგლებში რაიმე დოქტრინის დანერგვის მიზნით მუსლიმ მეცნიერთა თანხმობას.

`ილმ ალ-კალამი (*`Ilm al-kalam*)

სიტყვასიტყვით „მეცნიერება სიტყვის შესახებ“. ეს ფრაზა აღნიშნავს ისლამურ თეოლოგიას. მუთაკალიმი (სიტყვასიტყვით ორატორი) მუსლიმი ღვთისმეტყველია.

ისტიღფარი (*Istighfar*)

ღმერთის პატიების მოსაპოვებლად შემდეგი ფრაზის წარმოთქმა: „ვევედრები დიდსა და ბრწყინვალე ღმერთს, მიბოძოს პატიება მისი“.

იმამი

რელიგიური წინამძღოლი, რომელიც, როგორც წესი, კონკრეტულ მეჩეთში მსახურობს. შიიტი (ან იმამიტი) მუსლიმები აგრეთვე იყენებენ ამ სიტყვას ტექნიკური მნიშვნელობით, წინასწარმეტყველის თორმეტ შთამომავალთან დაკავშირებით.

იმამისტები

შიიტ მუსლიმთა კიდევ ერთი სახელი. მათი რწმენით, წინასწარმეტყველის შთამომავალი უნდა ყოფილიყო იმამ ალი და არა ხალიფა აბუ ბაქრი, რომელიც წინასწარმეტყველის პირველი კანონიერი შთამომავალია სუნიტი მუსლიმებისთვის.

იმანი (*Iman*)

არაბულად „რწმენა“. მორწმუნეს „მუმინ“ ეწოდება.

ისა (*Isa*)

იესოს სახელი ყურანში (ამ სიტყვის ეტიმოლოგია გაურკვეველია). ბიბლიის არაბულ თარგმანში გამოყენებულია სიტყვა „იასუ“, ებრაული სიტყვა „იეშუას“ და ბერძნული „იესოს“ ტრანსლიტერაცია.

ჯიჰადი

სიტყვასიტყვით „ბრძოლა“, აღიქმება ზნეობრივი, სულიერი ან სამხედრო თვალსაზრისით. ამ უკანასკნელის მნიშვნელობით ის ზოგჯერ ითარგმნება, როგორც „წმინდა ომი“.

ჯინები

არსებები, რომლებიც არც ადამიანები და არც ანგელოზები არიან; ზოგი მათგანი კეთილია, ზოგი კი ბოროტი. მათ შორის არის სატანაც.

ქითაბი (*Kitab*)

არაბულად „წიგნი“ ან წმინდა წერილი (ბიბლია ან ყურანი).

ქუფრი (*Kufr*)

ურწმუნობა, უმადურობა. ურწმუნო ადამიანს ქაფირი ეწოდება (ანუ ადამიანი, რომელიც არ ცნობს ღვთის სიკეთეებს).

მადრასა

არაბულად „სკოლა“ ან „ყურანის სკოლა“.

მაჰდი (*Mahdi*)

„ღვთის მიერ გაძღოლილი“. მესიანური ფიგურა, რომელიც უამთა დასასრულს დაბრუნდება, რათა გაუძღვეს კაცობრიობას. ბევრი სუნიტი მუსლიმი მას იესოსთან აიგივებს, ხოლო შიიტი მუსლიმები აიგივებენ მას მე-12 იმამთან (რომელიც 255/869 წელს დაიბადა) და რომელიც 260/874 წელს „ღვთის ნებით გაუჩინარდა“.

მაჰზური (*Mahzour*)

აკრძალული, უკანონო საქციელი (მაგ.: ალკოჰოლის დალევა, ღორის ხორცის ჭამა).

მაქრუჰი (Makrouh)

საძრახისი (მაგრამ არა უკანონო) საქციელი (მაგ.: გაყრა).

მექთუბი (Maktoub)

სიტყვასიტყვით „დაწერილი“, ღვთის მიერ წინასწარ განსაზღვრულ მოვლენებს აღნიშნავს.

მალაქი (Malak) ანგელოზი.**მარაბუ (Marabou)**

მუსლიმი ლიდერის ან სწავლულის სახელი აფრიკულ ქვეყნებში. სხვა წოდებებია: ალფა, მალიმი, მოდიბო.

მასჯიდი, ჯამი (Masjid, jami') მეჩეთი.**მაზჰაბი (Madhhab)**

ისლამის რელიგიურ-სამართლებრივი სკოლა (იხ.: ფიქჰი). სუნიტ მუსლიმებს ოთხი სკოლა აქვთ, ხოლო შიიტი მუსლიმები ჯა'ფარის სკოლის მიმდევრები არიან.

მუბაჰი (Mubah)

ნებადართული, კანონიერი საქციელი.

მუფტი

პირი, რომელიც უფლებამოსილია, მიიღოს ფეტვა (სამართლებრივი გადაწყვეტილება); აგრეთვე პროვინციის ან ქალაქის უმაღლესი თანამდებობის პირი.

მუთაზილიზმი (Mu'tazilism)

ისლამური თეოლოგიის მნიშვნელოვანი სკოლა, რომელიც ღვთის მთავარ ატრიბუტად მის სამართლიანობას მიიჩნევს. სუნიტი და შიიტი მუსლიმები თეოლოგიური თვალსაზრისით შეიძლება იზიარებდნენ მუთაზილისტურ შეხედულებებს, თუმცა, სუნიტები უფრო მეტად ამარისტულ სკოლას ემხრობიან.

ნასარა (Nasara)

სიტყვასიტყვით „ნაზარეველები“. ამ სიტყვით ყურანში ქრისტიანებს

მოიხსენიებენ. არაბი ქრისტიანები თავს მასიჰუნებად ანუ ქრისტეს ან მესიის (არაბ. მასიჰ) მიმდევრებად მიიჩნევენ. ზოგიერთ ისლამურ ქვეყანაში, რომელიც ევროპული კოლონიალური მმართველობის ქვეშ იმყოფებოდა, დასავლეთელებს ზოგადად მოიხსენიებენ, როგორც „ნასარა“. იქიდან გამომდინარე, რომ ქრისტიანები (და ებრაელები) არ აღიარებენ მუჰამედს ღვთის წინასწარმეტყველად, მათ მოიხსენიებენ, როგორც „ქუფარ“ (*kuffar*) (ურჯულოებს), მიუხედავად იმისა, რომ წმინდა წერილი მათთაც გადმოეცათ.

ყადი (*Qadi*)

მოსამართლე, მაგისტრატი (სამოქალაქო ან რელიგიურ სასამართლოში).

ყიასი (*Qiyas*)

ანალოგიით მსჯელობა (სიტყვასიტყვით „განზომილება“). ისლამური პრინციპი, რომლის მიხედვით, სიტუაცია, რომელიც არ არის აღწერილი ყურანში ან ჰადისებში, შეიძლება გადაიჭრას მათში მოცემული სიტუაციების ანალოგიით.

საჰაბა (*Sahaba*)

მუჰამედ წინასწარმეტყველის თანამოძმენი, მისი ახლო გარემოცვა.

სალათი (*Salat*)

ისლამური თაყვანისცემა, ხუთგზის ლოცვა (ისლამის მეორე ბურჯი). ნებაყოფლობით ლოცვას, ვედრებას დუ`ა` ეწოდება.

საუმი (*Sawm*)

მარხვის დაცვა რამადანის თვეში (ისლამის მეოთხე ბურჯი), ისლამური კალენდრის მეცხრე თვე.

შაჰადა (*Shahada*)

რწმენის დამოწმება, აღსარება (ისლამის პირველი ბურჯი) შემდეგი ფრაზის წარმოთქმით: ვამოწმებ, რომ არ არის ღვთაება თაყვანისცემის ღირსი, გარდა ღმერთისა (ალაჰი) და მუჰამედი არის ღვთის მოციქული.

შარიათი (*Shari`a*)

ისლამური კანონი მისი ყველა ასპექტით (სამართლებრივი, სისხლის სამართლის, ზნეობრივი, დოგმატური, სულიერი და ა.შ.). ეს სიტყვა

პირდაპირი მნიშვნელობით ნიშნავს წყაროსაკენ მიმავალ გზას (არაბულად შარია` ქუჩას, გზას ნიშნავს.)

შაითანი (*Shaytan*)

სატანა. ავი სული იბლისის სახელითაც არის ცნობილი.

შეიხი

უმაღლესი სასულიერო პირი ან თემის ლიდერი.

სუფიზმი

ისლამური მისტიციზმი. სუფი მუსლიმებისთვის ღმერთის მთავარი ატრიბუტია მისი მოწყალება (ან სიყვარული).

სულთანი

ეს სიტყვა „ძალაუფლებას“ ნიშნავს და მუსლიმი ხელმწიფის ტიტულს აღნიშნავს.

სუნა

წეს-ჩვეულება, ცხოვრების წესი, ქცევა. წინასწარმეტყველის სუნა გულისხმობს მისი ცხოვრების წესს, რომელიც სანიმუშოდ ითლება თითოეული მუსლიმისთვის. ეს სიტყვა აგრეთვე აღნიშნავს ისლამის კანონის მიხედვით ადამიანთა ქცევის ხუთი სტატუსიდან ერთ-ერთს: რეკომენდებული ქცევა (იხ. აგრეთვე: მუბაჰი მუშთაბიჰი, მაქრუხი, ვაჯიბი).

სუნიტები

მუსლიმი თემის მთავარი განშტოება, რომელიც განსხვავდება იმამიტებისა და შიიტებისაგან. სუნიტი მუსლიმები აცხადებენ, რომ მისდევნენ ყურანის სწავლებას, რომელიც ასახულია წინასწარმეტყველის ცხოვრებაში.

სურა თავი ყურანში.

თაქბირი (*Takbir*)

ღმერთის ხსენება ფრაზით ალაჰ აქბარ (დიდ არს ალჰი) როგორც წესი, სამჯერ.

თავიზი (*Ta'wiz*)

ღმერთის მფარველობის ვედრება შემდეგი ფრაზის წარმოთქმით:

„ღმერთო, დამიფარე წყეული სატანისაგან“.

ულემა (Ulema)

(სიტყვა `ალიმის მრავლობითი რიცხვი) მუსლიმი სწავლული (სიტყვა `ალიმა-დან - „ცოდნა“).

უმმა

რელიგიური ან/და პოლიტიკური თვალსაზრისით აღქმული ერი ან თემი.

ვაჰაბიზმი

ისლამური იურისპრუდენციის მკაცრი სკოლა, რომელსაც საფუძველი საუდის არაბეთში ჩაეყარა. ვაჰაბიტ მუსლიმებს სიტყვასიტყვით აქვთ გაგებული წმინდა წერილის ტექსტი, ისინი მკაცრად ასრულებენ თავიანთ რელიგიურ ვალდებულებებს და გამოირჩევიან თავიანთი უკომპრომისო შეხედულებებით (და ხშირად ძალადობით).

ვაჯიბი (Wajib)

სავალდებულო მოქმედება, ქცევა.

ვალი

მმართველი, დამცველი, მეგობარი. ამ სიტყვას სეკულარულ და რელიგიურ გარემოში იყენებენ, როგორც ღმერთის, ისე ადამიანის აღსანიშნავად.

ზაქათი (Zakat)

კანონიერი შესაწირავი (ისლამის მესამე ბურჯი). ნებაყოფლობით ქველმოქმედებას სადაქა (sadaqa) ეწოდება.

ბიბლიოგრაფია

მ. ათა ურ-რაჰიმი (Ata ur-Rahim, M.), *იესო – ისლამის წინასწარმეტყველი*. (Tahrike Tarsile Qur'an: 2003.)

კ. ჩეპმენი (Chapman, C.), *ვისია აღთქმული მინა – ისრაელის თუ პალესტინის?* (Oxford: Lion, 2002).

კ. ჩეპმენი (Chapman, C.), *ჯვარი და ნახევარმთვარე: ისლამის გამოწვევების პასუხად*. (Leicester, IVP, 2007.)

ქრეგ კენეტი (Cragg, K.), *მინარეთის ძახილი*. (Oxford: Oneworld, 2000).

ქრეგ კენეტი (Cragg, K.), *იესო და მუსლიმები: აღმოჩენა*. (Oxford: One-world), 1999.

ჯ. ესპოზიტო (Esposito, J.), *რა უნდა იცოდეს ყველამ იესოს შესახებ*. ((New York & Oxford: OUP, 2003).

ჯ. ესპოზიტო და დ. მოგახედი (Esposito, J., D. Mogahed), *ვინ საუბრობს ისლამის სახელით? რას ფიქრობს სინამდვილეში მილიონობით მუსლიმი?* (Gallup Press, 2008).

ი. ფარუკი (Faruqi, I.), *ისლამი და სხვა სარწმუნოება* (Leicester: Islamic Foundation, 2007).

ჟ. გოდალი (Gaudeul, J.), *შეხვედრები და შეტაკებები: ისლამი და ქრისტიანობა ისტორიაში*. ორტომეული. ტ. 1, კვლევა; ტ.2: ტექსტები (Rome: PISAI, 1984).

ჰ. გოდარდი (Goddard, H.), *ქრისტიანები და მუსლიმები: ორმაგი სტანდარტებიდან ურთიერთგაგებად* (Richmond: Curzon Press, 1995).

ჰ. გოდარდი (Goddard, H.), *ქრისტიანულ-მუსლიმურ ურთიერთობათა ისტორია*. (Edinburgh: EUP, 2000).

ბ. კატერეგა, დ. შენკი (Kateregga B., D. Shenk), *ისლამი და ქრისტიანობა: მუსლიმურ-ქრისტიანული დიალოგი* (Herald Press, 1997).

პ. კიუნგი, ი. მოლტმანი (Küng, H., J. Moltman), *ისლამი: ქრისტიანობის წინაშე არსებული გამოწვევა* (SCM Press, 1994).

ჩ. კურცმანი (Kurzman, C.), (რედ.), *ლიბერალური ისლამი: მასალათა კრებული* (New York & Oxford: OUP, 1998).

შ. მაკარი (Moucarry, C.), *წინასწარმეტყველი და მესია. ისლამი და ქრისტიანობა არაბი ქრისტიანის გადასახედიდან* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2001). დიდ ბრიტანეთში გამოქვეყნდა სახელწოდებით: *რწმენა რწმენის პირისპირ: ქრისტიანობა და ისლამი დიალოგში*.

შ. მაკარი (Moucarry, C.), *პატიების ძიებაში: მიტევება და სასჯელი ისლამსა და ქრისტიანობაში* (Leicester: IVP, 2004).

შ. მაკარი (Moucarry, C.), *ორი ლოცვა დღევანდელი დღისთვის. უფლის ლოცვა და ფათიჰა* (CSS Books: Tiruvalla, 2007).

ს.პ. ნასრი (Nasr, S.H.), *ისლამი: რელიგია, ისტორია და ცივილიზაცია*. (New York: HarperOne, 2002).

მ. ნაზირ-ალი (Nazir-Ali, M.), *შეხედულება და კონფლიქტი. ისლამი, ქრისტიანობა და მსოფლიო წესრიგი* (Continuum, 2006, repr. 2010).

ტ. რამადანი (Ramadan T.), *ისლამი, დასავლეთი და თანამედროვეობის გამოწვევები* (Leicester: Islamic Foundation, 2001).

ტ. რამადანი (Ramadan T.), *რადიკალური რეფორმა: ისლამური ეთიკა და განთავისუფლება* (New York & Oxford: OUP, 2009).

ა. სიდიკი (Siddiqui, A.), *ქრისტიანულ-ისლამური დიალოგი XX საუკუნეში* (New York: Palgrave Macmillan: 2007).

მ. სიდიკი (Siddiqui, M.), *როგორ წავიკითხოთ ყურანი* (New York: W. W. Norton, 2008).

ნ. ტომშიჩი, ა. სრდანოვიჩი და ნ. ჰალილოვიჩი (Tomsic, N., A. Srdanovic, N. Halilovic), სახელმძღვანელო რელიგიათმშორისი გაგების საკითხებში (World Vision US - Bosnia and Herzegovina, 2010).

მ. ვოლფი (Volf, M.), ალაჰი. ქრისტიანული პასუხი (New York: Harper-One, 2011).

მ. ვოლფი, ლაზი ბინ მუჰამედი და მ. იერინგტონი (Volf, M., Ghazi bin Muhammad, M. Yarrington)(რედ.), საერთო სიტყვა. მუსლიმთა და ქრისტიანთა შეხედულება უფლისა და მოყვასის სიყვარულის შესახებ (Grand Rapids/Cambridge: Eerdmans, 2010).

სასარგებლო ვებ-გვერდები:

<http://www.al-islam.com>
<http://www.bibleandkoran.net/>
<http://www.biblegateway.com/>
<http://www.christianmuslimforum.org/>
<http://www.cmje.org/>
<http://en.islamtoday.net/>
<http://www.islamicity.com>
<http://www.musawah.org/>

ავტორის შესახებ:

შაუკათ მაკარი

ორგანიზაცია “World Vision International”-ის კონფესიათაშორისი ურთიერთობების დირექტორი

დაიბადა სირიაში. არაბული მისთვის მშობლიური ენაა. დოქტორმა მაკარიმ მთელი თავისი ცხოვრება მიუძღვნა იმას, რომ დახმარებოდა ქრისტიანებს, უკეთ შეეცნოთ ისლამი და ეფექტური ურთიერთობა ჰქონოდათ მუსლიმ მეზობლებთან. როგორც ქრისტიანი და არაბი, ის დიდი სიმპათიით არის განწყობილი მუსლიმთა მიმართ, რომელთა რელიგია ხშირად არასწორად არის წარმოდგენილი.

ფლობს ხარისხს თეოლოგიაში ვო-სურ-სენის საღვთისმეტყველო სკოლიდან, საფრანგეთი (Faculté de Théologie Évangélique in Vaux-sur-Seine) და დოქტორის ხარისხს ისლამისმცოდნეობაში, სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი. არაერთი წელი ემსახურა ევანგელისტ სტუდენტთა საერთაშორისო საძმოს (International Fellowship of Evangelical Students) და თორმეტი წლის განმავლობაში ატარებდა ლექციებს ისლამისა და აღმოსავლეთმცოდნეობის განხრით საერთაშორისო ქრისტიანულ კოლეჯში (All Nations Christian College), ინგლისში. ამჟამად World Vision-ის პარტნიორობის წევრია; ემსახურება ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის თანამშრომლობის ხელშეწყობას და კონსულტაციებს უწევს World Vision-ის განყოფილებებსა და პროგრამებს მათ მუშაობაში ისლამურ გარემოში. არაერთი წიგნისა თუ სტატიის ავტორი, სადაც შედარებულია მუსლიმთა და ქრისტიანთა სარწმუნოება და წეს-ჩვეულებები.

შაუკათ მაკარის ეკუთვნის შემდეგი პუბლიკაციები::

- **წინასწარმეტყველი და მესია: არაბ ქრისტიანთა ხედვა ისლამსა და ქრისტიანობაზე** (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2001). განიხილავს იმ ძირითად თეოლოგიურ საკითხებს, რომელზედაც ორივე სარწმუნოებას განსხვავებული შეხედულება აქვს (მაგ.: წმინდა წერილი, ცოდვა და ხსნა, იესო ქრისტეს ვინაობა და მისი მისია, მუჰამედის წინასწარმეტყველური მისია).
- **პატიების ძიებაში: მიტევება და სასჯელი ისლამსა და ქრისტიანობაში** (Leicester: IVP, 2004). მიტევების საკითხის სიღრმისეული შესწავლა ორივე რელიგიაში, ეფუძნება ავტორის სადოქტორო დისერტაციას.
- **ორი ლოცვა დღევანდელი დღისთვის: უფლის ლოცვა და ფათიჰა** (CSS Books: Tiruvalla, 2007). საფუძვლიანად შეისწავლის ამ ორ სიმბოლურ ლოცვას და მათ მნიშვნელობას ქრისტიანი და მუსლიმი თემებისათვის.

აღმასრულებელი ოფისი

6-9 The Square, Stockley Park
Uxbridge, Middlesex
UB11 1FW
United Kingdom

World Vision International

800 West Chestnut Avenue
Monrovia, CA 91016-3198
USA

საერთაშორისო სამეცავშირეო ოფისი

Chemin de Balaxert 7-9
Case Postale 545
CH-1219 Châtellaine
Switzerland

ევროკავშირის სამეცავშირეო ოფისი

33 Rue Livingstone
1000 Brussels
Belgium

გაეროს სამეცავშირეო ოფისი

919 2nd Avenue, 2nd Floor
New York, NY 10017
USA

